A

KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS COLLEGIUM

(PAPNEVELŐ INTÉZET, ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT FŐGYMNASIUM ÉS ELEMI ISKOLA)

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1898—99. TANÉVRŐL.

*

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

BOROS SÁNDOR
IGAZGATÓ.

*

XX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT,
NYOMATOTT GÁMÁN J. ÖRÖKÖSÉNÉL.
1899.

A

KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS COLLEGIUM

(PAPNEVELŐ INTÉZET, ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT FŐGYMNASIUM ÉS ELEMI ISKOLA)

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1898—99. TANÉVRŐL.

※

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

BOROS SÁNDOR
IGAZGATÓ.

※

XX. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁRT,
NYOMATOTT GÁMÁN J. ÖRÖKÖSÉNÉL.
1899.

I.

A magyar nemzet története egy igen szomorúan gyászos lappal szaporodott ismét az 1898. évi szept. hó 10-én, a mely napot az iskolák is fájó érzéssel írnak föl történetük évkönyvébe s évről-évre vissza fordítanak ahoz a laphoz, hogy a fájdalmat felujítván, ismét gyászt öltsenek. E nap emléke minden igaz magyar szivében élni fog a honfi bánat érzetével, mert e napon rút orgyilkosság áldozatául esett Genfben a legnemesebb szív, a szeretet és jóság élő megtestesülése, a magyar nemzet Nagyasszonya, Erzsébet királyné!

A pótolhatatlan veszteség fájdalmán kívül, igaz szívvel vérezünk a legelső magyarnak, a jó királynak veszteségéért, ki koronájának ékességét, terhes gondjainak részesét, szerető hitvesét veszítette el. De fájdalmat kell éreznünk az emberi bűn tudatában is. Fájdalmat kell éreznünk e rút gazság hallatára, hogy az Isten képére teremtett ember ily mély bűnbe tudott sülyedni, így meggyalázta az emberi méltóságot, a szeretetet és a lélek isteni eredetét!

Fájdalmunkra nem találunk vigaszt, évről-évre fölújítjuk e napon a gyászt lelkünkben és veszteségünk nagyságát hirdetni fogjuk az utókornak, hogy tanuljon abból szeretetet, honfiui igaz bánatot érezni s undorral forduljon el az emberi bűnöktől, a melyek bemocskolják az Isten képmását, a szeretet és jóság ápolására teremtett embert.

Öltsünk gyászt és emlékezzünk! Mondjuk el a költővel:

A mennyi könny van a szemekben,
Hulljon ki lassan, permetegben,
S elsirva mind, kezd újra még;
Siratni őtet nincs elég!
Nő, könnyeid peregjenek,
Mint szerte hulló gyöngyszemek.
S te férfi-szív, zord mint a kő,
Olvadj, ne szégyeld! Könny elő!
Légy forrás, szirtből szökkenő.
Hulljon ki mind gyász árjakint,
A mennyi könny van a szemekben!

Iskolánk a gyásznapot igaz fájdalommal ülte meg szeptember 18-án. A templomban részt vett a gyászistentiszteleten, azután az intézet nagytermében tartott gyászünnepélyt, a melyen Perédi József tanár emlékezett meg a veszteségről, fenséges királyasszonyunk elhunytáról, az ifjuság gyászdalokat énekelt és Gálfi Zsigmond papnövendék alkalmi költeményt szavalt.

Perédi József tanár beszéde:

Erzsébet meghalt!

E jajkiáltás hangzott fel Kárpátoktól egész Adriáig. E két szót vitték tova a szelek hegyeken s völgyeken át; e két szót susogták erdők hervatag lombjai, mezők hajlongó virágai és e két szótól megdobbant hazánk szive, milliók szemébe köny szökött s egyszerre tört fel nemzetünk ajkán a bánat, a gyász érzetétől a fájdalom sóhaja: Erzsébet meghalt!

Hát a halál igazán oly könyörtelen, hogy nem kiméli meg még azt sem, ki egy nemzetnek imádva szeretett védőasszonya volt, kit milliók meg milliók lángoló szeretettel őveztek, ki maga is csak jóság, csak szeretet vala?

Hát a halál felett nincsen hatalma a szeretetnek? És a szeretet istene nem tartá vissza kezét a gyilkosnak, hogy által ne döfje azt a szivet, mely e földön is oly égi, istentől való volt?

Megáll az emberi elme s kutatva kérdi, miként lehetett ez? Nincs rá felelet, csak a sziv szorúl össze s tör ki a fájdalom ajkainkon. Pedig ismerjük a természet titkos erőit és számtalan, eddig csodának tartott tüneményt megfejteni tudunk, belátunk emberi szervezetünkbe, kitanuljuk gyakran szövevényes müködését is és mégis hol van az a véges emberi elme, ha még oly tudós is, mely kitudná mutatni e borzasztó tettnek csak elfogadható okát is. Minő zavara kellett ehez a szervek összmüködésének; az agysejtek minő eltorzulása ahhoz, hogy az orgyilkos kezet emeljen arra, ki senkinek nem vétve, mindenkit szeretve maga egy élő bánat, egy kiapadhatatlan szeretet forrás volt.

»Meghalt! Ennyiből áll összes tudásunk. Hiuságos tudás annak, ki a miértet fürkészi. Silány vigasz annak, a ki érezte az Ő áldásos kezét!«

Hiszen ha meghalt volna a kórágyon vagy mulandóságunk véghatárán: vigasztalna tudata a természet kérlelhetetlen törvényének; vigasztalna, hogy a halál egyformán kopogtat koldus és királyok ajtain; enyhet adna fájdalmunkra, hogy egy nemzet szeretetének, a mely szeretet gyakran visszariasztja még a fagyos halált is, milliók imáinak közepette hunyta le jóságos szemeit.

Meghalt egy orgyilkos keze által, »miként a többi szent, miként a többi vértanu«. Állat volt-e vagy ember, ki ezt elkövette? Az állat öl, ha a természet kényszere hajtja erre, ember volt, mert csak az öl kényszerűség nélkül.

Az ily bánatra nincsen vigaszunk; az ily fájdalom lesújt, majd boszura ingerel, hogy megostromoljuk a halál országát. De már Őt nem adja vissza sem szeretetünk melege, sem fájdalmunk mérhetetlen óczeánja.

„Apadjon el a szem, mely czélba vevé ¡
Száradjon el a kar, ...
Irgalmad, oh Isten ne légyen övé,
Ki miatt lőn ily kora veszte!“

»Könyörgünk a könyörület istenének, hogy nyomja el ajkunkon az átokszót, a mi a rémületes tett nyomán feltör és változtassa kegyes imádsággá a boszú kegyetlen vágyát.«

Bizony nagy a mi veszteségünk! Leesett a mi fejünk koronája!

Királynő volt Ő nemcsak a trónon, talán még inkább nemes szivével!

Az igaz szeretetet, a végtelen szivjóságot eltanulta már gyermek korában, a szülői körben nevekedve fel távol az udvar zajától a szabad természet ölén és megőrizte a természethez való mélységes vonzalmát a fény és ragyogás között is.

Nemes egyszerüségében nem érezte jól magát az udvar feszélyei és békói között, kereste a magányt, kereste az erdőt, a mezőt, hol lelke szabadon járhatott, hol gondolatainak nem voltak nyűgei.

Mint családanyának legkedvesebb helye a gyermekszoba volt. Itt érezte jól magát igazán, ha elvonulva nehány napot gyermekeinek szentelhetett. Tanulásuknál mindig jelen volt s ha akadályozva volt, soha sem mulasztotta el tudakozódni a tanóra lefolyásáról és eredményéről. Ő volt az első, ki megjelent gyermekei ágyánál; csókkal ébresztette fel őket; éjjelenként is többször

bement szobájukba és ha valamelyik beteg volt, egy perczre sem mozdult el ágyától.

Szivjóságát is számtalan eset bizonyítja: mikor szakadó esőben haza kisér egy kis iskolás leányt, hogy szülei ne aggódjanak érte. »A szülőknek sohasem szabad aggodalmat okozni«, mondá; vagy mikor kézen fogott egy vak koldus asszonyt, hogy egy meredek parton le ne zuhanjon, vagy a mikor harcztér sebesültjei közt tölti ideje nagy részét, megszólít minden egyes beteget, vigasztal s kértükre mellettük is marad; mikor a nép megélhetésén segít szövőszékek osztogatásával. Oh, de kitudná felszámlálni mindezt!?

És ezt a jóságos szivet, a szeretetnek ezt a meleg fészkét törte össze egy nagy fájdalom, a legnagyobb az anyai fájdalom: egyetlen fiának, a trón örökösének gyászos halála. Az a szív, mely mindenfelé csak meleget árasztott, megtört a csapás súlya alatt. »Mater Dolorosaként menekül vérző szivével, bánatos emlékeivel idegen tájakra, újakra és mindig újakra. A fák, ezek jó barátok. De ezekből is csak az újak. Az új fák nem emlékeztetnek semmire. De csak tovább, csak egyre tovább. Egyik tájék sem az igazi. A fák nem lehelnek sehol annyi oxigént, hogy szabadon, boldogan lélekzelhessék; a füveken nincs annyi harmat sehol, hogy a bánatot elmossa; a tenger nem morog oly hangosan sehol, hogy szivének fájdalmas dobogását eltompítsa. Uj tájak többé nem elegendők.

. . . Fut, fut a saját énje után.«

Lelkünk ujra felidézi »azt a halhatatlan bujdosást, a melyben fia halála óta enyhülést keresett. Van-e ennél megrázóbb költemény a világköltészetben?

Vérző sebe soha be nem gyógyult. Hiába menekül vadon erdők árnyékába, patakok partjára, folyók zuhataga mellé; hiába kereste megnyugvását a természet ölén, a tenger morajában, a szigetek csendjében!. . . . Milyen fenkölt lélek! mely nem az uralkodásban, nem a népek zajában, nem fény és pompa közt keresett szórakozást lelkének, hanem a magányban, a természet csendjében. De balzsamot sajgó sebére sehol sem talált, visszahozta ezt mindenünnen. Most már pihen. Odafektették síratott fia mellé. Erőszakos halál döntötte porba hazánk reménységét, hazánk védőasszonyát. Kettős fénysugár borult örök homályba. Az egyik a

nemzet szép jövendőjébe világított; a másik egy szomorú mult fekete napjait tette világossá.«

A hány királynénk volt, majd mind idegen volt. Némelyik meg is szerette a magyart. De a történelem csak egyet fog közülök messze kiemelni és ez Erzébet. Pedig idegen volt, miként a többiek és mégis összeforrott hazánkkal. »Mihelyt megismert, mindjárt megszeretett s a mióta szeret, csak azóta élünk szabadon fejlődve, munkában megedzve, hittel a jövöben, bízva a törvényben.«

Örző angyala volt egy próbára tett nemzetnek. Mennyi oka volt éltében sírni a magyarnak, a többi királynék mért nem törülték le a haza könnyeit?

Ő leemelte gyenge kezével rólunk a terhet, mikor már-már kimerültünk a végzet súlya alatt; szeretett, vigasztalt, társunk volt reményben, társunk szenvedésben. Gyászos idők voltak!

Nem volt jó barátunk sehol; idegen törvénynyel, idegen emberek uralkodtak rajtunk; nemzeti alkotmányunk meg volt semmisítve; nem volt már multunk, sem jövendőnk; hitünk elenyészett; édes anyanyelvünk csak titokban hangzott: akkor jött egy koronás asszony kezet nyujtott a csüggedt nemzetnek, reményt és hitet vetett belé; segített visszaszerezni alkotmányát, kibékülni királyával.

»Mikor senkink sem volt, ki pártunkat fogná s mikor mindenünk volt mihelyt kezet nyujtott felénk.« »Nagy asszony! Őrangyal! Te szántál meg minket! Messze földről jöttél, megértettél. Más az anyanyelved, mégis magyar lettél. Összedölt fészkünket Te javítottad ki. Háborgó lelkünket Te csendesítéd le. Szenvedéseinkért a könnyed hullott. Mikor senkink sem volt nekünk adtad szived. Nehéz éjszakánkban Te voltál a csillag. Dermesztő telünkre Te hoztad a tavaszt. Mikor mind gyűlöltek, Te hiven szerettél. Nem vétkeztél soha. Mindig csak jó voltál. Az istent imádtad, a népet szeretted jogainkat óvtad, hibát megbocsájtál, erényt védelmeztél, nagyjainkban biztál. Nagyobb lelke nem volt senkinek, mint Neked!«

»A nemzet koronát adott a királynak, Ő pedig királyt a nemzetnek. Puha keze sirdombokat egyengetett simára. Lelkének tüze kiszárította martirjaink földjéről a párolgó vértócsákat. Nemes árnya végigsuhant hazánkon és fátyolt szőtt a félreértés emlékeire«,

»Édes anya után vágyódtunk és Ő anyánkká lett. Fiui bizodalommal vetettük anyai lelkébe reményünk horgonyát. Meg nem csalatkoztunk soha.

»És legendaként fog szállani apáról fiúra a megemlékezés, hogy hosszú, sötét századok után volt egy magyar királyné, ki idegenből jövén, magyarrá lett és szerette a magyart.«

Mert hogy az volt, mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy gyermekeit magyarúl tanítá imádkozni, környezetével bár merre járt, magyarúl társalgott. És hogy szerette a magyart, mutatják áldásos keze munkái. Ő adta vissza a hont a hontalannak. Ő segített elsímítani hazánk nagyjaival együtt az ellentéteket király és nemzet között és itt sirta el könnyeit Deák ravatala fölött, midőn a koronás fő meghajolt a hazafiui tiszta erények előtt. Eljött mihozzánk örömében, bánatában. Ide hozta gyászát, mert érezte, hogy e nemzet keblén jobban elsirhatja könnyeit, mert igaz könnyeket hullat vele e hű nép. »Aztán . . . aztán néma lett beszédes ajka, komoly lett a mosolygó arcz -- a csodaszép Madonna, ki a fiában gyönyörködik, Mater Dolorosa lőn.« Részt vett hazánk évezredes ünnepének örömében, hogy újra megpecsételje a szent frigyet király és nemzet között, de csak egy érzés maradt meg benne, egy gondolat: elhunyt fia. Ezt a szivére hullott jégcseppet nem volt képes felolvasztani milliók szeretetének melege sem.

Most már vége! »Azon a piczi sebajkon mintha a mi vérünk ömlött volna ki. Most kezdődik csak igazi árvaságunk. Ki lesz szószólónk, támogatónk ott, a hol rideg hatalmi érdekek vivják meg harczukat egymással? Ki fogja pártunkat ott abban a levegőben, a hol a szív érzéseit nem szokták serpenyőbe tenni? Senki. A legnagyobb veszteség a miénk . . . Senkire nem számíthatunk, csak a magunk erejére. Senki nem pártfogol, csak a magunk igazsága. A kérlelhetetlen sors akarta így. Miért? Nem tudjuk. És most ki tudja, mit hoz a jövendő?«

Talán Isten vette le hazánkról kezét, nem tartva vissza a gyilkosét megengedte, hogy lehulljon a nemzet védő csillaga. Vajjon a közös gyász összehozza jobban a szíveket? Hazánk Védasszonya, Erzsébet királynénk, légy kegyes szószólónk, mint idelent voltál, oda fönt az égben!

II.

Iskoláink reformja és az internatusok.

Az $189^4/_5$. évi Értesítőben néhány észrevételt közöltem volt az internatusokról. Rámutattam azokra a hiányokra, a melyek egyfelől azok elhelyezése és berendezése, másfelől a felügyelet és egyéb tekintetekből észlelhetők. Egyidejüleg érintettem azokat a kívánalmakat is, melyek megvalósításra várnak, úgyszintén az iskola és internatusok kölcsönhatását. Az azóta eltelt nehány év a tanügyi kormány és a tanügyi férfiak figyelmét teljesen az iskolák reformja felé irányította s nem kis hullámokat vert föl az egységes jogosítású középiskola eszméje, a polgári és kereskedelmi iskolák reformja. Ezen fontos kérdésekkel kapcsolatosan fölvettetett az iskolák régi réme, a túlterhelés kérdése is és czélúl tűzetett testi nevelésünkbe a modern kívánalmak bevitele. Mind oly fontos és következményeikben oly messzi jövőbe kiható kérdések, a melyek méltán foglalták le a legilletékesebb körök figyelmét s hoztak létre oly sokoldalú tárgyalásokat, eszmecseréket, a melyek a magyar tanárságnak, a közoktatásügy vezetőinek méltó büszkeségei lehetnek. De másfelől kívánatos, hogy a társadalom és szülők is élénken érdeklődjenek ezen kérdések iránt, a melyek eredményes megoldása úgy a szülők, mint a társadalom közreműködésére számít. Épen ezért kívántam ez Értesítő hasábjain ezen kérdésekre fölhívni a t. szülők figyelmét, hogy vegyenek részt ezen mozgalomban s a megoldásban és kivitelben egyaránt. Ismerjék meg azokat a kívánalmakat, a melyeket az iskola, a szülőkhöz és a társadalomhoz fűz, hogy munkája minden ágában a várt eredményt elérhesse, hogy a szükségletek minden irányban kielégíttessenek; hogy az iskola ne csak oktasson, hanem nevelni is tudjon.

Az iskolák ilyen irányú reformálását s azok rendén felmerült kérdések tárgyalását, különösen a nemzeties irány fokozottabb érvényesítését és a túlterhelés megszüntetését már a mult év folyamán beható tanácskozás tárgyává tette az Országos Közoktatási Tanács a közoktatásügyi miniszter felhivására s ezek figyelembevételével revideálta jelenlegi tantervünket. A minister felhivásában igen érdekes és különös fontossággal bír az ügy érdemére vonatkozó s annak minden ágára kiterjedő kérdések részletezése s azok a nagyjelentőségű elvek, a melyeket a Tanács figyelmébe ajánl. Határozottan kiemeli, hogy mielőtt a Tanács e kérdésekben döntene, hallgassa meg az illetékes körök véleményét, nevezetesen pedig a tanárság nézetét kérje ki. Különösen kivánatosnak tartja azért, mert az ország minden részéből érkeznek panaszok részint tantervünk, illetőleg az abban előirt tananyag sokasága s ennek következtében a tankönyvek terjedelmessége ellen, részint az osztályok túlnépessége, a szakrendszer, a tanárképzés és a népoktatás hiányos alapvetése ellen. E munkálatok már 1895-ben megindultak, de a Tanács ujjászervezésével egyideig a munka már a kezdet stadiumában félbe szakadt, mig 1896-ban az újjászervezett Tanács megkezdette működését s azóta rendszeresen folytatta s mult évi május havában tartott összülésein javaslatait előterjesztette. Ez üléseken részben maga a közoktatásügyi minister elnökölt s megnyitójában a tőle megszokott mély előrelátással, bölcsességgel figyelmezteti a Tanácsot ezen tárgyalások fontosságára és a messzi jövőbe kiható következményeire. Nevezetesen rámutat arra, hogy »*az iskola rendszereinek reformja terén kisebb tévedések is végzetes következményeket vonhatnak maguk után, de egy egészében elhibázott rendszer a nemzet életérdekeit épen derékon támadná meg. Ezért kell a gyökeres rendszerváltoztatásoknál a legnagyobb óvatosság, körültekintés. Az iskola a jövő számára dolgozik. A jövő feladataira kell előkészíteni az új nemzedéket. Az új nemzedékre váró kor küzdelmeinek, haladási irányának és eszközeinek, ezen kor társadalmi viszonyainak, mozgató erőinek, ezek tusáinak, az ezekben rejlő igazságoknak vagy socialis eltévelyedési veszélyeknek felismerése lehet az új iskola tartalmának és keretének szilárd alapja. Azt kell emberi lehetőség szerint magunk elé varázsolni, mily eszmevilágban, minő szellemi, gazdasági és társadalmi viszonyok között kell az új nem-*

zedéknek betölteni polgári és emberi kötelességeit. Ennek felismerésével még arra is kell törekedni, miként lehessen ezt az eszme világot nemes tartalommal betölteni, az eltévedések veszélyének elejét venni, a haladást és tökéletesedést biztosító igazságokat megerősíteni. Lelki szemeink elé kell varázsolni, hogy a vallásosság, az erkölcs a jellemképzés erős vértezetéhez a tudásnak mily körét, a tudás nagy anyagának mily részét, mily fajút kell nyujtani az iskolának, hogy az új nemzedék diadalmasan és az emberi művelődés ügyét előbbre víve állja ki az élet kemény harczát.«

E néhány gondolat élénk világot vet a miniszter úr mély bölcsességére, előrelátására. Látszik, hogy mily óvatosan kiván eljárni egy ily fontos reform keresztül vitelénél, nehogy a meglevő rendszert egy kevésbbé jóval cserélje föl. Ismernünk kell állami, társadalmi szükségleteinket, viszonyainkat ugymond, hogy helyes irányban tudjuk megoldani a kérdést. A nemzet, az állam jövőjéről van szó akkor, midőn iskoláink ügyével foglalkozunk. Épen azért nem csupán a tudományra, hanem az életre kell előkészíteni az ifjuságot, ha azt akarjuk, hogy az élet küzdelmei között megtudja állani helyét. Ki kell válogatni, hogy az ismeretekből miket és mily mértékben juttassunk az ifjuságnak, hogy a lélek kellő miveltséget nyerjen, az értelem megvilágosodjék, a szív nemes érzelmek birtokosa legyen. De másfelől nem szabad a test fejlesztéséről sem megfeledkezni, sőt párhúzamba kell állítani az értelmi fejlesztéssel. Keressük meg az eddigi hiányokat, dobjuk el a fölöslegeseket. Mind igen lényeges és sok körültekintést igénylő kérdések. Vizsgáljuk meg azt is, hogy a sokat hangoztatott túlterhelés meg van-é tulajdonképen. Ha meg van, mi okozza s miként lehetne elenyésztetni? Ezek azok a lényegesebb elvek általánosságban, melyek e fontos kérdés tárgyalásánál szőnyegre kerültek. Hónapokon sőt éveken át foglalkozott ezekkel a kérdésekkel a tanár-világ. Elmondotta nézeteit, mint arra legilletékesebb általánosságban és részleteiben. Sok szép eszme és az iskola belső életét érintő fontos kérdés került felszínre ezen tárgyalások rendén. Tanulságot lehetett merfteni azokból a jövő iskolájának szervezésénél.

Épen most jelent meg az új tanterv a miniszternek egy körrendeletével, mely már a jövő tanévben azt teszi kötelezővé az I. oszt. részére. Késő lenne most annak birálatába bocsátkozni,

de nem is lehet czélom, mert habár még mindig lehetnek fogyatékosságai, azt mégis el kell ismernünk, hogy igen sok helyes eszme jutott abban kifejezésre, valamint azt is, hogy a középiskola munkáját egységesíteni, gyakorlatiasabbá s az eddiginél könnyebbé igyekszik tenni. Minden esetre a tanárokra vár a megoldás, a helyes keresztülvitel munkája. Mert sem elég praktikus tantervet, sem elég jó módszert nem lehet teremteni arra, hogy a tanár buzgósága, odaadása nélkül eredményt lehessen elérni vele. A tanár az iskola lelke. Ő élteti, ő mozgatja az iskolát, az ő szeretete ébresztheti szeretetet a tanítványokban is a tudományok iránt, csak ő teheti könnyűvé a tanulók munkáját, ő maga teremti meg a helyes módszert. Szóval, ha a tanár odaadással csüng pályáján, szeretettel jár iskolába, akkor kevésbbé jó tanterv mellett is áldásos lesz munkája. Ezzel a felfogással és reménynyel adja át a miniszter az új tantervet a tanároknak, kiknek ügybuzgósága iránt nagy bizalommal viseltetik.

Ezen reformok, a mily szükségesek voltak, ép oly hasznosak lesznek eredményeikben. Azonban középiskoláink ily irányú reformálásával még csak részben oldottuk meg a kérdést. Hiszen szükségesnek mutatkozott tantervünk revideálása, hogy a fölöslegeseket mellőzzük, a hiányokat pótoljuk. Már pedig ilyenekre akadunk tantervünkben nem egy helyen. Az általános müveltségre segítő értelem fejlesztő és nemesítő dolgokat, tárgyakat nem szabad elhanyagolnunk, sőt összhangzásba kell hoznunk és időt kell adnunk azok megemésztésére, hogy pangás sőt visszaesés ne következzék be. Fejlesszük az ifjuságban a nemzeties érzést s azokra a tárgyakra, melyek ezen czélt leginkább szolgálhatják, fordítsunk kellő figyelmet. Ápoljuk az ifjuságban a nagyjaink iránti hála és tisztelet érzetét, hadd tanulja meg az ifju elég korán tisztelni az érdemeket, tudjon lelkesülni a szép és jó iránt.

De egyidejűleg tekintsük meg közelebbről az iskola nevelői hatását is s ne elégedjünk meg csupán az ismeretek s az ezekkel járó műveltség által nyujtott hatással, tehát ne csupán tudományos nevelésre törekedjünk, hanem a mindennapi szükségleteket, az élet és társadalom kivánalmait is méltassuk kellő figyelemre. Ne bizzuk a nevelés hatását csupán a szép jellemek, nagy tehetségek megismertetésére, mert azok megértéséhez igen sok előkészületet

kell tennünk. A nevelés munkáját a családtól kell átvennünk s úgy folytatnunk az iskolában, hogy a családot, a társadalmat összhangzásba hozzuk az iskolával és viszont. Akkor fogunk valóban nevelni, és ennek hatása alatt tudunk sikeresen oktatni. Tehát az iskolai nevelést is reformáljuk, mert tényleg e tekintetben is sok kívánni való van. Mai viszonyaink között alig lehet beszélni a szoros értelemben vett iskolai nevelésről, mert a tanulók szabad óráikat szétszortan legtöbbször idegen családoknál töltik, a hol sem kellő gond, néha kellő értelem és érzék sincs a neveléshez. Régi tapasztalat, hogy a mindennapi érintkezés mily nagy befolyást gyakorol az ifjura s épen ezért a családnak van a legnagyobb nevelői hatása. A családban észrevétlenül lopódznak be a gyermek lelkébe az indulatok, különféle érzelmek és hajlamok. A szülők folyton figyelemmel kisérik gyermekük cselekedeteit, minden gondolatát s így teljesen kiismerik őket, meleg szeretettel veszik körül s ez által az összetartás érzetét ébresztik föl és ápolják a gyermekben. A testvéri szeretet és bizalom az egymáshoz való ragaszkodást, az egymás megbecsülését, a kölcsönös szeretetet eredményezi. Itt tanulja meg a gyermek a rend szeretetét. A családfőt mint fenntartót, kormányzót ismeri meg, s megtanulja, hogy attól függenie kell s mégis helyesebben épen azért szeretettel és tisztelettel kell iránta viseltetni. Itt szivja lelkébe az egység érzetét, a mely arra tanítja, hogy az egyes érdeke az egész érdeke, az egyes fájdalma az egész fájdalma, hogy mindent egymásért, a közös jóért kell tenni; tehát mindazokat az elveket, a melyek a társadalmi, az állami rend fennállását biztosítják, itt sajátítja el a gyermek. Ezeknek az ápolása a tovább fejlesztése, megszilárdítása az iskolára vár, a mely a család és élet között az áthidalást képezi. Tehát a nevelés folytatólagos munkája vár az iskolára, a mely a különböző tudományágak összhangzó tanítása által az akaratra és jellem képzésre kiváló hatással van; sőt mondhatjuk, hogy ezek fejlesztik az akaratot és jellemet. Természetesen oly erkölcsi elvek alapján, a melyek az erkölcsi lelkiismeretből eredő akaraton kívül mást nem ismernek. Épen ebben nyilatkozik meg a műveltség hatása a lélekre, a midőn nem az egyéni vágyak ébresztik és irányítják az akaratot, hanem bizonyos erkölcsi elvek. Igy fejlődik ki a jellem, a mely

következetes cselekedeteiben. A család ezen hatást, vagy egyoldalúan, vagy hiányosan, néha épen károsan végzi, a szülők műveltsége foglalkozása szerint. Ezért veszi át már a zsenge korban a nevelés munkáját az iskola, a melynek hathatós eszközei a didaktika és paedagogia.

Az a nevelői hatás, melyet az iskola mai szervezetében nyújt, nem kielégítő, mert épen azon eszközök hiányában van, a melyek a nevelésnek helyes irányt tudnak adni. A nevelés közvetlenséget föltételez. Ezt a közvetlenséget pedig alig lehet azon idő alatt elérni, a mit a tanuló az osztályban eltölt. De másfelől nem is nyilatkoznak meg a tanítási órákon mindazok a hajlamok, lelki állapotok, a melyek megismerése nélkül nem tudunk közvetlenül hatni a gyermeki jellem fejlődésére. Folytonos együttlét, a szeretet és ragaszkodás fölébresztése szükséges ahoz, hogy a gyermek teljes valóságban tárja föl lelkét, érzelmeit. A mily sokféle érzületű gyermekkel találkozunk az iskolában, a legtöbbször annyiféle módot kell keressünk az észlelt hibák, rossz szokások orvoslására. Némelyik gyermeket a puszta megszólítással is javítani tudjuk, a másiknál már büntetést, sőt kemény büntetést kell alkalmaznunk. Csak hosszas és folytonos megfigyelés adja kezünkbe azokat az eszközöket, a melyekkel nevelni tudunk. Ehez járúl a nevelő példaadása, a kit a gyermek megfigyelvén, önkéntelenül is meglátszik hatása. Ha minden alkalommal megismertetjük a hibát, rosszat és annak következményeit, sőt néha elrettentő példáúl szigorúan büntetjük azokat, a kik nagyobb vétséget követnek el, akkor a társak rossz hatását is ellensúlyozni tudjuk. Ezen az úton tud az iskola közvetlenül nevelni, a mely párosulva a tanítás által eszközölt, közvetett neveléssel válik teljes egészszé. Igy lesz az iskola hatása teljes, igy fog művelt és jellemes embereket adni a társadalomnak, az életnek.

Az iskola ezen munkája még igen sokféle akadályokkal küzd.

Egyik igen nehéz akadálya a családban keresendő és található fel. A szülők általában, kevés kivétellel, egy olyan helynek tekintik az iskolát, a mely gyermeköknek megadja azt a bizonyítványt, mely valamely állás elnyeréséhez megkivántatik. De aligha gondolnak arra, hogy a nevelés-oktatásügy a legfontosabb erő a nemzeti, állami élet fejlesztésére, megszilárdítására. Ennek követ-

kezménye aztán az, hogy nem viseltetnek elég bizalommal iránta, nem igyekeznek segíteni munkájában s nem nagyon igyekeznek gyermekök lelkébe oltani azt a tiszteletet és szeretetet, a melyre az iskolának szüksége van, hogy czélját sikeresen munkálhassa.

Nem kevesebb, sőt talán több akadályt gördít az iskola munkája elé maga a társadalom. Naponként tapasztalhatjuk, hogy mily keveset törődik a társadalom az iskolákkal. Egyfelöl az abban uralkodó rend, erkölcsök, másfelől annak nemzeti emlékeink iránti kegyelete, tisztelete, a nagyok érdemeinek megbecsülése, mind olyanok, a melyekkel első sorban lehet hatni az ifjuságra. Vajjon milyen hatást érhet el az iskola, a rend és fegyelem tekintetében ha a tanuló az iskolán kívül rendetlenséget, erkölcstelenséget talál? Vajjon nem hatnak-e a legkárosabban a társadalom erkölcstelenségei az ifju lélekre? A mig a családokban, társadalomban rend, erkölcsösség uralkodók nem lesznek, addig az iskolai neveléstől nem sok eredményt lehet várni. A család a társadalom és az iskola karöltve, közös akarattal és elvekkel tudják a nevelés szent ügyét előbbre vinni. Ugy fejlődhetik erős és erkölcsös társadalmi élet, ha az ifjuságot olyan irányban neveljük.

A közös érdek közös czélt teremtsen s rontsa le azt a hideg közönyt, a mely ma oly káros nyomást gyakorol munkánkra!

Ezen óhajok megvalósításától ma még meglehetős távol állunk, de bízunk a jövőben.

Addig is azonban ne legyünk elfogultak az iskola iránt s ne feledjük el, midőn annak munkáját mérlegeljük, hogy a mai rendszer mellett, bármennyire is elfoglalja az iskola a tanulókat, a nap $^2/_3$ részét iskolán kívül töltik legtöbbször felügyelet, ellenőrzés nélkül. Az a hatás, melyet a külvilág gyakorol az ifjura sokkal erősebb, mint gondolnók, mert legtöbbször olyanokat lát és tehet, a melyektől az iskola elvonja s igen természetes, hogy egy alkalmat sem fog elszalasztani, hogy vágyai szabadságát élvezhesse.

Innen van az is, hogy az iskolai fegyelem elől menekülni vágyik a tanuló, azt olyannak tartja, mely csupán az iskoláért van s melytől kivánatos minél előbb megmenekülni.

Teremtsünk a társadalomban olyan egészséges közszellemet, a mely képes lesz arra, hogy az ifjuság nevelésére jó hatást gya-

koroljon. Adjunk alkalmat az ifjuságnak az iskolán kívűl is arra, hogy az iskolában hallottakat az életben mint megvalósítottakat láthassa. Viszont keresse fel a társadalom az iskolát, figyelje meg és érdeklődjék az ifjuság működése iránt. Az iskolákat pedig szervezzük úgy, hogy egyuttal nevelőintézetek is lehessenek. Létesítsünk internatusokat, hogy a növendékek minden időben együtt s a kellő felügyelet és nevelői hatás alatt legyenek. Könnyítsünk a mai nehéz anyagi viszonyok között a szülőkön is azzal, hogy internatusokban, aránylag igen csekély áldozattal s mégis megfelelő ellátással, helyezhessék el gyermekeiket. Hadd egyesítse az iskola magában a tanulókat, mint egy nagy családot, a hol nemcsak a munkaidőt, hanem az üdülésre szánt időt is együtt, helyes vezetés alatt töltik el. Ily módon elkerülhetjük azt is, hogy egyik óra hatását elrontsa a másik. Ez a társas együttlét teremti meg az egyöntetű nevelést, így tanulják, szokják meg az ifjak azokat az elveket, törvényeket követni és tiszteletben tartani, a melyek a társadalomnak összetartó kapcsai, a milyenek: egymás megbecsülése, tisztelése; a gyengék segítése és támogatása. Igy lehet fokozatosan úgy fejleszteni az akarat erőt, hogy a jellem megszilárduljon s kisebb behatások hatalmának ne essék áldozatúl. Ezeknek az elérése azonban folytonos és fokozatos munkát igényel, a mit csak az együttlakás, együttétkezés, szóval a folytonos együttéléssel, a folytonos vezetéssel lehet elérni. Ha ezen erkölcsi és humánus érzésekkel fölvértezzük az ifjuság lelkét, akkor nem leszünk kénytelenek arra figyelmeztetni növendékeinket, hogy majd az életben így és úgy fog lenni, ilyen és olyan nehézségekre fognak találni. Az iskolában magában megteremtjük ezt az életet, megismertetjük annak kivánalmait, kötelességeit, szóval úgy előkészítjük őket, hogy az életbe kilépve nem fogják elhagyatottaknak, gyámoltalanoknak érezni magukat s nem fognak oly sokan áldozatúl esni a kísértéseknek. Erős, harczedzett ifjuság fog a csatatérre lépni, melyet sem a golyók zápora, sem az ellenség zaja és sokasága nem fog visszarettenteni.

Egy másik igen fontos szempont még ezek mellett az is, hogy a sok időt igényelő nehéz szellemi munka mellett a test kellő gondozásáról, fejlesztéséről is gondoskodjunk. A kifáradt elmét

szórakozásokkal kipihentessük, fölfrissítsük. A munkaidő bevégeztével ha tanulóinkat szétbocsátjuk, aligha találnak egészséges szórakozást, üdülést legalább is olyant, a mely a lélek épűlésére is szolgáljon. Ez az idő a legalkalmasabb arra, hogy ellensulyozzuk az iskolai nehéz munkát, megfigyeljük növendékeink lelki világát s a szerint igyekezzünk rájok hatni a neveléssel. Csak ezen időben valósíthatjuk meg, hogy az osztályokat naponként szórakoztató játékokkal elfoglaljuk, játszó-tereinket tervszerűen kihasználjuk, tanulóinkat korukhoz és fejlettségükhöz mért játékokkal üdítsük. Egyszóval tervszerűen, összhangzólag csak úgy lehet mindezeket megvalósítani, ha tanulóink szabad óráikat is együtt töltik az iskolában, az internatusokban. Igy lehet a tanulók egészségére is kellő gondot fordítani. A tanulók fürdőztetése, a tisztaság és rend felügyelete mind igen lényeges kivánalmak. Különösen olyan városokban, hol közös téli fürdő nincs, a vidéki tanulók egyáltalán el vannak zárva a test kellő tisztántartásától legalább is a téli hónapokban, ha nem létesít az iskola internatusokat s azokkal nem segít ezen szükségleteken is.

Ezek azok az elvek nagy általánosságban, ez az az irány, a melyet követnünk és megvalósítanunk kell. Ezen szempontból tartom elengedhetetlennek az internatusok szervezését. Egyházunk hasonló intentióval határozta el, ereje fölötti áldozatok árán is, hogy a folyó év őszén tervezett új építkezés ezeknek a szolgálatában is állhasson. Egy minden tekintetben modern és úgy a hygieniai, mint a didaktikai követelményeknek megfelelő collegium építését határozta el és foganatosítja ez évben, melyet két év mulva átadhat a tudomány és nemzeti műveltség szolgálatára »musis et virtutibus«. Az az óriási összeg, 550 ezer frt, melyet szegény egyházunk az új iskola költségeire fordít, erős bizonyíték arra, hogy mily nagy fontosságot tulajdonít iskolái fejlesztésének s hogy a multhoz méltóan a műveltség, a magyar nemzeti cultura érdekében minden áldozatra kész. Ezt méltányolta a magas kormány is, midőn az építkezés költségeire 120 ezer frt segélyt adott. Az internatus 220 tanuló számára terveztetett étkező, háló és nappali dolgozó helyiségekkel. A tervezésnél figyelembe vétettek a mai kor minden követelményei. Közös és elkülönített fürdő helyiségek, játszó helyek, orvosi és beteg-szobák mind az iskola épületében lesznek elhe-

lyezve. Vajha ily mértékben megvalósíthatnók ezen tervet székelykeresztúri és tordai iskoláinknál is! Az egyház akaratán bizonyára nem fog múlni, csak anyagi erőnk engedje, törekvésünk van.

Mostani nagy munkánkhoz pedig kérjük isten segedelmét és áldását!

Boros Sándor.

III.

Adatok a collegium 1898—99-ik tanévi történetéhez.

A f. tanév története sok szomorú tényt örökített meg. Egyik lapjára gyászbetükkel, fájó honfiui érzéssel irtuk föl Fenséges királyasszonyunk, Erzsébet királyné megrendítő halálát, melyről ez Értesítő elején megemlékeztünk.

Egy másik lapjára kellett irnunk ismét egyik kiváló felügyelő gondnokunk *Hajós János* elvesztését. Egy rövid év alatt második nagy veszteségünk. Még alig töröltük le fájó könnyeinket *Brassai Sámuel* ravatalánál s már is újabb fájdalom rázza meg lelkünket. Mindkettő hozzá volt nőve iskolánkhoz lelkének egész melegével, tudásának egész erejével! *Hajós János* érdemeiről méltóan megemlékezni ez Értesítő szűk keretében lehetetlen volna, de saját magunk ellen hibáznánk, ha nem tudnók méltányolni az ő önzetlen buzgó működését, nemes hatását, melyet ifjuságunk nevelésére és oktatására, iskolánk fejlesztésére szünet nélkül gyakorolt; ha nem tudnók mélyen emlékünkbe vésni, tiszteletben megőrizni emlékét! Halála, mely folyó évi május 12-én következett be, nem volt egészen váratlan, mert 86 évig élt és munkált a közjóért, övéiért nemes, önzetlen elszántsággal, sok tudással és eredményesen. Temetésén, május 14-én a városi és vidéki előkelőségek igen nagy számban vettek részt. Részt vett a tanári kar és az egész ifjuság testületileg, gyászlobogó alatt. A collegium részéről Nagy Lajos tanár mondott búcsut a sirnál, az ifjusági dalárda gyászdalokat énekelt. Érdemeit már életében méltányolni tudták. Ő Felsége a Lipót-rend keresztjével tüntette ki, több város díszpolgárává, igen sok egylet elnökévé tette a nagyérdemű férfiut, a kinek sokoldalú érdemei fényt árasztottak mi reánk is. Fáradhatatlan buzgóságával sok hasznos szolgálatot tett egyházunknak és

iskolánknak. Legújabban, mint a collegium epitését előkészítő bizottság elnöke fejtett ki nagy tevékenységet annak létrehozása körül.

Iskolánk létesülése küszöbén kellett itt hagynia az életet, a melyet annyira szeretett s melyet annyira megbecsült. Halálát egyaránt gyászolja a nemzet, az egyház, iskolánk, szerető gyermekei és unokái. Vigasztaljon bánatunkban az a tudat, hogy oly példás élet emlékét hagyta ránk örökül, a melyet méltán tűzhet követésre maga elé a férfi és az ifjú. Merítsünk erőt az ő életéből a kitartó munkára, ösztönözzön az ő önzetlensége a közügyek felkarolására. Honszerelme, humanitása serkentsenek arra, hogy hazánkért, nemzetünkért, embertársainkért minden alkalommal készek legyünk jót tenni. Becsüljük meg a valódi munkást úgy, a mint ő becsülte s akkor méltó emléket emelünk lelkünkben emlékének. Élettörténete külön meg fog jelenni a Dávid Ferencz egylet kiadványaiban, a mely egyletnek buzgó tevékeny elnöke volt.

Évkönyvünknek még egy harmadik gyászlapja is van. *Inczefi Sámuel,* elemi iskolai tanító működésének 9 ik évében hirtelen elhunyt márczius hó 20-án. A férfikor küszöbén, ereje teljességében ragadta el őt körünkből a halál. A tanítói buzgalom és szeretet, a pályája iránti lelkesedés és odaadás jellemezték az elhunytat. Szerette az iskolát, mint otthonát, tanítványai mint édes apát becsülték. Halála nagy veszteség az iskolának, tanítványainak és az oktatásügynek egyaránt. Küzdelmes életét bevégezte, mielőtt annak örömeit élvezhette volna. Legyen álma csendes, emléke áldott!

A tanév kezdete. A tanév megnyítása szeptember hó 4-én történt a szokott ünnepélyességgel. Fekete Gábor isk. f. gondnok üdvözölte az ifjuságot és tanárkart. Az ifjuságot szorgalomra, erkölcsös életre buzdítván, a tanárkar gondjaira bízta. Boros Sándor igazgató az ifjuságot a tanárkar nevében az intézet gondjaiba, szeretetébe fogadván, a tanévet megnyította.

A tanítás szept. hó 5-én kezdődött meg s a rendes szűnnapok kivételével megszakítás nélkül folyt junius hó 9-ig.

Tanulmányi ügyek. Tanári karunk ez évben is mindent megtett, a mivel a tanulók kötelességérzetét és nemes ambitióját fokozni és ébren tartani lehet. Az általános tantervben megszabott tananyag a módszeres tanácskozások megállapodásai szerint tár-

gyaltatott és fejeztetett be, fősúlyt helyezvén az iskolai közös munkára. A f. tanévben állandó tanmenet szerint tanítottunk. A tanulók előmenetele és magaviselete az évharmadokban tartott ellenörző tanácskozásokon számba vétetvén, eddigi szokásunkhoz híven nem mulasztottuk el értesíteni a növendékek szülőit is, midőn gyermekeik szorgalom, vagy magaviselet tekintetében megrovás alá estek. Rendkívüli ülés tartatott az év folyamán 25. Régi tapasztalat, hogy az iskola czéljainak elérését jelentékenyen megkönnyíti az, ha a tanárok törekvéseit a szülők is támogatják. Szives köszönetet mondunk azon szülőknek, kik eljárásunk intencziőit megértve, e részben támogattak minket. Vajha a szülők mindnyájan belátnák, hogy az oktatás czéljainak elérését a család és az iskola együttműködése teszi leginkább lehetővé. A tanulók előmeneteléről más helyen részletes kimutatást adunk.

A kötelezett tárgyakon kívül oktatást nyertek növendékeink a *szabadkézi rajzban,* III.—IV. osztályokban heti 1—1 órán; a *templomi* és a *műénekben* minden osztályban, *zenében* az »Apollókör« iskolai egyletben; *angol nyelvet* tanultak az önkéntesen vállalkozók a VI.—VIII. osztályokból.

Tanulmányi kirándulást rendeztünk 40 tanulóval Maros-Újvár—Nagy-Enyedre. Maros-Újváron a bányák megtekintése különös érdekkel bírt a tanulókra. A bánya-igazgatóság mindent megtett arra, hogy a tanulók lehető jutányosan hozzá jussanak az érdekesebb szemlélni valókhoz. Különösen Geley Gyula és Magyari Mihály bányamérnök urakat kiváló elismerésünk illeti meg szivességeikért. Utóbbi a bányában vezette a kirándulókat s érdekes előadást tartott a bánya kezeléséről, alakulásáról, berendezéséről és forgalmáról. Innen bevonultunk N.-Enyedre, hol a Bethlen-collegium tanárkara és ifjusága részéről a legmelegebb fogadtatásban részesültünk. Az igen jól berendezett convictusban meleg szeretettel, kitűnő ebéddel várt a tanári kar. Ebéd után megtekintettük a collegium berendezéseit és gazdag szertárait. Innen a fegyintézet megtekintésére mentünk, a hol az igazgató és egy tiszt szíves felvilágosításokkal szolgáltak. Azután megtekintettük a város nevezetesebb pontjait, emlékeit, melyekről Váró Ferencz főgymnasiumi tanár, kedves collegánk igen érdekes és értékes előadásokat tartott az ifjuságnak.

A szivélyes vacsora után búcsut vettünk kedves collegáinktól s az estvéli gyorsvonattal hazatértünk.

Kisebb tanulmányi kirándulásokat Dr. Nyiredy Géza szaktanár rendezett a város környékére.

Vallás-erkölcsi állapot. Tanári karunk különös gondot fordított az ifjuság vallás-erkölcsi nevelésére is. Unitárius növendékeink a vasárnapi isteni tiszteleteken mindig jelen voltak. Az alosztályúak a téli időszakban az intézetben részesültek vallásos oktatásban vasárnapokon délelőtt. A nem unitárius növendékek saját hitoktatóiktól nyertek vallásos oktatást.

Fegyelmi ügyek. Tanulóink erkölcsi magaviselete általában szabályszerű volt. Nagyobb fokú fegyelmi kihágás egy esetben fordúlt elő.

Az igazgatóság megdorgált 7 tanulót, igazgatói megdorgálásban részesült 16 tanuló.

Még mindig igen megnehezíti a tanulók fegyelmezését a bejáró tanulók elhelyezése. Igen sok szülő nem akarja belátni annak fontosságát, hogy milyen felügyelet, ellenőrizés alá helyezi el gyermekét. De nem fogják fel a szállást adók sem kötelességük fontosságát, a mi miatt igen sok rendetlenség támad, a melyet az iskola a legjobb akarat mellett sem tud teljesen megakadályozni. E tekintetben a Rendszabályok kellő utasítást adnak a szülőknek és szállástadóknak egyaránt.

A tanulók iskolalátogatása kifogástalan volt. Igazolatlan óramulasztás kevés fordult elő.

Vizsgálatok. A pót- és javító érettségi vizsgálatok szeptember hó 19-én tartattak meg, Kozma Ferencz isk. f. gondnok elnöklete alatt, Kuncz Elek tankerületi kir. főigazgató, mint kormányképviselő jelenlétében. Pótvizsgálatot tett Iszlay Dezső tanuló *jó* eredménnyel. Javítóvizsgálatra állott latinnyelvből egy tanuló, a ki egyszerűen érettnek nyilváníttatott.

A VIII. osztály vizsgálatai május hó 8. 9. és 10. napjain, az érettségi írásbeli vizsgálatok május hó 25., 26., 27., 29. és 30. napjain, a szóbeliek junius hó 26., 27., 28. és 29. napjain tartattak meg Fekete Gábor isk. f. gondnok elnöklete alatt Kuncz Elek tankerületi kir. főigazgató, mint kormányképviselő jelenlétében.

Az évzáró osztály-vizsgálatok junius hó 10-től 23-ig folytak le, mely vizsgálatokra az E. K. Tanács Boér Gergely, Éjszaky Károly, Gaál Jenő, Gyulay László, Mikó Imre, Orbók Ferencz, Orbók Mór, dr. Veress Vilmos és Zsakó István egyh. tanácsosokat küldötte ki biztosoknak.

A tanév ünnepélyes bezárása junius hó 25-én történt.

Egészségi állapot. A tanárkarban egy súlyosabb betegségi eset fordult elő. Perédi József rendes tanár október hóban oly súlyosan megbetegedett, hogy az egész tanév folyamán helyettesíteni kellett. Az E. K. Tanács jóváhagyásával a VIII. osztályban latinnyelvtanból Gálfi Lőrincz r. tanár; az I. oszt.-ban magyarnyelvtanból és latinnyelvtanból Márkos Albert tanárjelölt; az igazgatósági üléseken a jegyzői teendőkben és az V. osztályban a görögpótló irodalomból Ulár Pál r. tanár helyettesítették. Az I. oszt. főnökségét dr. Nyiredy Géza, az ifjusági önképző-egylet vezetését Boros Sándor igazgató vette át. A mily fájdalmasan érintett szeretett tanártársunk váratlan betegsége, ép oly örömet okoz fokozatos gyógyulása. A jövő tanévben ismét magunk között, megszokott buzgó munkálkodásában fogjuk találni.

Ezen kívül egyes tanárokat rövid ideig tartó betegség miatt kellett helyettesíteni.

A tanuló-ifjúság egészségi áilapota, a mennyiben halál-eset nem fordúlt elő, elég kedvező volt. Járványos betegség csak a városon lakók között fordúlt elő. Az iskolai kórházban jóval több beteg gyógykezeltetett, mint az előző évben, azonban mind fölgyógyultak.

Trachomás betegünk nem volt.

A beteg tanulók gyógykezelésére naponként orvosi vizsgálatot tartott az intézet r. orvosa dr. Veress Lajos. A súlyosabb betegek az iskolai kórházban ápoltattak, a könnyű betegek az intézetben.

Az egészség megóvása és fenntartása érdekében minden szükséges intézkedést megtettünk. Bennlakó tanulóink hetenként egyszer felügyelet alatt fürödni jártak a »Diána« fürdőbe.

Gondoskodtunk a tanulók szabad mozgásáról és üdüléséről is. Az intézettől negyedórai távolban levő »Kismezői« kertet naponként használták az egyes osztályok játszóhelyűl, a hová az osztálytanárok vezették a tanulókat.

Változások. A tanári karban változás csak annyiban történt, hogy Perédi József tanár helyettesítésére novembertől Márkos Albert tanárjelölt alkalmaztatott.

Az elemi iskolánál az elhunyt Inczefi Sámuel tanító helyett Csongvay Dénes IV. éves képezdei növendék tanított áprilistől kezdve.

Látogatások. A papnevelő intézetben több alkalommal tett hivatalos látogatást Ferencz József püspök úr, mint az intézet főfelügyelője s részt vett a tanügyi értekezleteken. A főgymnasiumban is több alkalommal megjelent a vizsgálatokon a tanulók előmenetelének és az oktatás menetének a megtekintésére.

Ugyanazon vizsgálatokon megjelentek Kozma Ferencz kir. tanfelügyelő és Fekete Gábor kir. táblai elnök, iskolai felügyelő gondnokok.

Kuncz Elek tankerületi kir. főigazgató, mint kormánybiztos hivatalos látogatást tett február hó 6., 7., 8., 9. és 10-ik napjain.

Ez alkalommal is figyelemmel kisérte az oktatás menetét az adminisztrationalis ügyek vezetését. Megvizsgálta a szertárakat és könyvtárakat. Látogatása befejeztével értekezletet tartott, melyen tapasztalatait közölte a tanári karral s a fokozatos haladásért elismerést mondott.

Az elemi iskolában évközben többször látogatást tett Boros Sándor igazgató és Ulár Pál tanvezető tanár. Jelen voltak a tanügyi és ellenörző értekezleteken is.

Ünnepélyek. Ifjuságunk szept. hó 18-án Erzsébet királyné halála alkalmából gyász-ünnepélyt, okt. hó 6-án gyász-ünnepélyt, márczius hó 15-én szép emlék-ünnepélyt tartott az intézet nagytermében nagyszámú közönség jelenlétében.

Február hó 11-én nyilvános ének-, zene- és szavalati estélyt rendezett a collegium nagytermében.

Márczius hó 17-én házi ünnepélyt tartott az igazgató névnapja alkalmából; márczius 19-én este Ferencz József püspök ő méltóságánál ének- és zenedarabok előadásával tisztelgett.

Junius hó 4-én a »Lövölde« helyiségében fényesen sikerült zártkörü, jótékonyczélú tánczmulatságot rendezett a collegiumi ifjuság, melynek tiszta jövedelme 218 frt 41 kr. volt. Ez összeg az ifj. egyletek és isk. kórház javára fordíttatott.

Junius hó 19-én a papnevelő intézet és a főgymnasium növendékeinek önképző körei nyilvános zárünnepélyt tartottak.

Bennlakás. Kollegiumunkban 150 tanuló számára bennlakás van berendezve. Ezen helyekre első sorban unitárius vallású tanulók vétetnek föl s csak azok elhelyezése után más vallásúak. A bennlakó tanulókra a szobafőnökök, isk. ellenőr és isk. főnök segédkezése mellett az igazgató ügyel fel, a ki azok testi és szellemi helyes neveléséről gondoskodik s érdekükben minden szükségest megtesz.

IV.

Fontosabb rendeletek és átíratok kivonata.

E. K. Tanács 185—1898. t. ü. sz. h. Dr. Kaufmann György h. tanárt az $189^{8}/_{9}$. tanévre kinevezi ugyanazon minőségben.

E. K. Tanács 314—1898. t. ü. sz. h. Ő Felsége Erzsébet királyné halála alkalmából tartandó gyászünnepélyre rendeletet küld.

E. K. Tanács 213—1898. t. ü. sz. h. Az $189^{8}/_{9}$. tanévre az ösztöndíjas tanulókat kijelöli.

V. K. M. 63, 320—1898. sz. r. Az $189^{8}/_{9}$. tanévre iskolalátogatónak Kuncz Elek tank. kir. főigazgatót küldi ki.

E K. Tanács 234—1898. t. ü. sz. h. Perédi József tanár betegsége miatt szükségessé vált helyettesítést jóváhagyja.

E. Főtanács 48—1898. sz. h. A tanárok korpótlék-illetményeit rendszeresítette s 1899. jan. 1-től havi előleges részletekben folyósította.

E. K. Tanács 2—1898. t. ü. sz. Megküldi a V. K. M. által 1897-ben 79458. sz. a. a muzeumok és könyvtárak országos felügyeletére kiadott szabályzatot.

E. K. Tanács 2—1899. t. ü. sz. A hibás beszédű tanulókról kimutatást kér.

V. K. M. 79497/898. sz. a. Az érettségi bizonyítványok fordítása tárgyában rendeletet ad ki.

V. K. M. 1513—1899. sz. a. A vasárnapi házi feladatok korlátozására rendeletet ad ki.

E. K. Tanács 28—1899. t. ü. sz. h. A tanároknak és tanítóknak a szolgálatból való kilépését szabályozza.

E. K. Tanács 110—1899. p. ü. sz. A tanárok 200 frtnyi fizetés emelése után kirótt nyugdíj-illetékről kimutatást küld.

E. K. Tanács 59—1899. t. ü. sz. A tüdővésztől való óvakodás tárgyában útasítást küld.

E. K. Tanács 71—1899. t. ü. sz. Néhai Inczefi Sámuel elemi isk. tanító helyére ideiglenesen kinevezi Csongvai Dénes IV. éves kép. növendéket.

V. K. M. 28,044. sz. körözvényében felhívja a figyelmet a nyári szünidőben Budapesten rendezendő művészettörténeti előadásokra.

E. K. Tanács 99—1899. t. ü. sz. Az évvégi vizsgálatok megállapított sorrendjét jóváhagyja.

E. K. T. 94—1899. t. ü. sz. Tudatja, hogy az érettségi vizsgálatokhoz 31,754 V. K. M. sz. r. Kuncz Elek tanker. kir. főigazgató neveztetett ki.

E. K. Tanács 93 – 1899. t. ü. sz. Utasít a V. K. M. 32,818—899. sz. a. az új tantervre és annak életbeléptetésére vonatkozólag kibocsátott rendeletéhez való alkalmazkodásra.

V.

Főfelügyelőség.

A collegium felett a főfelügyeletet az Egyházi Főtanács s ennek megbizásából a Kolozsvárt székelő Egyházi Képviselő Tanács gyakorolja. Az összes iskolák főfelügyelője Főtiszt. *Ferencz József* unitárius püspök, kir. tanácsos, a II. oszt. vaskoronarend tulajdonosa.

Collegiumi igazgatóság.

Elnökök: Kőváry László, a M. T. Akad. l. tagja.
Kozma Ferencz, kolozsmegyei kir. tanfelügyelő, kir. tanácsos és
Fekete Gábor kir. táblai elnök, iskolafelügyelő gondnokok.
Előadó: Boros Sándor, igazgató.
Jegyző: Ulár Pál, tanár.
Tagjai a rendes és helyettes tanárok.

Bennlakási felügyelők:

Igazgató: Boros Sándor.
Iskolafőnök: Székely Ferencz, papjelölt.
Ellenőr: Barabás István, II. év. papnöv.

VI.

a., Papnevelő intézet.

I. Az 1898—99-ik tanév nevezetesebb mozzanatai.

A hallgatók létszáma. Az 1898—99. tanév nem felelt meg a várakozásnak annyiban, hogy a hallgatók száma csak egygyel növekedett. A jelen évihez hasonló csekély még nem volt a hittanhallgatók létszáma. Ez a tény az E. K. Tanácsot arra indította, hogy a Papn. Intézet Bizottságától javaslatot kérjen a létszám növelése érdekében. A Bizottság a kérdést tűzetesen megvizsgálta és azt a véleményt nyilvánította, hogy a Papnöveldébe lépésre előkell készíteni a VII-ik s főleg a VIII. oszt. azon tanulóit, a kik arra hajlandóságot mútatnak. Az ilyen ifjak, ha szülőik hozzájárúlását és lelkészük ajánlatát is bemútatják, nagyobb segélyben is részesítendők s a theologiai önképzőkörbe tagokúl fölveendők, hogy a hittanhallgatókkal érintkezés utján a szakpálya iránti érdeklődés és hajlam ébredjen föl bennök.

Az egyetemmel való kapcsolat. Az 1898—99. tanévben Barabás István és Biró Pál II. éves, Ádámosi Gábor I. éves hittanhallgatók a Ferencz József tudomány-egyetemnek rendes hallgatói voltak a 44083—1897. közokt. ministeri sz. alatt nyert engedmény élvezete mellett. Az E. K. Tanács összes tandíjaikat kifizette. Az egyetemen mindhárman jó sikerrel colloquáltak.

Colloquiumok. A Papnevelő intézetben a *colloquiumok* mindkét félév végén megtartattak. A hittanhallgatók szorgalmat és jó előmenetelt tanúsítottak.

Alapvizsgát tett 1898. junius 30-án Gálfi Zsigmond, Szabó Albert, szept. 5-én Bölöni Vilmos.

Szakvizsgálat tartatott 1898. junius 30-án a régi rendszer szerint. Vizsgálatra jelentkezett *Székely* Ferencz, és a vizsgálat alapján jó érdemjegygyel a lelkész-jelöltek közé fölvétetett; 1898.

szeptember 1-én, midőn *Simonfi* Márton *jo, Nagy* Béla *elégséges* érdemjegygyel; 1898. évi szept. 12-én, midőn *Kelemen* György *jo* érdemjegygyel; október 17-én, midőn *Ürmösi* Károly *jó* érdemjegygyel a lelkészjelöltek közé fölvétetett.

Nagy Béla és Kelemen György az E. K. Tanácstól püspöki előterjesztésre megadott engedély alapján tettek vizsgálatot a IV-ik év szabályszerű bevégzése előtt.

Oxfordi akademita. A papnev. int. Bizottsága *Simonfi* Márton *oxfordi akademika-jelöltet* az oxfordi ösztöndíj elnyerésére előirt és kiállott vizsgálat alapján az ösztöndíjra teljesen méltónak találván, a bizottság véleménye alapján Simonfi Mártont az E. K. Tanács az oxfordi Manchester College-ba szept. hóban fölküldötte.

Dekán Az 1898. évi október 2-án tartott Egyházi Főtanács Boros György theol. tanárt a jelen tanévre *dekánnak* ujból megválasztotta.

A Hittani Intézet bizottsága a havi *gyűléseket* és a tanári kar az *értekezleteket* megtartotta.

Vasárnapi vallásos oktatás. A hittanhallgatók Boros György dekán ellenőrizése, Székely Ferencz papjelölt vezetése alatt a téli hónapokban a főgymn. alosztályú és az elemi iskolai tanulók *vallásos oktatását a vasárnapi iskolában* rendesen végezték Tartatott 15 vallásos oktatás.

Legátusok. A hittanhallgatók az ünnepeken, mint *legátusok*, templomi szolgálatot teljesítettek az egyházközségekben. Bölöni Vilmos III. éves hallgató püspöki rendeletre segédlelkészi teendőket végez a tordai egyházközségben.

Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Ágnes alapítvány.

Az 1898. évi szept. 30. határidővel hirdetett pályázat alapján ezen alapítvány két díja elnyeréséért folyamodtak Nagy Béla Bethlenszentmiklósra kinevezett és beköszöntött lelkész, továbbá Demeter Dénes h.-karácsonfalvi r. lelkész. Mindkét folyamodás a szükséges kellékekkel fölszerelve érkezett be s főleg az irodalmi és költői dolgozatok száma igen szép volt. A Papn. Intézet Bizottsága a Demeter Dénes lelkész folyamodását nem vehette figyelembe, mivel folyamodó 1893-ban tett papi szigorlatot s papságának kezdete a pályázatban jelölt évek (1896., 1897., 1898.) keretén

kivül esett. Nagy Béla egyik pályadijra érdemesnek itéltetvén azt részére az E. K. Tanács ki is adta.

II. Az intézet előljárósága és tanári testülete.

Az előljáróság a Vizsgáló és Fegyelmi bizottság tagjaiból áll.

A bizottság elnöke: Ferencz József püspök, előadója : Boros György dekán, jegyzője Gálfi Lőrincz.

Tagjai a hittani intézet tanárai, a kollegiumi igazgató és az E. Főtanács kiküldöttei: Gyulay László egyh. kebli gondnok, Molnár Sándor ügyvéd. az unitárius vallásközönség jogügyésze és dr. Veres Vilmos, a f. kereskedelmi iskola r. tanára.

III. Tanári kar.

Ferencz József, unitárius püspök, kir. tanácsos, a II-od oszt. vaskorona-rend tulajdonosa, az unitárius vellásközönség összes tanintézeteinek főfelügyelője; az Egyházi Képviselő- és Főtanácsok társelnöke stb. Tanított unitárius egyháztörténelmet, (I. félév), paptant és liturgikát (II. félév) szónoklattant és szónoklati gyakorlatokat. Tanár 1857 óta.

Péterfi Dénes, kolozsvári lelkész, papnev. int. rendes tanár, gymn. vallástanár, a Kolozsvár városi iskolaszék tagja, az unitárius egyházi iskolaszék elnöke, a Keresztény Magvető társszerkesztője stb. Tanított: Bölcsészettörténelmet heti 3 órán. Tanár 1876. óta.

Boros György, papnev. int. r. tanár, a papnev. intézet dekánja, az Egyh. Képviselő Tanács közigazg. előadója, Kolozsvár szab. kir. város törvhat. bizottságának v. tagja, az »Unitárius Közlöny« szerkesztője, a theologiai önképzőkör védnöke, a vasárnapi vallásoktatás felügyelője, a Dávid Ferencz Egylet titkára stb. Tanított: Erölcstant, Ó-testamentumi bibl. bevezetést, Bibliai theologiát és héber nyelvtant. Tanár: 1879. óta.

Mózes András, kolozsvári lelkész, papnev. int. r. tanár; az E. K. Tanács pénzügyi előadója, gymn. vallástanár, a Kolozsvár városi iskolaszék és az unitárius iskolaszék tagja stb. Tanított: Egyetemes egyháztörténelmet és Egyetemes egyházjogot. Tanár 1881. óta.

Gálfi Lőrincz, főgymn. r. tanár (l. ott), a papnev. int. biz. jegyzője. Tanított: Symbolika theologiát. Tanár 1892. óta.

Kovács János, főgym. r tanár (l. ott). Tanított: Angol nyelvtant. Tanár 1872. óta.

Dr. Veress Lajos, iskolai orvos, Kolozsvár szab. kir. város ker. orvosa, orvostudor. Tanított egészségtant. Tanár 1898 óta.

IV. A papnevelő intézet hallgatói.

A tanuló neve	Születésének	
	éve	helye
I. évfolyam.		
Ádámosi Gábor	1879	Kövend
II. évfolyam.		
Barabás István	1876	Kálnok
Biró Pál	1878	A.-Siménfalva
III. évfolyam.		
Bölöni Vilmos	1878	Kövend
Gálfi Zsigmond	1875	Mészkő
Szabó Albert	1874	T.-Szt.-György
Szigorlók.		
Kelemen György	1875	M.-Szt.-Király
Nagy Béla	1874	Iszló
Pálfi Ferencz	1875	Várfalva
Varga Dénes	1873	Szt.-Mihály

Papjelöltek:

Székely Ferencz iskolafőnök, Kolozsvárt.
Simonfi Márton, Oxford.

V. A papnevelő intézetben előadott tárgyak.

I. évfolyamon.

Bibliai theologia, heti 3 órán. Tárgy: *Izrael vallása.* A semi népek vallásos fogalmai és azoknak a héber nép vallásához való viszonya. A Jahvismus érdekében folytatott harcz történelmi átvizsgálása. A törvény keletkezése, kiadásai. Vallásos élet a fogságban és a fogság után. Ezdrás szerepe. Tanár: *Boros György.*

Bibliai bevezetés, heti 3 órán. Tárgy: *Az ó-testamentum.* Az irodalmat megelőző kor. Első irodalmi termékek. A héber nemzet kiválása a sémiták közül. A honfoglalás küzdelmei. A királyság megalapítása. Politikai és vallási irányelvek. Történelmi irodalom. A profetismus. Tanár: *Boros György.*

Egy irásbeli tanulmány iratott a magyar protestáns szakirodalomban megjelent theologiai értekezésekről.

Keresztény Egyháztörténelem, heti 3 órán. Tárgy: Az egyházak élete és viszontagságai a reformatió előtti időben. Warga Lajos egyháztörténelme alapján. Tanár: *Mózes András.*

Hébernyelv, heti 2 órán. A nyelvtan elemei Goldzieher-Ballagi nyelvtana segítségével. Tanár: *Boros György.*

Szónoklati gyakorlatok, heti 1 órán. Félévenkint 4—4 házi dolgozat. Tanár: *Ferencz József.*

Műének, heti 2 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

II. évfolyamon.

Bibliai theologia. Mint az I. éven.

Bibliai bevezetés. Mint az I. éven.

Keresztény egyháztörténelem. Mint az I. éven.

Egyetemes egyházjog heti 3 órán. Az egyházjog fogalmának meghatározása és forrásai. Egyházról alapfogalmak; az egyház, az állam és a különböző egyházak közti viszony. A róm. cath., görög, görög-keleti és protestáns egyházak alkotmányai és rendszere hazánkban és külföldön. A különböző egyházak törvényhozásai s peresügyekbeni joghatóságai, büntető és fegyelmi törvényhatóságai. Az egyházba be- és kilépés s isteni tiszteletek fogalma s rendszere. Anyakönyvvezetés, egyházi vagyon rendeltetése s állaga kezelése, adók és illetékek. Végül: az új polgári törvény a házassági jogról. Tankönyv: *Kovács Ferenczé.* Tanár: *Mózes András.*

Hébernyelv heti 2 órán. A nyelvtan befejezése. A Genesis I—IX. részeinek olvasása szó- és szöveg-magyarázattal. Tanár: *Boros György.*

Szónoklati gyakorlatok heti 1 órán. Mint az I. éven.

Műének, mint az I. éven.

Az egyetemen.

Az I. és II. évi hittanhallgatók, mint a kolozsvári Ferencz József Tudomány-egyetem bölcsészet-, nyelv- és történelem-tudományi karán rendes hallgatók, hallgattak:

I. félévben

Bevezetés a philosophia történelmébe, heti 2 órán. Tanár: *Dr. Böhm Károly,* egyet. ny. rendes tanár.

Philosophiai gyakorlatok, heti 2 órán. Tanár ugyanaz.

Neveléstan heti 3 órán. Tanár: *Dr. Schneller István,* egyet. ny. rendes tanár.

A magyar lyra a forradalom után, heti 2 órán Tanár: *Dr. Széchy Károly,* egyet. ny. rendes tanár.

Angol nyelvtan heti 2 órán. Tanár: *Kovács János,* főgymn. tanár.

II. félévben.

Neveléstan heti 3 órán. Tanár: *Dr. Schneller István.*

A philosophia történelme Thalestől V. Baconig, heti 3 órán. Tanár: *Dr. Böhm Károly.*

Az alap-philosophia fő problemái, heti 2 órán. Tanár: *Dr. Böhm Károly.*

Angol nyelvtan heti 2 órán. Tanár: *Kovács János.*

III. évfolyam.

Erkölcstan heti 3 órán. Ethikai elvek és rendszerek különös tekintettel Kant, dr. Martineau és dr. Brassai irányelveire. Tanár: *Boros György.*

Irásbeli tanulmány. Dr. Luthardt: Előadások a kereszténység erhölcstanáról cz. műnek ismertetése s méltatása.

Unitárius egyh. történelem heti 4 órán az I. félévben. Az unitárius egyház keletkezésének és nevezetesebb mozzanatainak áttekintése. Tanár: *Ferencz József.*

Vallásbölcseszet heti 3 órán. A vallás kezdetleges nyilvánulása. A turániak vallása. Az árja népcsalád vallása: A brahmanismus, buddhismus, a zend faj vallása, a germánok, a görögök, a rómaiak vallása. A semi népcsaládok vallása: Az egyiptomiak vallása, a mesopotamiak vallása, Izrael vallása, az izlam. Az előadások összekötve Müller Miksa »Lectures, on the Science of Religion« cz. munkájának olvastatásával. Tanár: *Péterfi Dénes.*

Symbolika theologia heti 2 órán. Tárgy a katholikus, keleti és protestáns egyházak dogmai tételeinek összehasonlítása. A

tanár előadása és Székely Mózes k. i. könyve alapján. Tanár: *Gálfi Lőrincz.*

Papi gond és liturgika heti 4 órán a II-ik félévben. Tanár: *Ferencz József.*

Egészségtan heti 2 órán. Dr. Széll Lajosnak »Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz« cz. pályaműve bővítve Erismannal, mely utóbbi tankönyvvűl is használtatott. A tanításnál irányadóúl az tűzetett ki, hogy a növendékek azon egészségtani ismereteket szerezzék meg, melyek által a népnek hasznos tanácsadói lehetnek. Éghajlati viszonyok, táplálkozás, lakviszonyok, telepviszonyok, véletlen veszedelmek alkalmával segélynyújtás. Járványos fertőző bajok stb. Tanár: *dr. Veress Lajos.*

Angol nyelv heti 2 órán. Ranschbourg Reading book alapján. Tanár: *Kovács János.*

Szónoklati gyakorlatok heti 1 órán. Mint az I. II. éveseknél. Tanár: *Ferencz József.*

Műének heti 2 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

VI. A theologiai önképző kör 1898/99. évi működése.

Gálffy Zsigmond egyl. elnök jelentése.

A papnevelő intézet ifj. önk. köre a jelen évben is híven teljesítette az elébe tűzött szép és nemes feladatot. Művelte az önképzésnek minden ágát.

Szeptember 13-án tartotta alakuló gyűlését, mely alkalommal elnöknek választatott Székely Ferencz isk. főn., jegyzőnek Bölöni Vilmos, lapszerkesztőnek Gálffy Zsigmond, pénztárosnak Barabás István, pénztári ellenőrnek Szabó Albert és laptárnoknak Biró Pál. Az első félév végén Székely Ferencz és Bölöni Vilmos hivatalukról lemondván, helyükbe elnöknek választatott Gálffy Zsigmond, jegyzőnek Szabó Albert. Ugyanekkor az »Egyházi lap« szerkesztésére a második félév folyamára Bölöni Vilmos, majd Ádámosy Gábor választattak meg.

Az önképzőkör tiszteleti örökös tagnak megválasztotta Murányi Farkas Sándor miniszt. számvizsgálót az egylet lelkes alapítóját.

Egész évben tartatott 15 rendes és 1 rendkivüli ülés. A

rendes ülések tárgya: felolvasás, szavalás és vitatkozás volt. Felolvasást tartottak: Gálffy Zsigmond: »Pál apostol tana a hit által való megigazulásról.« Biró Pál: »A babonás és vallásos hit viszonya«. Barabás István: »Jézus nyilatkozatai saját magáról a synopticus evangeliumok szerint.« A két első felolvasást az önképzőkör tagjai mindjárt a felolvasó gyűlésen megbirálták és a birálatok jegyzőkönyvbe jegyeztettek; az utolsó pedig egy új határozat következtében egy biráló bizottságnak agatott ki megbirálásra.

Tartatott egy nagy vitatkozás ápril hóban, melynek tárgya volt: »Van-e szabad akarat?« A tételt vítatták Szabó Albert és Bölöni Vilmos. Hozzá szólottak a tagok és védnök úr. A vitatkozás eredményeül kimondatott, hogy »Van szabad akarat.« Szintén ápr. hóban tartatott egy rögtönzött vitatkozás e tétel felett: »A pathos mellőzhető-e teljesen a praedikálásnál?« Eredmény: »A pathost mellőzni nem kell, de tulságba vinni nem szabad.«

Az első félévben volt egy szavalati nemes és egy díjas verseny. A nemes versenyen a jegyzőkönyvi dicséretet elnyerte: Gálffy Zsigmond; a díjas verseny jutalmát 4 koronát, szintén Gálffy Zsigmond nyerte el Endrődi Sándornak »A gyermek« cz. költeménye elszavalásával.

Péter János volt unitárius lelkész, jelenleg vasúti hivatalnok 2 könyvet ajándékozott az önképvőkörnek azon óhajtással, hogy az egyik: Tompa M. »Halotti beszédei« az első félévben, a másik: »Az Unitárius szószék« a második félévben szavalati verseny díjául tűzessék ki Az első félévben megtartott verseny díját, Tompa »Halotti beszédeit« elnyerte Gálffy Zsigmond, a második verseny díját: »Az Unitárius szószéket« Biró Pál.

Irodalmi pályázat tartatott kettő. Az önképzőkör közpénztárából pályadíjúl kitűzött 20 koronára. Pályatétel: »Channing egyházi beszédei«. Ismertető tanulmány. Beérkezett 1 pályamű, melyet Tiszt. Boros György védnök ur birált meg. A birálat alapján a pályadíj kiadatott a mű szerzőjének: Barabás István II. é.-nek.

Pályadíj-alap.

A második irodalmi pályázat hirdettetett »*Az 1887/88-ik évi theologusok által tett pálya-alap*« első díjára, 20 koronára. Minthogy ez az alap most lépett életbe, meg kell emlékeznünk keletkezésé-

ről. 1886-ban Gvidó Béla papnöv., jelenleg küküllőköri esperes és dicsőszentmártoni lelkész indítványozta, hogy egy irodalmi czélra fordítandó alap gyűjtessék. Az 1887/8. évi theologusok az alap összehozása és kezelése szabályait megállították. A gyűjtést a theologusok maguk között folytatták önkéntes adományokból, melyeket havonként kellett fizetni. A gymn. ifjuság között az alap kezelője alkalmilag krajczáros gyűjtést rendezett. Az alap takarékpénztári kezeléssel gyarapíttatott egy pénztárnok és egy ellenőr felügyelete alatt, kik minden egyleti év végén elszámoltak és a takarékpénztári könyvet a védnök gondjára bizták. Az alap a tagok és a kezelők lelkes buzgóságával, mondhatni fillérekből, az 1898. év szeptember havában tett 324 frt 20 krt. s így elérte azt az összeget, (300 frt) a melyből a kamatok $^5/_6$ része pályadíjúl kitűzendő volt. Ez megtörtént az alapítók által megállított szabályok értelmében, melyek föladatul jelölték, hogy a pályázat a theologiai és philosophiai tudományok köréből tűzessék ki. A pályatétel meghatározásánál szemelőtt tartandó a főiskolai könyvtár kiadatlan, vagy kevéssé ismert forrásai feldolgoztatása s különösen az is, hogy a növendékek önálló tudományos kútatáshoz, dolgozáshoz szoktattassanak A pályatételeket kitűzi az egylet vagy arra fölkért szakértő. Csak az egylet tagjai pályázhatnak. Megengedhető, hogy több tag dolgozzék egy munkán, de ez előre kihirdetendő. Pályabirót az egylet választ. A nyertes mű az egylet tulajdona.

Mindezeknek szemelőtt tartásával a pályázat kihirdettetett és pályatételül kijelöltetett: *Jézus tanitásai példázatokban.* Beérkezett 2 pályamű. 1. Jelige: A láthatatlanok a természetből, e világ alkotmányából megértetvén: megláttatnak. II. Jelige: Egy az Isten.

A pályaművek megbirálására Boros György és Mózes András tanár urak kérettek fel, kik a következő birálatot adták:

Birálat.

»Jézus tanitása példázatokban.«

A gondolatok fönsége, az előadás egyszerűsége sehol sem találkozik össze oly meglepő és elragadó módon, mint Jézusnak azon tanításaiban, a melyeket egy-egy példázatba foglalt. Ezekben a keleti képzelődést fölségesen mérsékeli az emberszeretet és a vallásos ihlet Minél többet foglalkozunk velök, annál szebbek,

mint a természet, a honnan véve vannak. De a biblia tanulmányozójának egy perczig sem szabad feledni, hogy ezeket a szép gyöngyöket nem a nagy tanító foglalta az evangéliumokba, hanem tanítványai és azoknak követői, a kiknek szeme előtt egészen más czél lebegett, mint a mesteré előtt, minek következtében a példázatokat alkalmazták és értéküket, jelentésüket, szépségüket hol emelték, hol csökkentették. Egyszóval, bevonták saját gondolatuk világába és más tárgyaik körébe. Az, a ki e gyöngyök tiszta értékét meg akarja mérlegelni, kell, hogy értsen az összegyűjtéshez és tisztításhoz.

Az I. sz. pályamunkában az előadás oly pongyola, hogy e miatt sem tudná kellően méltányolni Jézus tanításait. Iró abból indul ki, hogy »nincs okunk, hogy a példázatoknak Jézuson kívül más szerzőt keressünk.« Ez fölfogás dolga. De azt már a biblia tanulmányozója kell hogy eldöntse, gondos megfigyelés és birálat alapján, hogy a hol a három evangelista nem egyezik, melyiknek lehet több hitelt adni; a hol csak egy közöl egy példázatot, miért hallgat a többi, s több más olyan kérdést, a mely az előadás hitelességét kell hogy bizonyítsa. Iró, ha ki nemis fejezi, annak a fölfogásnak hódol, hogy az evangeliumok között a Máté evangeliuma az irányadó, holott ez már régen túlhaladott álláspont. Ennek a fölfogásnak következménye, hogy Jézus a példázatokat mint messiás használta és alkalmazta azért, hogy hallgatóit a menyország polgáraivá tehesse. Az alapgondolat ellen nincs kifogásunk, de veszélyesnek tartjuk azt, ha valaki mindent egy eszmekörbe igyekszik beerőszakolni. Valóban, Jézus mindig az emberekhez alkalmazta szavait és pedig azért, mert a mint mondá: az Isten országa tibennetek van.

Különben iró szorgalmat és a tárgy iránt némi lelkesedést tanusít s ezért dicséretet érdemel.

A 2-ik számu pályamunka helyes alapról indul ki, jól jellemzi a példázatok becsét. Bevezetése helyén való. Kár, hogy ez az iró sem abban jár, hogy a példázatokat akár a tárgy, akár az előadás körülményei szerint csoportosítsa, hanem a czélról elmélkedik és ahhoz idomítja a példázatot. A föladat az, hogy Isten hogy tanított, iró azzal foglalkozik, hogy miért? A földbe rejtett kincsről van szó s iró a menyországról elmélkedik. Igaza van, mert

hiszen a Máté evangeliuma is ezt miveli, de ez ellen már megtettük észrevételeinket. Ez a dogmatikus birálat veszedelme. E miatt mi irót teljesen nem hibáztatjuk, mert forrásainak nagy része ugyanezt cselekszi.

Eltekintve ettől és attól is, hogy itt-ott túloz a kifejezésekkel s nem elég gondos a szavak megválasztásában, a dolgozatot sikerültnek tekintjük, mert a mellett, hogy a tárgyat gondosan tanulmányozta, előadása folyékony.

A pályadíjra érdemes.

Kolozsvárt, 1899. junius 6-án.

Boros György.
Mózes András.

Ehhez képest a pályadíj kiadatni határoztatott a II. számu »Egy az Isten« jeligéjü munka irójának: Barabás István II. é. pn.

Az »Egyházi lap«, mint az önképzőkör szellemi munkásságának gyűjtője, megjelent 10 számban rendesen két ív terjedelemben. A tagok mindnyájan hozzájárultak dolgozataikkal.

A könyvtárt Székely Ferencz könyvtárnok ujra rendezte, czímtárral ellátta. A könyvtár ajándékozás utján gyarapodott: Boros György »Szivemet hozzád emelem« női imakönyvvel, szerző úr ajándeka; »Levelek egy fiatal lelkészhez« Dézsi Mihály szováti lelkész úr ajándéka, »Egyháztörténet« Simó János tordai lelkész úr ajándéka.

Egyletünk védnöke ez évben is Tiszt. Boros György theol. tanár és dekán ur volt, kinek ügybuzgalma erőt és bátorságot adott a tagoknak is arra, hogy önmivelésükre mindent megtegyenek. Fogadja a Tiszt. védnök úr e helyen is az egylet hálás köszönetét.

VII. Pályázat.

A *Murányi Farkas Sándor* és neje *Bányai Ágnes* 1000 frtos alapítványára pályázat hirdettetik:

Az alapítványnak 1897. és 1898. évi kamatjából két jutalom egyenként 50 frtban ezennel pályadíjúl kitűzetik.

Föltételek. 1. Pályázhatnak oly unitárius lelkészek és lelkészjelöltek, a kik az 1898. és 1899. évben léptek a lelkészi pályára,

vagy a kik lelkészi állásukat még nem foglalták el ugyan, de a püspöki kinevezés már birtokukban van.

2. Miután a Murányi Farkas Sándor és neje Bányai Ágnes alapítványra ez a harmadik pályázat lesz, az alapitó levél 7-ik pontja értelmében »szabad pályázatnak« nyilváníttatik, melyen a kiválóbb tehetségü, komoly irányu s kiváltképen kitűnő szavalószónoki képességű ifju is tekintetbe vétetik, azok mellett, a kik vallás-erkölcsi és hazafias költemények irásában már kitűntek.

3. Pályázók kötelesek irásban folyamodni a jutalomért. A folyamodást föl kell szerelni szigorlati bizonyítvánnyal, kinevezési okmánnyal és a nyomtatásban vagy irásban levő dolgozatokkal és a theologiai önképzőkőrben végzett munkálkodás hiteles kimutatásával. A dolgozatok tisztán leirva és összefűzve melléklendők.

Az összes folyamodók között előnyöben részesülnek, ha a föltételeknek különben is megfelelnek, a *kolozsi Farkas Mihály egyenes leszármazói.*

4. Arra az esetre, ha a 2-ik pont alatt körülirt föltételeknek megfelelő pályázó a lelkészi szolgálatban levő, vagy kinevezett lelkészjelöltek között nem találtatnék, pályázhatnak azok is, a kik még nincsenek kinevezve, de számíthatnak arra, hogy legalább egy év alatt ki fognak neveztetni. Az ilyeneknek a jutalom csak akkor fog kiadatni, mikor a püspöki kinevezést benyújtják.

5. A nyilt pályázatok az Unitárius Papnevelő Intézet dékánjához f. évi aug. 10-ig nyújtandók be.

6. A pályázatok a Papn. Int. bizottsága elébe fognak terjesztetni, ennek lévén tiszte a megvizsgálásról és javaslattételről gondoskodni. A pályadíjak kiadása, vagy ki nem adása fölött az E. K. Tanács határoz.

7. A pályadíj, a mennyire lehetséges, a nyertesnek ünnepélyesen fog átadatni a zsinaton. A pályázat eredménye és a pályadíj nyertesének neve az Alapítványi Emlékkönyvbe fog bevezettetni.

VIII. Értesítés.

1., Szakvizsgálat ügyében.

Az 1899—1900. tanév végével tartandó szakvizsgálatra készitendő irásbeli házi dolgozatok tárgyául kitűzetnek a következő föladatok:

I. *A zsoltárok.* Bibliai tanulmány, különös tekintettel a magyar zsoltárfordításokra.

II. A Magyarországon levő keresztény egyházaknak a *szentlélekről* alkotott hittételeinek kritikai ismertetése.

A szigorlók kötelesek mindkét dolgozatot 1900. évi január 31-ig a dékánhoz beadni. Azon szigorló, a kinek mindkét dolgozata elfogadhatónak találtatik, értesíttetni fog, hogy a tanév második felének végén szóbeli vizsgálatra állhat. Ha egyik vagy másik dolgozat nem lenne kielégítő, a szigorló két hónapi határidő kitűzésével uj dolgozat készítésre fog utasíttatni.

2.. A Papnevelő Intézetbe felvétel ügyében.

1. A Papnevelő Intézetbe felvétetnek olyan ifjak, kik a gymnasiumi érettségi vizsgát letették és azt szabályszerű bizonyítványnyal igazolják.

2. A folyamodó, jelentkezése alkalmával, érettségi bizonyítványát eredetiben köteles a dekánnak benyújtani, ki azt őrizetben tartja mindaddig, mig az illető az intézetnek tagja.

3. A felvétel ideje szeptember 1—4. napja, azonban mindazok, a kik az intézetbe felvétetni akarnak, kötelesek ez iránti szándékukat a dekánnál szóban, vagy irásban aug. hó 15-ig bejelenteni, hogy lakásukról gondoskodni lehessen.

4. Az intézet új tagja belépésekor a dekántól indexet (leczkekönyv) kap, melynek előmutatásával jelentkezik a collegiumi igazgatónál, ki a bennlakás ügyében intézkedik.

5. A papnevelő intézet tagjai minden iskolai díj fizetése alól mentesek.

6. Bennlakásra felvétetnek a rendes tanfolyamot végzettek, valamint a lelkészjelöltek is.

7. Magántanulásra engedélyt kivételesen az E. K. Tanács ad a Vizsg.- és Fegy. bizottság meghallgatása után.

8. Az I., II. és III. éves hallgatók kötelesek a »Ferencz József tudomány-egyetemnek« tagjai lenni s ott a Bölcsészet-nyelv és történettudományi karnál félévenként legalább tíz órát hallgatni. Az egyetemi díjakért az E. K. Tanácshoz folyamodni lehet. A folyamodások a dékánhoz nyújtandók be szept. 10-ig.

9. A szigorlók az ezen szabályokban biztosított jogaik érvényben maradása mellett a kolozsvári »Ferencz József tudományegyetem« Bölcsészet-nyelv- és történettudományi karánál beiratkozhatnak hallgatóknak, azonban kötelesek indexüket a theol. dekánnál azonnal bemutatni.

Az Egyetemen hallgatott órák száma az I—III. éveseknél a 12 órát, a szigorlóknál a 16 órát meg nem haladhatja.

Boros György,
dekán.

VII.

b) Főgymnasium.

A tanári testület.

Tanárok.

1. **Boros Sándor**, igazgató tanár, az ifj. Dalkör és Apollókör védnöke. Tanított mennyiségtant a VI., VII., VIII. osztályokban, heti 9 órában. Tanít 1887 óta.

2. **Benczédi Gergely**, rendes tanár, a természettani szertár őre, főgymnasiumi pénztárnok. Tanított physikai földrajzot a III. osztályban, természetrajzot a IV. osztályban, természettant a VII. és VIII. osztályokban, heti 13 órában. Tanít 1866 óta.

3. **Dr. Gál Kelemen**, rendes tanár, a VI. oszt. főnöke, a tanári könyvtár őre, az alosztályuak olvasó egyletének védnöke. Tanított németnyelvtant a IV., VI., VII., VIII. osztályokban, latinnyelvtant a VI. osztályban, testgyakorlatot az V—VIII. osztályokban, heti 21 órában. Tanít 1891 óta.

4. **Gálfi Lőrincz**, rendes tanár, a VII. oszt. főnöke. Tanított latinnyelvtant a IV., VII. oszt.-ban, görögnyelvtant az V. osztályban, novembertől helyettesített latinnyelvtant a VIII. osztályban heti 22 órában. Tanít 1892 óta.

5. **Iszlai Márton**, szaktanító, az unitárius leányiskola ig. tanítója. Tanított műéneket az I—VIII. oszt.-ban, egyházi éneket az I—V. oszt.-ban és orgonázást, heti 7 órában. Tanít 1888 óta.

6. **Kanyaró Ferencz**, rendes tanár, a VIII. oszt. főnöke, collegiumi könyvtárnok Tanított magyarnyelvtant a IV., V. és VIII. osztályokban, bölcselettant a VIII. oszt.-ban, görögpótló irodalmat a VIII. oszt.-ban, heti 18 órában. Tanít 1886. óta.

7. **Dr. Kaufmann György**, okl. helyettes tanár, a IV. osz. főnöke. Tanított mennyiségtant az I—V. osztályokban, heti 17 órában. Tanít 1897 óta.

8. **Kovács János**, rendes tanár. Tanított történelmet az V., VI., VIII. osztályokban, politikai földrajzot a VII. osztályban és görögpótló irodalmat a VI., VII. osztályokban, heti 18 órában, angolnyelvet az önkéntes tanulóknak heti 4 órában. Tanít 1872 óta.

9. **Márkos Albert**, III. eves tanárjelölt 1898. november hó 1-től helyettesített magyar- és latinnyelvtant az I. oszt.-ban, heti 13 órában.

10. **Mózes András**, theologiai rendes tanár és lelkész. Tanított hittant a VII. osztályban, heti 2 órában. Tanít 1897 óta.

11. **Nagy Gyula**, rendes tanár, a rajzszertár őre. Tanított rajz. geometriát az I., II., III., IV. osztályban, szabadkézi rajzot a III., IV. osztályban, mértani rajzot az V., VI., VII., VIII. osztályban szépírást az I. II. oszt-ban, heti 22 órában. Tanít 1880 óta, főgymnasiumunknál 1891 óta.

12. **Nagy Lajos**, rendes tanár. Tanított magyarnyelvtant a VI., VII. osztályban, görögnyelvet a VII., VIII. osztályokban, heti 15 órában. Tanít 1857 óta.

13. **Dr. Nyiredy Géza**, rendes tanár, az I. és III. oszt. főnöke, a természetrajzi és földrajzi szertárak őre. Tanított földrajzot az I., II. osztályban, történelmet a III. osztályban, természetrajzot az V., VI. osztályokban, heti 17 órában. Tanít 1889 óta.

14. **Pálfi Márton**, helyettes tanár, a III. oszt. főnöke. Tanított magyar-, latin- és németnyelvtant a III. osztályban, latinnyelvtant az V. osztályban, testgyakorlatot az I—IV. osztályban, heti 25 órában. Tanít 1897 óta.

15. **Perédi József**, rendes tanár. Betegsége miatt szabadságolva volt.

16. **Péterfi Dénes**, theologiai r. tanár és lelkész. Tanított hittant a VI., VIII. osztályban, heti 5 órában. Tanít 1873 óta.

17. **Strachal Ferencz**, szaktanító. Tanított zenét az »Apollókör« tagjainak. Tanít 1895 óta.

18. **Ulár Pál**, rendes tanár, a II. oszt. főnöke, novembertől az igazgatósági ülések jegyzője. Tanított magyar- és latinnyelvtant

a II. osztályban, görögnyelvtant a VI. osztályban, heti 18 órában. Novembertől helyettesített görögpótló irodalmat az V. oszt.-ban. Tanít 1856 óta, főgymnasiumunknál 1873 óta.

19. **Dr. Veress Lajos**, óradó tanár, iskolai orvos. Tanított egészségtant a VII. osztályban, hetí 2 órában. Tanít 1889 óta.

Felekezeti hitoktatók.

Turcsányi Gyula, ág. ev. hitv. s. lelkész és
Majerik Győző, » » hitoktató. Tanították az ág. ev. hitvallású tanulókat.

Tárkányi György, az ev. ref. főgymnasium hittanára. Tanította az ev. ref. vallású tanulókat.

Janny László és
Jakobinyi Alajos } róm. kath. hittanárok. Tanították a róm. kath. vallású tanulókat.

Rosián István, gör. kath. hitoktató. Tanította a gör. kath. vallású tanulókat.

Dr. Eisler Mátyás, a kolozsvári izr. hitközség főrabbija és
Kohlmann Dezsö, az orthodox izr. hitközség hitoktatója. Tanították az izr. vallású tanulókat.

Intézeti szolgák.

Filep Sándor, I. isk. szolga. Az intézetnél szolgál 1891 óta.
Orbók Elek, II. isk. szolga. Az intézetnél szolgál 1898. deczember óta.

Tárgy-

A tanár neve	I.	II.	III.	IV.
				osz-
Boros Sándor igazgató				
Benczédi Gergely			Phys. földrajz 2	Term. rajz 3
Dr. Gál Kelemen				németnyelv 3
Gálfi Lőrincz				latinnyelv 6
Iszlai Márton	müének 2 egyh. ének 1	műének 1 egyh. ének 1	műének 2 egyh. ének 1	műének 2 egyh. ének 1
Kanyaró Ferencz				magyarny. 4 történelem 3
Dr. Kaufmann György	mennyi-ségtan 3	mennyi-ségtan 4	mennyi-ségtan 3	mennyi-ségtan 3
Kovács János				
Márkos Albert	magyarny. 6 latinnyelvt. 7			
Mózes András				
Nagy Gyula	rajz. geom. 3 szépirás 1	rajz. geom. 3 szépirás 1	rajz. geom. 2 sz. k. rajz 1	rajz. geom. 2 sz. k. rajz 1
Nagy Lajos				
Dr. Nyiredy Géza	földrajz 4	földrajz 4	történe-lem 4	
Pálfi Márton	test	gya	magyarny. 3 latinny. 6. németny. 4. kor	lat
Perédi József*				
Péterfi Dénes				
Ulár Pál		manyarny. 6 latinny. 7.		
Dr. Veress Lajos				

* Betegsége miatt novembertől szabadságolva volt.

felosztás.

V.	VI.	VII.	VIII.	Heti óraszám	Osztályfőnök
tályban					
	mennyiségtan 3	mennyiségtan 3	mennyiségtan 3	9	
		természettan 4	természettan 4	13	
test-	latinnyelv 6 németnyelv 3 g y a	németnyelv 3 k o r	németnyelv 2 l a t	22	VI.
görögny. 5		latinnyelv 6	latinnyelv 5	22	VII.
műének 2 egyh. ének 1	m ű	é n	e k	7	
magyarnyelv 3			magyny. 3 bölcs.-tan 3 gör.-p. ir. 2	18	VIII.
mennyiségtan 4				17	IV.
tört. 3 németny. 3	tört. 3 gör. p. irod. 2	polit. földr. 2 gör. p. irod. 2	történelem 3	18	
				13	
		hittan 2		2	
mértanirajz. 2	mértanirajz 2	ábrázoló mértan 2	ábrázoló mértan 2	21	
	magyarnyelv 3	magyarny. 3 görögny. 5	görögnyelv 4	15	
term. rajz 2	term. rajz 3			17	I. V.
latinnyelv 6				25	III.
	hittan 2		hittan 2	4	
	görögnyelv 5			17	II.
		egészségtan 2		2	

VIII.

Tanárok irodalmi működése.

Boros György theologiai tanár: *Erzsébet királyné* (nekrolog). *A Dávid Ferencz Egylet elnökei. Az új esztendő* (elmélkedés). *Az öreg asszony bibliája. Az Isten eszméje unitárius fölfogás szerint. A mi Jézusunk. Munka és munkaszünet.* (Felolvasás). *A hit árán. Hungarian Correspondence.* (Több czikk az Inquirerben.) *Beszéd Hajós János sirjánál. Ima Hódmező-Vásárhelyt. Több apró czikk.*

Önállóan megjelentek: *Szivemet hozzád emelem.* Imádságos könyv nők számára. *Munka és munkaszünet,* felolvasás iparos és kereskedő ifjaknak.

Szerkesztője: az »Unitárius Közlöny« havi lapnak.

Dr. Gál Kelemen főgymn. tanár: *Brassai mint philosophus.* Keresztény Magvető 1898. évf. IV., V., VI. és 1899. évf. I. II. füzet. Ugyanaz külön lenyomatban: Kolozsvár, 1899. VI. 105 l. Ára 80 kr.

Kun Sámuel. *Nemzeti cultura és nyugoti civilisatio.* Biráló ismertetés. Erdélyi Muzeum. 1899. IV. füzet

Dr. Nyiredy Géza főgymn. tanár:

1. *Minőleges elemző vegytan kezdők számára.* III-ik kiadás.
2. *A vasról* kisérleti előadás. (»Magyar Ipar«).
3. *A chemia elemei gyógyszerész gyakornokok számára.* (Sajtó alá rendezve.)
4. *Borok analysiseről.*
5. *Több apróbb közlemény a szaklapokban.*

Kanyaró Ferencz főgymn. tanár:

1. *Szilágyi Sándor* emlékezete. Keresztény Magvető 1899. 1. füz.
2. *Az első székely iskolamester emléke.* U. o. 3. és 4. füz.
3. *A legszebb székely népdal.* Unitárius Közlöny. 1899. 4. sz.
4. *Az unitárius vallás és egyház viszonya a többi protestáns felekezethez.* U. o. 5. és 6. sz.

Birálatot irt Simó János az unitárius egyház története című művére. E. K. Tanács irattára 1899.

IX.

Végzett tananyag az 1898—99-ik tanévben.

I. osztály.

Osztályfő: *Dr. Nyiredy Géza.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Nagy Péter: Ó-szövetségi történetek.

Tanító: *Székely Ferencz.*

Magyar nyelv. Heti 6 órán. T. k. Halász Ignácz: Magyar nyelvtan mondattani alapon. I. r. és Dr. Badics Ferencz: Magyar Olvasókönyv I. k. A mondatok. Az egyszerű mondat fajai, fő- és mellékrészei. Beszédrészek. A szók alkata, szótagok, hangok. A mondatrészek: alany és állítmány. Igeragozás, igeképzés. A tárgyhatározó, jelző. Olvasmányok elbeszélése és értelmezése. Versek szavalása. Nyelvtani elemzés olvasmányok alapján. Helyesírási gyakorlatok. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Márkos Albert.*

Latinnyelv. Heti 7 órán. T. k. Dr. Csengeri János: Latinnyelvtan, olvasó- és gyakorlókönyv. Hangok és betük. Olvasási gyakorlatok. A főnév. Névragozás. Az *a, o, i*, mássalhangzós, *u* és *e* tövű szók ragozása és neme. Locativus. Az *o* csoportnak vocativusa. Névragozási különösségek. Tantum pluralia. Melléknév fokozása. Számnevek, névmások. *Est* ige hajlítása. *Amat, monet, audit* az indicativus és coninuctivus alakjaiban. Az olvasókönyv első 17 olvasmánya a megfelelő szókkal, praeparáló és gyakorló mondatokkal. Az olvasmányok a rómaiak történetét Livius nyomán Proca uralkodásától kezdve egészen a sabinus háboruig összefüggőleg tárgyalták. Irásbeli dolgozatok hetenként.

Tanár: *Márkos Albert.*

Földrajz. Heti 4 órán. T. k. Simonyi Jenő: Egyetemes földírat. I. rész. Európa egyes országainak hegy és vízrajza, éghajlati viszonya, állat- és növényvilága, politikai felosztása.

Tanár: *Dr. Nyiredy Géza.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. Gerevich—Orbók: Számtan a középiskolák I. II. és III. osztályának használatára. II. kiadás.

A számok leírása és olvasása. Mértékeink és pénzünk ismertetése. A négy alapművelet egész számokkal és tizedestörtekkel. Törzs- és összetett számok. Az oszthatóság ismertető jelei. Legnagyobb közös osztó s legkisebb közös többszörös felkeresése. Alapműveletek közönséges törtekkel. Naptár. Időszámítás. Kéthetenként egy isk. írásbeli dolgozat. Tanár: *Dr. Kaufmann György.*

Rajzoló mértan. Heti 3 órán. T. k. Hornischek: Rajzoló geometria. A pont és vonal. Irányvonalak. A szög. A kör és vonalai. A három, négy és sokszög szerkesztése. Az idomok szimmetriája. Csigavonal. Ellipsis. Az idomok hasonlósága. Területmérés. Mértani díszítmények rajzolása eszközökkel.

Tanár: *Nagy Gyula.*

Szépírás. Hetl 1 órán. Vajda Pál Szépírási mintái nyomán magyar kis és nagybetük és szók leírásának gyakorlása.

Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán.

Egyházi ének. Heti 1 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

II. Osztály.

Osztályfő: *Ulár Pál.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Nagy Péter: Új-szövetségi történetek. Tanító: *Székely Ferencz.*

Magyarnyelv. Heti 5 órán. T. k. Halász Ignácz: Magyar nyelvtan mondattani alapon. II. rész és Dr. Badics Ferencz: Magyar olvasókönyv II. rész. Az I. osztályban tanultak ismétlő összefoglalása. Határozók. Összetett mondatok. Olvasmányok elbeszélése és elemzése. Költemények értelmezése és szavalása. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Ulár Pál.*

Latinnyelv. Heti 7 órán. T. k. Dávid István: Latin nyelvtan és olvasókönyv. Az I. osztályban tanultak ismétlő összefoglalása. Igeragozás. Szenvedő és álszenvedő igék. Körülírt ragozás. Az igeragozáshoz tartozó perfectumok és supinumok képzése. Rendhagyó, hiányos és személytelen igék. Határozók, elüljárók és kötőszók. Szóképzés és összetétel Az olvasókönyv megfelelő gyakorlatainak fordítása. Szók és összefüggő szövegek könyv nélkül betanulása. Hetenként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Ulár Pál.*

Földrajz. Heti 4 órán. T. k. Visontai János és Borbás Vincze: Egyetemes földírat. II. rész. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália hegy- és vízrajza, éghajlati viszonya, állat- és növényvilága, politikai felosztása. Tanár: *Dr. Nyiredy Géza.*

Mennyiségtan. Heti 4 órán. T. k. Gerevich—Orbók: Számtan a középiskolák I., II. III. osztályának használatára. II. kiadás. Az első osztály tananyagának rövid ismétlése. Számolási rövidítések a szorzásnál és osztásnál. Rövidített műveletek. A hazai új és régi pénzek és mértékek. Arányosság. Egyszerű hármas szabály. A perczent-számítás és alkalmazása az iparban és kereskedelemben. Aránylatok s azok alkalmazása. Kéthetenként írásbeli dolgozat.
Tanár: *Dr. Kaufmann György.*

Rajzoló mértan. Heti 3 órán. T. K. Hornischek Henrik: Rajzoló geometria. A mértani testek: Koczka, hasáb, gúla, henger és gömb főtulajdonságai és hálózata. Sík és egyenes. Két, három és több síknak helyzete. A testek symmetriája, hasonlósága és egybevágása. Fölület- és köbtartalom-számítás. Testminták és mértani rajzok készítése eszközökkel.
Tanár: *Nagy Gyula.*

Szépírás. Heti 1 órán. Magyar és német kis és nagy betük és szók gyakorlása Vajda Pál szépírási mintái alapján.
Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán.

Egyházi ének. Heti 1 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

III. osztály.

Osztályfő: *Pálfi Márton.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Dr. Bartók Gy.: Biblia ismertetés. Palaestina földrajza. A biblia részei. Ószövetségi könyvek, kiváló tekintettel a zsidó nép vallásos szokásaira, ünnepeire és történelmére. Új szövetségi könyvek. Az evangeliumok. Pál levelei. Tanító: *Székely Ferencz.*

Magyarnyelv. Heti 3 órán. T. k. Szinnyei József: Rendszeres magyar nyelvtan és Olvasókönyv III. r. Az egész hangtan, szótan és mondattan. Olvasás, az olvasott részek elbeszélése. Elemzés. Költemények betanulása, szavalása. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Tanár: *Pálfi Márton.*

Latinnyelv. Heti 6 órán. T. k. Schultz—Dávid: Latinnyelvtan és Gyakorlókönyv. Dávid: Latin olvasókönyv Lívius, Ovidius, Phaedrus műveiből. Olvasmányok: 50 hexameter-pentameter sor, I—XXV. phaedrusi mese, a római köztársaság története I—XV, a Gyakorlókönyv 1., 3., 8., 9., 11—19., 21., 22., 24., 25., 28—30., 32. magyar gyakorlatainak fordítása. Ezek alapján az alaktan folytonos ismétlése, a verstan fontosabb szabályai, az esetek használata, a névszók sajátosságai, az accus. és nom. cum. infinitivo, ablativus absolutus, gerundium és gerundivum szerkezetek. Hetenként írásbeli dolgozat.

Tanár: *Pálfi Márton*,

Németnyelv. Heti 4 órán. T. k. Hoffmann Mór: Németnyelvtan és Olvasókönyv I. r. Név- és igeragozás Melléknevek fokozása és ragozása. Tulajdonnevek ragozása. Névmások. Viszonyszók, számnevek. Erős ragozású igék. Módjelentő segédigék. Határozószók. Geschichten vom Herakles-ből I—XIV. fejezetek és a közbeeső magyar gyakorlatok. Nachtlied könyvnélkűl. Kéthetenként írásbeli dolgozat.

Tanár: *Pálfi Márton.*

Történelem kapcsolatosan Földrajzzal. Heti 4 órán. T. k. Gál Mózes és Helmár Ágoston: Magyarország története és az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza főbb vonásokban.

Tanár: *Dr. Nyiredy Géza.*

Természettani földrajz. Heti 2 órán. T. k. Dr. Schmidt Ágoston: Természettani földrajz. A physika főbb törvényei. A föld mint világtest. A föld szárazúlata. A földgömb vizei és légköre.

Tanár: *Benczédi Gergely.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. Mauritz Rezső: Közönséges számtan. VIII. kiadás. A II. osztály tananyagának rövid ismétlése. Összetett hármasszabály. Egyszerű és összetett kamatszámítás. A váltó leszámítolása. Állam- és értékpapirokra vonatkozó számítások. Határidő számolás. Egyszerű és összetett arányos osztás. Elegyítési számítás. Ötvények és pénzekre vonatkozó számolások. Lánczszabály. Kéthetenként isk. írásbeli dolgozat.

Tanár: *Dr. Kaufmann György.*

Rajzoló mértan. Heti 2 órán. T. k. Hornischek Henrik: Rajzoló geometria. Alapműveletek távolságokkal és szögekkel.

Egyenes vonalu idomok szerkesztése. Idomok átalakítása. Területek osztása. Hasonlóság, arányosság. A földmérés elemei. Helyszinrajzolás. Az elméleti résznek megfelelő rajzok készítése.

Tanár: *Nagy Gyula.*

Szabadkézi rajz. Heti 1 órán. Stylszerű ornamentalis rajzok készítése és színezése. Tanár: *Nagy Gyula.*

Müénck. Heti 2 órán.

Egyházi ének. Heti 1 órán: Tanár: *Iszlai Márton.*

IV. Osztály.

Osztályfő: *Dr. Kaufmann György.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Ferencz József: Unitárius Káté. A vallásról, Istenről, Jézus Krisztusról, Szentlélekről, ker. anyaszentegyházról, az örökéletről, a keresztségről és az urvacsoráról. A hegyi beszéd főbb részei. Tanító: *Székely Ferencz.*

Magyarnyelv. Heti 4 órán. Négyessy László Stilisztikája alapján az egyszerű és szépirály kellékeinek s a hangsúlyos és mértékes verselésnek ismertetése. Olvasmányok és versek betanulása. Szavalás. Arany Toldijának részletes és beható tárgyalása, Lehr Toldi-kiadása alapján. Két hetenként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

Latinnyelv. Heti 6 órán. T. k. Schultz—Dávid: Latin nyelvtan. Dávid I.: Latin olvasó és gyakorlókönyv és Dávid I.: Latin olvasókönyv Livius, Ovidius, Phaedrus műveiből. Az esetek használatának és a versmértani szabályoknak ismétlése, Aeneas, Remus halála, Romulus Quirinus, Romulus, Hersilia és Tarquinius elfoglalja Gabii városát cz. költői olvasmányok alapján. Idők használata, consecutio temporum, módok használata fő- és mellékmondatokban, infinitivus, participium, gerundium és supinum használata az olvasókönyv IV. részének 35., 37., 41., 44., 45., 46., 49., 52., 53., 54., 55., 56., 57., 58., 59., 60., 61., 63., 67. és 71. gyakorlatai alapján. A római köztársaság történetéből a II. rész 1—18. és 36—40. gyakorlatai. Ezzel kapcsolatban prosodia, római naptár és római régiségek az olvasókönyv függeléke alapján. Hetenként írásbeli dolgozat. Tanár: *Gálfi Lőrincz.*

Németnyelv. Heti 3 órán. T. k. Hoffmann Mór: Németnyelvtan és Olvasókönyv. II. rész. Szóképzéstan. Mondattanból: Kiegé-

szítő az accusativusban, dativusban, genitivusban. Határozók. Összetett mondat. Kapcsoló, ellentétes, okadó kötőszók. Határozói mondatok. Olvasmányok: Der Argonautenzug I—V. Der alte Gott lebt noch. 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 15., 17., 18., 19., 20., 21., 23., 24., 25., 27. fordítási gyakorlatok. Egyes mondatok a 34., 35., 36., 37., 38., 39., 45. ford. gyakorlatokból. Költői olvasmányok könyv nélkül is: Der betrogene Teufel. Der Mutter Grab. Salomon und der Säemann. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Dr. Gál Kelemen.*

Történelem. Heti 3 órán. Ribáry Ferencz tankönyve szerint az ókorból: a keleti népek, görögök és rómaiak történelme, a római császárság megalapításáig. Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

Természetrajz. Heti 3 órán. T. k. Dr. Koch Antal: Ásvány-, Kőzet- és Földtan. Chemiai előismeretek. Az ásványok alaki és természettani tulajdonságai. Egyes ásványok ismertetése. Kőzet- és földtan. Tanár: *Benczédi Gergely.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. Grünwald: Algebra a középiskolák számára. Összeadás, kivonás szorzás, osztás és hatványozás betüszámokkal. Egy ismeretlenű elsőfokú egyenletek megoldása. Kéthetenként isk. írásbeli dolgozat.

Tanár: *Dr. Kaufmann György.*

Rajzoló mértan. Heti 2 órán. T. k. Dr. Mendlik—Schmidt: Rajzoló geometria. Az ellypsis, hyperbola ismertetése és szerkesztése. A sík és helyzete. A pont, sík és idomok vetűlete. Vonalak, idomok és és mértani testek ábrázolása két képsíkon. Épűletek tervrajza. Tanár: *Nagy Gyula.*

Szabadkézirajz. Heti 1 órán. Stylszerű ornamentalis rajzok készítése és színezése. Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán.

Egyházi ének. Heti 1 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

V. Osztály.

Osztályfő: *Dr. Nyiredy Géza.*

Vallástan. Heti 3 órán. Az erkölcstan elméleti és gyakorlati része. Irásbeli dolgozatok. Tanító: *Székely Ferencz.*

Magyarnyelv. Heti 3 órán. T. k. és olvasókönyv: Négyessy László: Szerkesztéstan. Elrendezés (szerkezet) és feltalálás a próza-

művekben. A ballada elmélete. Greguss—Beöthy »Magyar balladák« című kézikönyve alapján. Szépprózai művek és költemények betanulása és szavalása. Havonként egy írásbeli házi, évharmadonként egy iskolai dolgozat.

Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

Latinnyelv. Heti 6 órán. Tk. Dávid: Titi Livii ab urbe condita libri Vol. I. Dávid—Pozder: Anthologia Latina. Pirchala: Latin stilus-gyakorlatok. A római történetírás vázlatos ismertetése, Livius élete és munkássága, XXI. könyv 1—41. fejezetének fordítása. C. Valerius Catullus élete és művei. Költeményei közül: I.* III., V., IX., XI., XII. P. Vergilius Maro élete, művei, I. eklogájának fordítása. Horatius élete és működése, I., II., IV., VII., VIII. és IX. költeményeinek fordítása. Albius Tibullus élete, III. költeményének fordítása. Propertius élete és működése, I. költeményének fordítása. Ovidius élete és működése, I.* II. és III. költeményének fordítása. Martialis élete és költészete, I., II., III., V., VII., IX., X—XX. költeményeinek fordítása. A *-gal jelzettek könyvnélkül is. A költemények a megfelelő metrumok ismertetésével. Nyelvtani és tárgyi magyarázatok. Kéthetenként írásbeti dolgozat.

Tanár: *Pálfi Márton.*

Görögnyelv. Heti 5 órán: T. k. Dr. Maywald: Görög nyelvtan és Olvasókönyv. Alaktan. A betük ismertetése és a hangsúlyos olvasás általános szabályai után a fő- és melléknevek, névmások ragozása, fokragozás, igehatározók, számnevek. Igetan. Egyes idők képzése a »μι« végű igékig. — Az olvasókönyvből a megfelelő olvasmányok fordítása nyelvi és mondattani magyarázatokkal és elemzéssel, szók betanulása. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Gálfi Lőrincz.*

Németnyelv. Heti 3 órán. Tk. Herder: Der Cid. Magy. Dr. Hoffmann F. és Harrach: Német olvasókönyv III. k. — *Költői olvasmányok:* 1—13. románcz; Das Kind der Sorge (Herder). A három első románcz s a Das Kind der Sorge könyvnélkül is. — *Prózai olvasmányok:* Alles zum Guten. Der Kluge Sultan. Die leichteste Todesstrafe. Das wohlfeile Mittagessen. Die zwei Wanderer. Das Wunderkästchen. Der Rabe Noahs. Der Hochmüthige. Der Sterbende Schwan. Vogel Phönix. Tantalos und Pelops. Herodots Leben und die Blüte von Athen. Die Religion der alten

Germanen. Karl der Grose. Herder an seine Kinder. Az olvasmányok alapján nyelvtani ismeretek gyakorlása. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Kovács János.*

Történelem. Heti 3 órán. T. k. Dr. Ribáry F.: Egyetemes történelem. Az ó korból a római császárság. Középkor.

Tanár: *Kovács János.*

Természetrajz. Heti 2 órán. T. k. Simonkai L.: Növénytan. Egyes növények leírása. A sejt tudomány. A növénytan története. Az egyes növénycsaládok részletes tárgyalása.

Tanár: *Dr. Nyiredy Géza.*

Mennyiségtan. Heti 4 órán. T. k. Grünwald: Algebra a középiskolák számára és Mocnik—Schmidt: Geometria. X. kiadás. Kéttagú kifejezések magasabb hatványai. Számtani sor. Gyökvonás. Irrationalis és imaginarius számok. Egyismeretlenű quadratikus és az irrationális egyenletek megoldása. Első fokú határozott egyenletek megoldása két és három ismeretlennel. A planimetria fontosabb tételei. Havonként isk. írásbeli dolgozat.

Tanár: *Dr. Kaufmann György.*

Görögöt pótló tárgyak: a) Irodalmi rész. Heti 2 órán. T. k. Schill Salamon: Görög régiségek. Dr. Jancsó Benedek: Magyar irod. olvasmányok és Szilasi Móricz: Szemelvények Thukydidesből. Állami régiségek és Thukydidesből való szemelvények olvasásán kívül Kármán, Kazinczy és Berzsényi költeményeiből olvastatás. Az egyes írók életrajzainak rövid ismertetése. Három havonként egy házi írásbeli dolgozat.

Tanár: *Ulár Pál.*

b) **Mértani rajz.** Heti 2 órán. Különböző stilű diszítmények. Stilizált levelek és virágok rajzolása és színezése.

Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán.

Egyházi ének. Heti 1 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

VI. osztály.

Osztályfő: *Dr. Gál Kelemen.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Ferencz József: Hittan. A vallásról általában. A kijelentésről. A hit tárgyairól és hitelvekről.

Tanár: *Péterfi Dénes.*

Magyarnyelv. Heti 3 órán. T. k. Névy László: Rhetorika. Drámai olvasmányok alapján a dráma értelmezése, tartalma, szerkezete, felosztása stb. A rhetorikai művekről. Az elbeszélő, szónoki és értekező művekről megfelelő olvasmányokkal. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Nagy Lajos.*

Latinnyelv. Heti 6 órán. Tankönyvek: Petz, C. Sallusti Crispi Bellum Jugurthinum et De Conioratione Catilinae. Némethy, Vergilii Maronis Aeneis. Dávid: Ciceronis Orationes Selectae. Cserny–Dávid, Latin stilusgyakorlatok. II. rész. Cserép, Római régiségek.

Sallustius élete és művei. A római történetírás fejlődése. Bellum Jug. 5—32. fej. Vergilius élete és művei. A római epika Vergilius előtt. Az Aeneis meséje. Aen. II. ének 1—804 sor. Könyv nélkül 1—56 és 634—730 sor. Cicero élete és működése. De Imperio Cn. Pompei egészen. A Mithridates ellen viselt háborúk történelme. Régiségtanból: A római állam alkotmányának fejlődése a királyság, a köztársaság alatt. A polgári jog természete, terjesztése, megszerzése és elvesztése. Patricii és plebeii, patroni, clientes. Servius Tullius alkotmánya. Ordines. Nobilitas. Homines novi. Oppida Civium Romanorum lakói. Coloniae. Municipia. Praefecturae. Peregrini: Socii, Latini. Rabszolgák helyzete, fölszabadítása. Comitia. Senatus. Magistratusok hatásköre: a királyság, consulatus, praetura, censura, quaestura, tribunatus plebis, aedilitas. Magistratus maiores extra ordinarii. Magistratusok szolgái. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Dr. Gál Kelemen.*

Görögnyelv. Heti 5 órán. T. k. Dr. Maywald: Görög nyelvtan és olvasókönyv. II. rész. Az V. osztályban tanultak ismétlő összefoglalása után a »μι« végű igék ragozása és rendhagyó igék. Eset- és mondattan. Megfelelő olvasmányok fordítása mondattani magyarázatokkal, elemzéssel s egyes részletek könyv nélkül betanulásával. — Kéthetenként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Ulár Pál.*

Németnyelv. Heti 3 órán. T. k. Heinrich, Német balladák és románczok. I. II. rész. Harrach, Német olvasókönyv IV. rész. Endrei, Német stilusgyakorlatok.

Költői olvasmányok: Der Zauberlehrling. Der getreue Eckart. Die wandelnde Glocke. Ballade. Könyv nélkül is: Der König in

Thale. Der Fischer. Erlkönig. Mignon. Mignons Lied. Der Zigeunerbube im Norden. Der Sänger. Der Schatzgräber.

Prózai olvasmányok: Demosthenes und Phokion. Attila Die Jungfrau von Orleans. Maria Stuart und Elisabeth von England. Aus Wolfgang Goethes Knabenjahren.

Stilusgyakorlatokból: Az óriás leányka Polykrates gyűrüje. Nyelvtan ismétlése. Havonként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Dr. Gál Kelemen.*

Történelem. Heti 3 órán. T. k. Dr. Ribáry Ferencz. Világtörténelem. Új-kor. Tekintettel a mivelődési viszonyokra. Megtelelő térképpel. Tanár: *Kovács János.*

Természetrajz. Heti 3 órán. T. k. Kriesch János: Állattan. Az állati test alkotásáról és működéséről. Az állati szervekről és működéseikről. Az állatok rendszertana.

Tanár: *Dr. Nyiredy Géza.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. Grünwald: Algebra és Mocník-Vagner: Geometria. Hatványozás általánosítása, a gyökök tulajdonságairól. Számrendszer. A logarithmusokról. Műveletek logarithmusokkal. Első- és másodfokú egyenletek tanának ismétlése. Trigonometria. Az egyszerűbb algebrai kifejezések geometriai ábrázolása. Havonként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Boros Sándor.*

Görög pótló tárgyak. a) Irodalmi rész. Heti 2 órán. Görög hitéleli és magán régiségek. Görög művészet. Szemelvények: Mindszenthi Gábor, Szalárdi J., Cserey Mihály. Mikes Kelemen, Zrinyi Miklós, Pázmány Péter, Horváth Mihály, Salamon Ferencz műveiből. Az Ilias és Odysseia olvasása és ismertetése. Segéd könyvek: Schill S. Görög régiségek. Dr. Jancsó B. »Magyar irod. olvasmányok. Dr. Csengeri János: »Homeros Iliása és Odysseia« szemelvényekben. Három havonként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Kovács János.*

Mértani rajz. Heti 2 órán. Építészeti részek, oszlopfők, talapzatok, párkányok szerkesztése és rajzolása domború mintákról; ezen részek távlati képeinek szerkesztése, árnyékolása.

Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán.

Tanár: *Iszlai Márton.*

VII. Osztály.

Osztályfő: *Gálfi Lőrincz.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Pálffy József: A keresztény egyház történelme. Az egyház megalapításáról. Az egyház üldöztetése és diadalra jutása. Az egyház megrontása. A hitújítás története külföldön és hazánkban. Tanár: *Mózes András.*

Magyarnyelv. Heti 3 órán. Riedl Frigyes Poetikája és olvasó könyve alapján verstan, a lyrai, epikai és drámai műfajok elmélete és történeti fejlődése. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Nagy Lajos.*

Latinnyelv. Heti 6 órán. T. k. Cicero: Orationes selectae ed. Dávid; Vergilius: Aeneis ed. Némethy, Plautus: Trinummus magy. Gerevich. Cserny-Dávid: Latin stilus gyakorlatok III. r. Cserép: Római régiségek. Olvasmányok: a) prózai: Cícero, Oratio in Catilinam secunda és In M. Antonium oratio Philippica secunda. b) Költőiek: Vergilius Aeneis VI. és VII. énekei. Plautus Trinummusa. A fordítások az illető írók és azokkal összefüggő irodalom történeti részekkel kapcsolatosan taníttattak. A régiségtanból: Latium, Róma keletkezése, nevezetességei, a római alkotmány fejlődése, a birodalom lakósai, népgyűlések, senatus, magistratura Kéthetenként isk. írásbeli dolgozatok és stilus gyakorlatok. Tanár: *Gálfi Lőrincz.*

Görögnyelv. Heti 5 órán. T. k. Homer Iliasa, Odysseiája, Herodotos műveiből Szemelvények, megfelelő irodalom történeti olvasmányokkal és ismertetésekkel. Havonként egy írásbeli dolgozat: fordítások görögből magyarra és magyarból görögre. Tanár: *Nagy Lajos.*

Németnyelv. Heti 3 órán. T. k. Goethe: Hermann und Dorothea. (Magy. Harrach). Demek, Német olvasókönyv. Endrei, Német stilus gyakorlatok.

Költői olvasmány: Hermann und Dorothea elejétől végig. 1—100 sor könyv nélkül is.

Prozai olvasmányok: Nicht der Schule, sondern dem Leben soll man lernen Aus dem »Abfall der Vereinigten Niederlande«: Vilhelm von Oranien und Graf von Egmont. Aus der Geschichte des 30-jährigen Krieges« : Wallensteins Absetzung. Grundzüge der Poetik. Havonként egy órán stilusgyakorlatok Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Dr. Gál Kelemen.*

Politikai földrajz. Heti 2 órán. T. k. Scholtz Albert: Politikai földrajz. Megfelelő térképpel. Tanár: *Kovács János.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. mint a VI. oszt.-ban. A quadratikus egyenletek általános elmélete. A redukálható, binomiális, reciprok egyenletek. Első fokú határozatlan egyenletek. A függvények elmélete. A másodfokú függvény maximuma és minimuma. Függvények graphikus ábrázolása. A stereometria főbb tételei. Havonként írásbeli dolgozat.

Tanár: *Boros Sándor.*

Természettan. Heti 4 órán. T. k. Dr. Abt Antal: Természettan. A testek közös tulajdonságai. Mozgás és erőtan. A szilárd, cseppfolyós és légnemű testek mechanikája. Hangtan.

Tanár: *Benczédi Gergely.*

Egészségtan. Heti 2 órán. T. k. Dr. Fodor József: Közegészségtan. Táplálkozás, lakás, foglalkozás, a test ápolása, fertőző betegségek, véletlen veszedelem.

Tanár: *Dr. Veress Lajos.*

Görögöt pótló tárgyak. a) *Magyar írók bővebb tanulmányozása, kapcsolatban a görög klasszikusok fordításban való ismertetésével.* Heti 2 órán. A görög költészet történetének ismertetése Aischylos, Sophokles, Euripides tűzetesebb méltatásával. A magyar írók közül Balassa, Gyöngyössy, Csokonai, Kisfaludy S. bemutatása műveikből vett szemelvényekkel. Segédkönyvek: Schill Salamon Görög irodalomtörténete; Jancsó Benedek: Magyar irodalmi olvasmányok III. k. Euripides: Iphigenia Aulis-ban, Sophokles: Antigone. Háromhavonként egy írásbeli házi dolgozat.

Tanár: *Kovács János.*

b) **Mértani rajz.** Heti 2 órán. Ábrázoló geometria. A pontnak, egyenesnek és sokszögnek két projectio síkon való ábrázolása, vonatkozással a térelemekre. Az emberi fejnek minták után való rajzolása. Tanár: *Nagy Gyula.*

Műének. Heti 2 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

VIII. Osztály.

Osztályfő: *Kanyaró Ferencz.*

Vallástan. Heti 1 órán. T. k. Ferencz József: Unitárius egyház története, hitelvei és egyház-alkotmánya Bevezetés az unitárius

egyház történelmébe. Az egyház megalapítása. Az unitárius tan gyors elterjedése és a rá következett visszahatás. Az egyház szomorú korszaka. Az egyház újabb kora. A magyar, angol és amerikai unitáriusok érintkezései. Befejezésül az Ethika főbb elvei. Kötelesség. Erény. Pályaválasztás. Tanár: *Péterfi Dénes.*

Magyarnyelv. Heti 3 órán. T. k. Horváth Cyrill: A magy. nemzeti irod. története. A magyar nemzeti irodalom rendszeres ismertetése. Havonként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

Latinnyelv. Heti 5 órán. T. k. Szemelvények Tacitus műveiből, magy. Dr. Gyomlay. Cicero: Laelius de amicita, magy. Heinrich. Horatius: Opera omnia, ed. Pozder. Cserép: Római régiségek. Olvasmányok: Tacit. Annal. 1—43. Horatius Sat. I. 1. 4. II. 2. Epist. ad Pisones, Od. libri I—III. nehány oda kivételével. Cicero Laeliusából nehány fejezet. Az olvasmányok a megfelelő irodalomtörténettel kapcsolatosan taníttattak. Régiségtanból: A róm. birod. lakósai. Közhatalom gyakorlása. Császárság. Irásbeli dolgozatok. Tanár: *Gálfi Lőrincz.*

Görögnyelv. Platontól Kriton egészen és az Apologiából nehány fejezet, továbbá szemelvények a H. Odysseiából. Havonként egy írásbeli dolgozat. Tanár: *Nagy Lajos.*

Németnyelv. Heti 2 órán. Tankönyvek: Schiller, Wallensteins Tod. (magy. Alexander B.) Demek, Német olvasókönyv. *Költői olvasmányok:* Wallensteins Tod végig némi kihagyásokkal. Schillertől 10 epigramm könyv nélkül is. *Prózai olvasmányok:* Goethe: Über das Lehrgedicht. Über Shakespeare. Aus Schillers (»Über die naive und sentimentalische Dichtung.« Lessing, Goethe, Schiller élete és működése. Havonként egy írásbeli dolgozat.

Tanár: *Dr. Gál Kelemen.*

Történelem. Heti 3 órán. T. k. Dr. Ribáry Ferencz: Magyarország oknyomozó történelme. Figyelem volt fordítva a világtörténelmi eseményekre, úgyszintén a magyar alkotmány fejlődésére s a nemzeti művelődésre. Tanár: *Kovács János.*

Természettan. Heti 4 órán. T. k. Dr. Abt Antal: Természettan Fénytan. Hőtan. A testek vegytani tulajdonságai. Elektromosság és mágnesség. A mathematikai földrajz elemei.

Tanár: *Benczédi Gergely.*

Mennyiségtan. Heti 3 órán. T. k. mint a VII. oszt.-ban. Kamatos-kamat, járadék, évpénz számítás. A végtelen geometriai sor convergentiája és diverg. A végt. sor alkalmazása a végtelen tizedes törteknél. Permutatió, combinatió. Az algebra és geometria főbb tételeinek átismétlése. Havonként írásbeli dolgozat.

Tanár *Boros Sándor.*

Görögöt pótló tárgyak.

a) *Magyar irók bővebb tanulmányozása, kapcsolatban a görög klasszikusok fordításban való ismertetésével.* Heti 2 órán. A görög prózairodalom fejlődésének ismertetése. Szemelvények Platonnak és Aristotelesnek főkép ethikai műveiből s bővebb olvasmányok Széchenyi, Wesselényi, Kölcsey, Eötvös és Kemény politikai iratából. Segédkönyvek: Schill Salamon, Görög irodalomtörténet; Jancsó Benedek, Magyar irodalmi olvasmányok. IV. kt. Háromhavonként írásbeli házi dolgozat.

Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

b) **Mértanirajz.** Heti 2 órán. T. k. dr. Fodor László: Ábrázoló geometria. A szögletes és gömbölyű testek ábrázolása; ezek egyenes és ferde síkkal való metszése A mértani testek saját és vetett árnyékának meghatározása; valamint ezen testek hálóinak szerkesztése. Antik fejek és alakok rajzolása sík minták után.

Bölcseleti előtan. Heti 3 órán. T. k. Sárffy Aladár: Lélektan és logika. A philosophia elemei. Tanár: *Kanyaró Ferencz.*

Műének Heti 2 órán. Tanár: *Iszlai Márton.*

A tornázás anyaga az I.—IV. osztályok számára.

I. Rendgyakorlatok.

Arcz- és oldalsor-képzés, oszlatás. A. $^1/_4$, $^1/_8$ és $^1/_2$ fordúlatok. Hármas sorok képzése a kettősre. Fejlődés arczsorból négyes sorokba, előre és hátra, járás helyben és helyből. Arczpárok képzése oldalsorból balra és jobbra. Kanyarodások négyes sorokban előre, hátra, a bal- és jobb szárny körűl és a közép körűl arczsorokban. Ellenvonúlás négyes sorokban Az arczpárok (rendek) képzése arczsorból. Kettőspárok (kettősrendek) képzése oldalsorból, kettős kör alakítás. Szögvonulás négyes sorokba. A katonai rendgyakorlatok a m. kir. honvédség számára írt 2 ponttól (§) egész a kilenczven §-ig.

II. Szabadgyakorlatok.

Lépő-állások. Törzshajlítások. Karlökések előre és fel. Szökdelések. Térd- és sarok-emelések. Karütések. Támadó-állások. Védőállások. Tamadó-álláscserék félfordúlattal. A kereszt-, támadó- és védő állások. Társas gyakorlatok párosan. Kötélhúzás. Birkózási előgyakorlatok. Versenyfútások 60 méterig. Kitartó futás 8 perczig.

III. Szergyakorlatok.

Magas ugrás; távolugrás. Mászás rudakon és kötélen. Ugrózsámolyok. Rézsútos és vízszintes létra. Gyűrűhinta. Alacsony és magas nyújtó. Rohamdeszka. Lebegőfa. Mélyugrás. Játékok: Szökdelőkör. Tolvajjáték, duplex. Kifutó (nagy méta.) Botért birkózás. Lovas csata.

A tornázás anyaga az V.—VIII. osztályok számára.

I. Szabadgyakorlatok.

Állási és fekvési gyakorlatok; csukló-gyakorlatok; járás-, futás-, szökdelés- és fordulási szabadgyakorlatok; társas szabadgyakorlatok.

II. Rendgyakorlatok.

Sorbontás. Oldalpárok képzése arczsorból. Arczpárok képzése arczsorból. Hármas sorok alakítása arczsorból. Kör. Kettős kör. Négyszög alakítása. Szögvonulás. Katonai rendgyakorlatok a m. kir. honvédség számára kiadott »Gyakorlati Szabályzat« szerint: A szakasz alakítása. Fejlődés kettős rendekbe. Húzódás. Menetelés arczvonalakban és oldalsorokban. Fordulások. Futó-lépés.

III. Szergyakorlatok.

Magasugrás. Távolugrás. Rúdugrás. Kötélugrás. Bak. Ugrás támaszba. Felülések. Lebegő támasz. Feltérdelések. Átugrások. Ló. Oldalugrások: Ugrás támaszba. Felülések. Űlés cserék. Átugrások. Gyakorlatok támaszban és mérlegek. Hosszugrások: Terpeszugrások. Korlát. Támasz a kezeken. Fekvő-támasz. Lengések. Felülések. Ülés-cserék. Emelések és mérlegek. Alkar-, felkarfüggés és támasz. Átfordulások. Ugrások a korlát végén. Nyujtó: Gyakorlatok kéz- és karfüggésben. Feltolódások. Fellendülések. Kelepek,

malmok, forgások: kar, térd-, ülő-forgások. Gyűrű hinta, létrák, mászó-pózna, körhinta, súlydobás. Súlyzó-, fa-, vasbot- és buzogány-gyakorlatok. Lengő kötélmászás.

IV. Játékok.

Hol a harmadik? Fehér vagy fekete? Határsértés. Ugró kör. Kötélugrás. Kitörés a fogságból. Kör. Lovas csata. Medveütés. Előörs. Tolvajok és őrök. Labdajátékok: Bennforgó. Duplex. Futó duplex. Sintéres. Nagy méta.

X.

Magyar nyelvtani dolgozatok.

V. osztály.

1. Nyári időtöltés. (Levélalakban.) 2. Kirándulás Kolozsvár környékére. (Elbeszélés.) 3. Falusi est. (Leírás.) 4. Szülők iránti hála. (Sokrates dialogusa alapján.) 5. Mit tanít Kölcsey a hazaszeretetről? 6. A sétatéri jegen. (Leírás.) 7. Kölcsey Hymnuszának gondolatmenete. 8. Mit és hogyan kell olvasnunk. (Kölcsey Parainesise után.) Versmértani gyakorlatok. 10. Arany egyik balladájának szerkezete.

VI. osztály.

1. Napló 1898. évi szept. 17. és 18-ról. 2. Egy regénynek vagy novellának ismertetése tartalom és szerkezet tekintetében. 3. Egy görög tragoediának ismertetése tartalom és szerkezet tekintetében. 4. Julius Caesar vagy Jun. Brutus jellemzése Shakespeare J. Caesarja alapján. 5. Miért nevezik I. Istvánt Magyarország apostoli királyának? 6. Qui perdidit numerum. incipiat iterum (Chria) 7. Testi és lelki erőink fejlesztése. 8. A levegő befolyása az emberi életre. 9. Párbeszédes értekezés a görög nyelv tanulásáról.

VII. osztály.

1 A költészet befolyása az irályra, kedélyre és jellemre, 2. Három nagy költőnk: Berzsényi, Arany és Petőfi egy-egy költeményének elemzése. (Zárthelyi írásbeli volt.) Az óda vagy a népdal. 3. Petőfi élete költeményeiből prózában. 4. Tanulmányok

Arany balladáiról. 5. Egy eposz jellemzése tárgy és szerkezet szerint. 6. Egy költemény megírása »Március 15«-éről. 7. Egy szindarab ismertetése tartalom és szerkezet szerint. 8. Egy szindarab főhősének jellemzése.

VIII. osztály.

1. Segíts magadon s az Isten is megsegít. (Chria.) 2. Egy dráma jellemei. 3. Az egészség értékéről. (Értekezés.) 4. III. Béla királyunk emlékezete. (Dicsőítő beszéd.) 5. A tudományok újra éledésének kiválóbb okai. 6. Mit csodálok Petőfiben? (Zárthelyi dolgozat.) 7. Az óda a magyar irodalomban. (Irodalomtörténeti értekezés.) 8. Irodalmunk hanyatlásának okai a mult században.

Irod. gyakorlatok görögpótlóból:

V. osztály.

1. Kivonat Kálmán Józsefnek a nemzet csinosodása című művéből.

2. Thukydides első könyvének tartalma.

3. Nándorfehérvár ostroma.

(Mindhárom dolgozat az olvasottak alapján.)

VI. osztály.

1. János király életéről. (Mindszenthi Gábor naplója nyomán.) 2. Az isteni tisztelet keletkezése. 3. Franklin Benjamin jellemzése.

VII. osztály.

1. Balassa Bálint életrajza. 2. Achilles jellemzése. 3. A lélek halhatatlansága. (Csokonai ily című költeménye után.)

VIII. osztály.

1. A tizezer visszavonulása. (Xenophon történeti műve alapján.) 2. Széchenyi István. (Jellemrajz.) 3. A görög bölcselet fejlődése. (Zárthelyi dolgozat.)

Rendkivüli tantárgyakat önkéntesen tanult:

a) Angol nyelvet . . . . . 10 növendék.
b) Franczia nyelvet . . . . . 8 »
c) Zenét . . . . . 40 »
d) Orgonázást . . . . . 12 »

A görög nyelv helyett az azt pótló tantárgyakat tanulta az V. oszt.-ban 18; a VI-ban 13; VII-ben 13; VIII-ban 15; összesen 59 tanuló.

XI.

A tanterv táblázatos átnézete.

Tantárgyak	Osztályonként heti óraszám									
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Együtt	
Vallástan	2	2	2	2	2	2	2	2	16	
Magyar nyelv	6	5	3	4	3	3	3	3	30	
Latin nyelv	7	7	6	6	6	6	6	5	49	
Görög nyelv a,	—	—	—	—	5*	5*	5*	4*	19	*facul-
Görögöt pótló tárgyak b.,	—	—	—	—	4*	4*	4*	4*	16	tativ
Németnyelv	—	—	4	3	3	3	3	2	18	
Történelem	—		—	3	3	3	2†	3	18	† polit.
Földrajz	4	4	2	—	—		—	—	10	földrajz
Természetrajz	—	—	—	3	2	3	—	—	8	
Természettan	—	—	—	—	—	—	4	4	8	
Mennyiségtan	3	4	3	3	4	3	3	3	26	
Bölcsel. előtan	—	—	—	—	—	—	—	3	3	
Egészségtan	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
Rajzoló mértan	3	3	2	2	—	—	—	—	10	
Szabadkézi rajz	—	—	1	1	—	—	—	—	2	
Szépírás	1	1	—	—	—	—		—	2	
Tornászat	2	2	2	2	2	2	2	2	16	
Egyházi ének	1	1	1	1	1	—	—	—	5	
Műének	2	2	2	2	2	2	2	2	16	
Összesen	31	31	32	32	a33 b32	a32 b31	a34 b33	33	258 256	

XII.

Tanszerek és gyűjtemények.

a) Collegiumi nagy könyvtár.

A collegium nagy könyvtárát a lefolyt 1898/9. isk. évben 202 olvasó használta, kik 1899. jun. 15-ig kivettek 568 művet 1014 kt. és 36 füzetben. A forgalom, a kivett könyvek számát tekintve, több mint $^1/_6$-dal kevesebb volt, mint a megelőző évben.

A könyvtár gyarapítására 226 frt 17 krt fordítottunk; 26 frttal többet, mint a megelőző évben. Vettünk 48 művet 69 kt. és 37 füzetben. Vétel útján a következő művek szereztettek meg:

Irodalomtörténeti Közlemények, Athenaeum, Magyar Nyelvőr, Századok, Történelmi Tár, Történeti Életrajzok, Tanáregyesületi Köziöny, Nemzeti Iskola, Magyar Paedagogia, Erdélyi Múzeum, Természettudományi Közlöny, Egyetemes Philologiai Közlöny, Ethnographia, Budapesti Szemle, Euphorion, Naturwissenschaftliche Rundschau, Protestáns Egyházi és Iskolai Lap, The New World, Theologische Studien und Kritiken 1898. évfolyama, Orsz. statisztikai hivatal, M. tud. akademia és Protestáns irodalmi társaság kiadványai. Magyarország városai II. és III. kt., Bayer József, A m. drámairodalom története. Endrődy, A m. költészet kincsesháza. Fináczy Ernő, A m. középiskolák múltja és jelene. Klamarik J. A magyarországi középiskolák szervezete. Simonyi, Német-magyar szólásmódok. Kármán Mór, A m. tanárképzés és egyetemi oktatás. Magyar Paedagogia. I – III. kt. Bedőházi J. A két Bólyai. Orvostermészettud. Értesítő 1898. évf. Helységnévtár. (Orsz. stat. hivatal kiadv.) Szilágyi S. szerk.: A m. nemzet története I – III. kt. Prantl K.: Növénytan felsőbb tanint. és magánhasználatra. Kármán, Adalékok. Faquet Emil, A XVIII. század. Ford. Haraszti Gy. Bpest 1898. 1 kt. Croiset M. A görög eposz története. II. kt. Ford Kempf József. Bpest. 1898. Laveleye (Émmile de), A tulajdon és kezdetleges alakjai. Ford. Bartha Béla. II. kt. Bpest. 1878. M. stat. Ruskin, Velencze kövei. III. kt. Ford. Geöcze Sarolta. Bpest, 1898. M. stat. közlemények: XXI. kt. M. statisztikai évkönyv. V. kt. Bpest. 1898. 1 kt. Magyar tört. emlékek. I. oszt. XXX. kt. (Zrinyi lev. II. kt.) Bpest. 1898. Magyar országgyülési emlékek. XI. kt. Bpest. 1899. Erdélyi országgyülési emlékek XXI. kt. Bpest.

1899. Akadémiai Almanach. Bpest. 1898. 1 kt. Akad. értesitő. Bpest. 1898. Archaeologiai Értesitő. Bpest. 1898. 1 kt. Akad. értekezések a tört., társad., bölcs. és math. tudományok köréből. 1898. 13. füz. Nyelvtudományi közlemények. Bpest. 1898. 1 kt. A régibb rendelésből megérkezett Jókai Mór müveinek LXXXI—XC. kte.

Ajándékozás útján a következő müvekkel gyarapodott könyvtárunk:

Péterfi Dénes lelkész: Ferenczi Zoltán. A kolozsvári nyomdászat története. Kolozsvár, 1896. 1 kt. Értesitője a M.-Vásárhelyi kollegiumnak. XXXVIII. folyam. M.-Vásárhely, 1896. 1 kt. Protestáns Egyh. és Isk. lap. Bpest. 1898. 1 kt. Dunántúli Prot. Lap. Pápa. 1898. 1 kt. Erdélyi Prot. Lap. Kolozsvár. 1898. 1 kt. Sárospataki Lapok. Sárospatak. 1898. 1 kt. Család és Iskola. Kolozsvár, 1898. 1 kt. Armstrong A. R. Isten és Lélek. Ford. Péterfi Dénes. Kolozsvár, 1898. 1 kt. Hugó (Victor) Dieu. 5. édit. Paris, 1891. 1 kt. Egidy (M. von) Das einige Christentum. Leipzig. 1890. 1 kt. *Székely Gyula* VIII.: Benigni (J. H.) Handbuch der Statistik und Geographie des Grosfürstenthums Siebenbürgen. III. Heft. Hermanstadt. 1837. 1 füz. Naptár (Erdélyi Székely) 1843. M.-Vásárhely. 1 kt. Simon Máté, Vasárnapi prédikációk II. kt. Vácz. 1805. 1 kt. *Nemes Elemér* III. Z. S. K. Székely nemzetnek képe Kolozsvár. 1806. 1 kt. *Isk. Igazgatóság* Értesitője a kolozsvári unitár. collegiumnak 1897/98. tanévről. Kolozsvár. 1898. 1 kt. *Fehér Mihály* V.: Vitringa Campegius, Lelki élet. Ford. Babos Ferencz. Frankfurt. 1722. 1 kt. *Ürmösi Kálmán*, Emlékezés Dr Brassai Sámuelről. Marosvásárhelyt 1898. 1 füz, *Gvidó Béla*, Ima és beszéd Erzsébet királyasszony elhunyta alkalmával. Dicső-Szt.-Márton. (1898.) 1 füz. *Ürmössy Lajos*, Kolozsvár kereskedelme és ipara története. Kolozsvár. 1898. 1 kt.

Csató János alispán: Alsófehér vármegye monográfiája III. kt. 1 rész. Nagy-Enyed. 1898. *Moldován Gergely*. Alsófehér vármegye román népe. Nagy-Enyed 1898. *Szabó Ferencz* plebánus: Weisz Ker. János, Világtörténet. II. és XIV. kt. Temesvár és Nagybecskerek. 1898. 2 kt. *Péterfi Dénes* lelkész: Ker. Magvető. 1898. Kolozsvár *Boros Sándor* igazgató: Görög, Magyar Atlasz. (Atlas Hungaricus.) Viennae. 1802 - 1811. *E. K. Tanács*: Útmutatás a

középiskolai taneszközök beszerzéséhez. Bpest, 1895. 10 db. Unitárius középiskolák tanulókra vonatkozó rendszabályai 8 db. Értesítő a tordai unit. iskoláról 1896/8. 4 db., a székely-keresztúriról 1896/8. 3 db. Iskolai értesítők 1897/8. évről. 35 db. 1896 évi t.-czikk a honalapítás ezredéves emlékének törvénybe iktatásáról. 6 db. Utmutatás a szőlőmivelésre. Bpest, 1899. *Sárdi Lőrincz:* Körösi Mihály, Magyar concordantzia. I—II. kt. Győr, 1782, 1788. 2 kt. Summa universae theologiae etc. Claudiop. 1787. Theologia sacra. XVIII. sz. végéről kézirati tankönyv. *Vallás és közoktatásügyi ministerium:* Osztrák-magyar monarchia irásban és képben. I—XVI. kt. Bpest, 1888—1899.

Nagy Lajos VIII.: Nemzeti vagy hazai kalendariom. Pest, 1848. *Weisz Mór* V. Uj és ó kalendariom 1791 esztendőre. K.-Fehérvár. *Oborzil Gyula* IV.: Buffons Naturgeschichte der Vögel. I—II. Brünn. 1786. 1787. *Szász István* V.: Sándor István, A jó fejedelemnek ékessége. Halotti beszéd. Kolozsvár, 1835. *Bedő Béla* VIII.: Politikai ujdonságok. 1855. Pest. Breviarium politicorum secundum rubricas Mazarinicas. Coloniae. 1725. Pongrácz Eszter. Arany korona. Kath. imakönyv, csonka. *Weisz Mór* V.: Conciones. (Enyedi Györgyé.) XVII. sz. kézirat 1 kt. *Halmágyi János* V.: Ifjusági önképzőkör munkálatai a 30-as évekből. Csonka kézirat. Kolozsvár. 1 kt. *Pálfi Ferencz* VIII. Csokonai V. Mihály poétai munkái. I kt. Béts, 1813. *Tósa Gyula* V.: Kazi (Francisci), Historia regni Hungariae. Tom. II. Claudiop. (1742.) 1 kt. *Kövendi Lajos* V.: Unitárius énekeskönyv. (1697.) Csonka. *Csia Albert* V.: Antidotum Spirituale. Claudiopoli. 1719. *Regőczi (Exner) Győző.* Szépprózai dolgozatok. Bpest. 1899. *Nagy Lajos* tanár: Jegyzőkönyv az Unio-ünnepély alkalmával. Kolozsvár, 1898. Kozma Ferencz emléke. Kiadja a magyar királyi földmivelésügyi miniszter. *Isk. Igazgatóság:* Mezőgazdasági munkabérek Magyarországon 1897-ben. Bpest, 1899. *Simó János,* Az unitárius egyház története. Torda, 1898. *Szerkesztőség:* Egészség. 1898. Unitárius Közlöny 1898. Herkules. 1898.

Okleveleket ajándékoztak *Balázs András* VII. 138 darab (XVII.—XIX. sz.), *Weisz Mór* V. 6 drb. XVIII. sz. 2 drb. XVII. sz. Tósa Gyula 2 drb. Miklós Zsigmond VIII. Rosenfeld Ala-

dár IV. és Kiss Gyula III. 1—1 drb. Rosenberger Simon VIII. drbot a XIX. századból. Begyült 1898/9-ben 153 drb. oklevél.

A lefolyt iskolai évben tehát gyarapodott a *Vegyes könyvtár* ajándék utján 89 művel 56 kt. és 75 füzetben, a *Farkas könyvtár* vétel utján 48 művel 69 kt. és 37 füzetben. Egész évi gyarapodás 137 mű 125 kt. és 112 füzetben. Együtt 235 drb. Könyvtárunk könyveinek száma ezzel 34,526 darabra emelkedett.

Régiségtárunk gyarapitására ez évben a következők adakoztak: *Pálfi Ferencz* VII. egy kőfejszét a Várfalva melletti Fütyerről. Iszlay Géza III. 2 kis drb. római mozaik téglát, Székely Gyula VIII. réz libertas 1705. román rézérem 1878. *Veres Géza* I. porosz ezüstpénz 1541. és 1548., 1 római ezüstérem, 2 drb. körülmetélt régi magyar ezüstpénz, 2 kopott ezüst érem, 1 szász garas 1764. 1 réz emlékérem (vitorlás hajó). Veress Gyula VIII. római érem (Provincia Dacia), 2 kopott vasérem, $^1/_2$ kr. 1 kr. 1 hatos, Goldman Árpád IV. 1696-beli ezüst érem, Löwe Mór VIII. kopott rézérem 1705. Oborzil Gyula IV. egy 10 banis 1867. Rosenfeld Aladár IV. réz emlékérem a kolozsvári nemzeti szinház félszázados örömünnepére, egy para Egyptomból, 5 cent, 10 pfennig; Szász István V. ezüstpénz 1707. *Weisz Mór* V. 2 drb. 5-ös, 1 drb 1 frtos, 1 drb. 30 kros Kossuth-bankó, 14 réz, 1 bronz-érem, 4 várfalvi picula. Bölöni József IV. 1 kr., Veress Gábor IV. 1 kr. és 1 frtos bankó 1888-ból; Piger József V. ezüstpénz 1626. Katona Ferencz VIII. 3 kros 1800. 3 drb. 1 kros 1800., 1780., 1781-ből. Nemes Elemér III. egy hatos 1849-ből.

Összesen begyült: 1 kőfejsze, 2 mozaiktégla, 4 Kossuth-, 1 újkori bankó, 53 réz, vas és ezüst érem. Mindössze: 61 darab.

b) Földrajzi szertár gyarapodott vétel útján:

Magyarország domborművű térképével (Molnár Vincze) 25 frt.

c) Természetrajzi szertár gyarapodott:

a) Vétel utján:

Megrendelés alatt 200 frt értekben.

Foltos hiena 48 frt.

b) Ajándék útján.

1. Boros Sándor igazgató több madár hullát.

2. Ifj. Kómis Lajos hölgy-menyét hulla.

3. Az ötödik és hatodik osztály növendékei több szárított növényt, rovart, madár tojást stb.

4. Dr Nyiredy Géza szaktanár kitömött állatokat 30 frt értékben, és ezen kívül rovart, növényt stb.

d) **Természettani és vegytani szertár:**

Kisérleti anyagok 10 frt 44 kr.

e) **A rajzszertár** részére vásároltatott: H. Dolmetsch. Der Ornamentenschatz 13 frt 55 kr.

f) **A tört. philologiai** szertár, mely a mult isk. évben állott 28 műből 262 darabban 491 frt értékben, a folyó tanévben gyarapodott: A király könyve, ára 50 frt; Körösy László: Egyptom művészete, ára 5 frt. Összesen 55 frt. A szertár áll 30 műből 264 drbban 546 frt értékben.

XIII.

Ifjusági egyletek és alapok.

A főgymn. ifj. önképző-kör védnöke ez évben Perédi József tanár betegsége miatt Boros Sándor igazgató tanár volt. Az egylet 1898. szept. 24-én tartotta alakuló gyülését s hivatalnokaivá a következőket választotta: Elnökké: Pap Domokos VIII., titkárrá: Kiss Árpád VIII., jegyzővé: Balázs András VII, pénztárnokká: Kiss András VII., kiadóvá: Gergely Lajos VI. oszt. s ennek lemondása után Bartha Ferencz VI., könyvtárőrökké: Székely Gyula VIII. és Kökösi Mihály VII. o. tanulókat.

Gyűlés volt 21 rendes és egy ünnepi.

E gyülések tárgyai szavalatok, irodalmi és gyakorlati felolvasások, birálatok és egyleti ügyek voltak. Szavalat volt 38. Tudomásúl vétetett 31; jegyzőkönyvi dícséretben részesült 5 tanuló, még pedig: Nagy Lajos, Gál Miklós, Málnási Rezső, egyszer-egyszer, Novák Béla, Kovács Kálmán kétszer.

Szépirodalmi felolvasást tartottak: Gál Miklós, Péter Lajos, Székely Gyula, Farkas Mózes, Lőrincz Mór, Czakó László, Zsakó István, Ausch Jenő, Barabási Albert. Ezek közül a »Remény«-ben

közlésre méltó volt: Gál Miklós, Péter Lajos, Székely Gyula, Farkas Mózes felolvasása. Gyakorlati felolvasás 2 tartatott.

A birálatokért különös elismerés illeti Farkas Mózes és Szentmártoni Kálmán VIII. o. tanulókat.

Szavalati verseny 3 volt. A komoly irányú díjas verseny 3 frtnyi jutalmát Raffaj Károly VIII. o. t. nyerte; jegyzőkönyvi dícséretben részesült Kovács Kálmán VI. o. t. A szónoki nemes versenyen jegyzőkönyvi dicséretet nyert Novák Béla.

A vigirányú díjas verseny jutalmát, 3 frtot Ausch Jenő VII. o. t. nyerte; jegyzőkönyvi dicséretet kapott Kovács Kálmán VI. oszt. t.

Az egylet 1898. decz. 3-án Vörösmarty emlékére díszgyűlést rendezett. E gyűlésen Pap Domokos elnöki megnyítója után szavaltak: Veress Gyula és Raffaj Károly s Kiss Árpád fölolvasást tartott Vörösmartyról. Az ifjuság ez évben is kegyelettel emlékezett okt. 6-ára és márczius 15-ére, a mikor szép számú közönség jelenlétében szavalatok és alkalmi beszédek tartattak. Ezen kivül az ifjuság febr. 11-én a főiskola dísztermében ének, zene és szavalati estélyt rendezett.

A kör irodalmi munkássága a »Remény« czimű ifjusági lapban nyilvánult. Kéthetenként megjelent összesen 16 szám. Kiss Árpád főszerkesztőhöz beérkezett művek közül önálló munkát írt Kiss Árpád 12-őt, Szentmártoni Kálmán 2-őt, Farkas Mózes, Nagy Lajos, Pap Domokos és Péter Lajos 1—1-et. Költemény megjelent 27. Ebből Kiss Árpád írt 6-ot, Ausch Jenő, Bányai Mózes. Pap Domokos és Simonfi József 3 – 3-at, Bartha Ferencz, Gál Miklós és Pálfy Ferencz 2—2-őt, Kiss Gábor és Löwe Mór 1—1-et.

A kör a munkásság fokozására pályadíjakat tűzött ki. Határidő volt május 1. A tételek a következők voltak:

1. Irodalmi tétel: a) Irodalmunk állapota Kisfaludy Károly idejében. 10 korona jutalmat nyert Szentmártoni Kálmán VIII. o t.

b) Lilladalok és Himfy dalai (Egybehasonlító tárgyalás). 10 korona jutalmat nyert Pap Domokos VIII. o. t.

2. Történelmi tétel: II. Endre uralkodása és annak következményei. Beérkezett 2 pályamű. 10 korona jutalmat nyert Ausch Jenő VII o. t.

3. Természettani tétel: Az éghajlat befolyása az ember életviszonyaira. Beérkezett 2 pályamű. 10 korona jutalmat nyert Pap Domokos VIII. o. t.

4. Természetrajzi tétel: A rovarok szerepe a növények életében. Beérkezett 2 pályamű. 10 korona jutalmat nyert Sárdi Elemér VIII. o. t.

Dr. Nyiredy Géza tanár úr a másik pályamű jutalmazására 6 koronát ajándékozott Nyerte: Gergyai Árpád VIII. o. t.

5. Mennyiségtani tétel: Tanulmányoztassék és tárgyaltassék a kör kerületének és átmérőjének aránya 10 tizedesig s láttassék el megfelelő történelmi magyarázatokkal. Beérkezett 1 pályamű, mely a jutalomra nem volt érdemes.

Az önképző egylet tagjainak száma ez évben 102 volt.

Az egylet vagyona a mult isk. év végén kiosztott jutalmak levonásával volt . .	98	frt	80 kr.
Tagdíj hátralékokból befolyt	2	frt	— kr.
Folyó évi tagdíjakból	69	frt	— kr.
Büntetéspénzből	8	frt	40 kr.
Összesen =	178	frt	20 kr.

Elengedtetett a tagsági díj 12 tanulónak.

Kiadása volt: díjas verseny jutalmazására .	6	frt	— kr,
február havában rendezett estélyre meghívók és műsor	3	frt	30 kr.
a »Remény« nyomtatásáért	40	frt	— kr.
Pályamunkák jutalmazására	25	frt	— kr.
Összes kiadás =	74	frt	30 kr.

Az egylet vagyona készpénzben	103	frt	90 kr.
A folyó tanévről tagdíjban bevárandó .	5	frt	— kr.

b) **Az ifj. olvasó egylet** a főgymn. VI.—VIII. oszt tanulói és a hittani intézet tagjai használatában állott.

A könyvtárt használták 103-an. Olvastak összesen 900 művet, még pedig: szépirodalmi munkát 548-at; történelmi művet 90 drbot; más, tudományos művet 262 drbot.

Az olv. egyletnek a következő lapok és folyóiratok jártak:

Aranyos-Vidék (szerkesztőség ajándéka), Közérdek (M.-Vásárhely, szerk. ajánd.), Ellenzék, Pesti Hirlap, Kakas Márton, Újidők, Hét, Középisk. mathem. lapok (Boros S. igazg. ajánd.), Állatok védelme (dr. Nyiredy Géza tanár ajánd.), Erdélyi Muzeum (Pálfi Márton tanár ajánd.); Akademiai értesítő, Századok, Természettudományi Közlöny, Osztr. Magyar Monarchia.

A könyvtár gyarapodott ez évben

a) ajándékozás utján: Boros György theol. tanár úrtól: »Művészek és művésznők albuma« Emlékezés Dr. Brassai Sámuelről.

b) Vásárlás útján: Az Incze M. alapból megrendelés alatt.

Az egylet *bevétele* volt tagdíjakból	93 frt	— kr.
Majális jövedelméből	50 frt	09 kr.
	143 frt	09 kr.
Tagsági díj elengedtetett 1 tanulónak.		
Kiadása volt: Folyóiratokra és hirlapokra	26 frt	33 kr.
Összesen . .	26 frt	83 kr.
Évi gyarapodás	116 frt	26 kr.
Az egylet vagyona	547 frt	08 kr.

c) **Az alosztályúak olvasó egylete.** Az egylet vezetője dr. Gál Kelemen tanár volt. Tagjai az I—V. osztály tanulói, kik az egylet alapja gyarapítására tagsági díjban fejenként 50 krt fizetnek. Szegény és jó igyekezetű tanulók részben kedvezményes díjat fizetnek, részben a díj egészen elengedtetik.

A könyvtár a múlt év végén állott 586 műből 672 darabban. Az év folyamán gyarapodott 33 művel vásárlás és 6 művel ajándékozás útján. A könyvtár jelenlegi állománya tehát 625 mű 711 darabban.

Vásárolt könyvek: Csánky, Rajzok Mátyás király koráből. Sayous, A mongolok betörése. Conscience, A szegény nemes. Fáy, Válogatott meséi. Szemelvények Kossuth beszédeiből. Gaál, Ifjnsági színművek. A kompánisták. Aczél, Szomorú idők. Beccher-Stowe, Tamás bácsi kunyhója. Hahn, Északsarkvidéki útazás. Benedek, Székely mesemondó. Ipolyi, Műtörténelmi tanulmányok. Áldor, Az első magyar király. A két Rákóczyné. Aesopus, Tanulságos mesék. Bert, Utazások és vadászkalandok. Greguss Beöthy, Magyar balladák. Tóth, Kuruczvilág. Genin, Egy valódi hős. Bein,

A kis bogárgyűjtő. A kis lepkegyűjtő. Markó, Pizarro Ferencz. Cortez Ferdinánd. Hohenauer, Magyar királyok és hősök. Mária Theresia. Keresztes vitézek. Campe, Az ifjabb Robinson. Remellay, Fény és ború. Radó, Gyermek- és népmesék. Győry, Balassa János.

Ajándékozott könyvek: Simó János unitár. lelkész: Az unitárius egyház története. Petersberger Frigyes VIII. o. t. Szibéria 2 példányban. Útazás Kalifornia déli részén. Rosenberger Sándor III. o. t. Verne, Vitorláson a föld körűl. Balogh István, Drámai költemény.

A könyvtár vagyona a múlt iskolai év végén volt	328	frt	76 kr.
Bevétel volt a folyó tanévben:			
Tagsági díjakból múlt évi hátralék	22	frt	70 kr.
Jelen évi tagsági díjakból . . .	93	frt	— kr.
Az ifjúsági tánczmúlatság jövedelméből	48	frt	09 kr.
Kamat 1898. decz. 31-ig	8	frt	77 kr.
Összesen . .	172	frt	56 kr.
Kiadás volt: könyvekre	29	frt	66 kr.
Könyvkötésre és még apró kiadások	1	frt	41 kr.
Összesen . .	31	frt	07 kr.
Összes bevétel	172	frt	56 kr.
Összes kiadás	31	frt	07 kr.
Maradék . .	141	frt	49 kr.

Ezt hozzáadva a múlt évi vagyonhoz, az egylet jelenlegi vagyona 470 frt 25 kr.

d) **Dalkör** Tagja minden tanuló, ki az énekre alkalmas hanggal rendelkezik. Az ifjusági ünnepélyeken, templomban és temetéseken Iszlai Márton karnagy szakszerű ügyes vezetése mellett igen szép sikerrel működött. Alaptőkéje = 123 forint 52 krajczár.

e) **Apolló-kör.** Czélja a zeneismeretek terjesztése. Ez évben is sikerrel működött Boros Sándor igazgató felügyelete alatt. Kiadása volt az igazgatóság által az egylet alapjából zenetanításért kiutalt 32 frt 50 kr. Alaptőke = 984 frt 44 kr.

f) **A jóltevők arczképezésére** gyűjtött alap jelenleg 473

frt 85 kr. Czélja a jóltevők arczképeinek koronként lefestése a collegium nagytermében leendő elhelyezés végett.

g) **A Kríza János-alap** tesz 370 frt 07 krt. Ez összeg az 1862. évi julius 30-án tartott Kríza-ünnepély alkalmából begyűlt adakozásokból maradt meg, melynek kamatja később szépirodalmi pályaművek díjazására lesz fordítandó.

h) **A remény-alapnak** van 607 frt 92 kr. vagyona. Czélja az ifjúság által szerkesztett »Remény« czímű hetilapban megjelent jelesebb dolgozatokból új Zsebkönyv kiadása. A föntebbi alapok pénzei mind a kolozsvári takarékpénztárban vannak elhelyezve s a betéti könyvecskék az igazgató gondozása alatt állanak.

XIV.

A collegium kórháza.

Az egészségügyi állapot az 1898—99-ik tanévben elég kedvező volt, a mennyiben fertőző betegségek csak szórványosan fordultak elő s halált nem okoztak.

Kórházban kezeltetett 24 beteg tanuló, mindenik gyógyult. Az ápolási napok száma 203; egy betegre átlag 8.45 nap esik.

Előfordult 10 mandola lob, 4 malária, 2 orbáncz; orrvérzés, tüdőlob, mellhártya lob, hörghurut, szemlob, influenza, csúz, hagymáz 1—1 esetben.

Osztály szerint megbetegűlt: az I. osztályból 4; a II-ikból 1; a III-ikból 4; a IV-ikből 2; az V. és VI-ikból 3 - 3; a VII-ikből 1; a VIII-ikból 5 és a 4-ik elemi osztálybó- 1 tanuló.

Vallásra nézve: mind unitáriusok voltak.

Ezenkívűl a kórodán kívűl kezeltetett 42 beteg tanuló, kik részben fennjárók, részben fekvő betegek voltak; de könnyű bántalmakkal.

Az összes beteg tanulók részére felíratott 110 vény, melynek ára — a 35%-es kedvezmény leszámításával — 33 frt 91 krt tett ki. Egy vény átlagos ára 30·8 kr.

XV.

Ösztöndíjak, segélyezés, javadalmak és jutalmak.

1. Ösztöndíjak.

a) Koncz János alapítványból havonta 2 frtot kaptak: Ádámosi Gábor I., Barabás István és Biró Pál II. éves papnöv., Gál Miklós, Nagy Lajos, Pálfi Árpád, Péter Lajos, Sándor Gergely, Szentmártoni Kálmán, Székely Gyula*, VIII. oszt., Jobbágy Iván*, Kis András*, Kökösi Mihály VII. oszt., Derzsi Zoltán, Gergely Lajos, Uzoni Imre VI. oszt., Péter Ödön, Létay Dezső, Daczó Mózes, Tamás István, Gálfi András*, Pálfi Zoltán*, V. oszt., Molnár Béla*, Pethő Kálmán IV. oszt., Máthé Albert II. oszt., Veress Géza, Csiki István* I. oszt. tanulók. Összesen: 400 frt.

b) Koncz János alapítványából naponként ebédet kaptak személyenként havi 5 frt értékben: Koncz János VII., Derzsi Andor V. és Gelei József III. oszt. tanulók. Összesen 150 frt.

c) Fejér Ödön alapítványából havonként 1 frt 98 krt kaptak: Májai Dezső VI., Fehér Mihály* V., Rázmán Samu* IV., Inczefi Péter IV. oszt. tanulók. Összesen: 39 frt 60 kr.

d) A Koronka-Mátyus-alapból havonként 3 frtot kaptak: Rédiger Aladár VII., Vaska Béla* VI., Molnár Béla IV. oszt. tanulók Összesen 60 frt.

e) Tóth Ferencz-alapból havi 2 frt 25 krt kapott: Gál Zsigmond II. o. tanuló, Összesen: 22 frt 50 kr.

f) Mártonffy-Koncz alapból félévenként 22 frt 50 krt kaptak: Pálfi Ferencz, Raffaj Károly VIII. o., Lőrinczi Géza V. o. tanulók. Összesen: 135 frt.

g) Árkosy Lajosné alapból havi 3 frt 60 krt kapott: Gyergyai Árpád VIII. o. tanuló. Összesen: 36 frt.

h) Kovács Dénes alapból havi 2 frtot kapott: Kovács Lajos VI. oszt. tanuló. Összesen: 20 frt.

i) K. Nagy Sándor alapból havi 2 frtot kapott: Kádár Balázs I. o. tanuló. Összesen: 22 frt 50 kr.

k) Kern-Szilvásy-alapból I. felévben 4 frt 50 krt kapott Kiss Árpád VIII. o. t., a II. félévben Tóth Albert IV. o. t. Összesen = 9 frt.

l) Kelemen Benő alapból naponként 1—1 czipót kaptak: Zoltán Gábor IV. o. t., Baló Dezső II. o. t., Szabó Ferencz* II. o., Simon András II. o. és Kocs András 4 el. o. tanulók. Értéke = 80 frt.

m) Eerde Mózes alapból naponként 1—1 czipót kaptak: Téglás József* V. o., Szász István, Szathmári István V. o., Kiss Ernő, Derzsi Dénes, Vitális Dezső* és Udvari György* I. oszt. tanulók. Értéke = 80 frt.

n) Kőváry László isk. f. gondnok adományából naponként 1—1 czipót kaptak: Székely Sándor* III. o., Györfi István, Pálfi József II. o., Boér Miklós és Szász Dénes I. o. tanulók. Értéke = 80 frt.

o) Erdélyi kincstári ösztöndíjat — félévenként 30 frtot kaptak: Csép Miklós VIII. o., Balázs András VII. o., Kovács Kálmán VI. o., Iszlai Géza III. o. tanulók. Összesen = 240 frt.

p) Az 1863-ban végzett osztálytársak alapítványából részesültek Kozma Béla V. és Kozma György II. o. tanulók. Összesen = 25 frt.

q) A májusi alapból félévenként 4 frtot kapott Komjátszegi Lajos IV. éves képezdei növendék. Összesen 8 frt.

r) Az intézet előtti sütemény árusítási jogért járó czipót kapta Kornis István III. o. tanuló. Értéke = 9 frt.

s) A millenniumi találkozók alapítványa kamatát kapta Gálfi András V. o. t. Összesen = 7 frt 50 kr.

t) A jövedéki birság alapból ösztöndíjat kapott Strobel Alajos VIII. o. t. Összesen = 150 frt.

Az ösztöndíjak értéke = 1674 frt 10 kr.

2. Segélyezés.

A lefolyt tanévben is több nemesszívű emberbarát segítette elő szegénysorsú tanulóink előhaladását.

1. Albert Dénesné hetenként kétszer ebédet adott Gergely Lajos VI. o. és Fodor Ferencz I. o. t., *Ács Ferencz* vendéglős naponként ebédet adott Kornis István III. o. t., *Benczédi Ger-*

gelyné hetenként 1-szer ebédet adott Gergely Lajos VI. o. és Fodor Ferencz I. o. t., *Boros Sándorné* naponként vacsorát adott husvétig Gergely Miklós II. o. t., *Farkas Vilmosné* naponként ebédet adott Pataki János 4. el. o. t., *Fodor Aladárné* naponként ebédet adott Kis Dénes III. o. t., *Gál Simon* vendéglős naponként ebédet adott Gálfalvi Péter IV. o. t., *Hadházi Sándorné* hetenként 3-szor ebédet adott Szász István V. o. t., *Kápolnai Lászlóné* hetenként 2-szer ebédet adott Zakariás Ferencz III. o. t., *Kozma Ferenczné* naponként ebédet adott Zoltán Gábor IV. o, t., *Kovács János* naponként ebédet. vacsorát adott Kovács Lajos VI. o. t., *Lichtman Károlyné* hetenként 2-szer ebédet adott Szász István V. o. t., *Molnár Sándorné* naponként ebédet és vacsorát adott Molnár Béla IV. o. t., *Mózes Ilonka* k. a. hetenként 3-szor ebédet adott Kádár Balázs I. o. t.. *Mikó Imréné* hetenként kétszer ebédet adott Fodor Ferencz I. o. t., dr. *Nyiredy Gézáné* naponként ebédet adott Baló Dezső II. o. t., *Orbók Mórné* naponként reggelit, ebédet és vacsorát adott Viski Géza II. o. t., *Orient Gyuláné* hetenként kétszer ebédet adott Vitális Dezső I. o. t., *Perédi Józsefné* naponként ebédet, vacsorát adott Ács József I. o. t., *Papszt Gyuláné* hetenként egyszer ebédet adott Boér Miklós I. o. t., *Szigethy Miklósné* naponként ebédet, vacsorát adott Kovács István VI. o. t., *Szász Mózesné* hetenként kétszer ebédet adott Kádár Balázs I. o. t., *Vécsei Sámuelné* naponként reggelit, ebédet és vacsorát adott Kádár Gyula VII. o. t. és Inczefi Péter IV. o. tanulóknak. Özv. *Kómis Lászlóné* naponként ebédet adott Gergely Miklós II. o. tanulónak.

2. *Mattay Kálmán* úr egy tanuló részére naponként 1 drb. czipót adott, melynek értéke = 11 frt.

3. *A »Kolozsvármegyei Takarékpénztár«* igazgatósága 35 frtot adományozott a szegény tanulók ruházására.

4. *Farkas Vilmos* úr ez évben is 25 frtot adományozott a szegény sorsú tanulók ruházására. Ezen adományokból részesült 8 tanuló.

5. *Özv. Peielle Istvánné* ő nsga mindhárom sátoros ünnepen 30—30 drb. kalácsot ajándékozott a szegénysorsú tanulóknak.

Fogadják a nemes szívű emberbarátok igazgatóságunk szíves köszönetét.

3. Javadalmak.

A Zsuki László alapítványhól 52 frt 50 kr. osztatott ki divisió czímen a bennlakó unitárius felosztályú tanulók között. — A patrociniumokból befolyt összeg a papnövendékek olvasó egylete javára fordíttatott.

Legatióból az illető legatusoknak volt 915 frt jövedelmük

Iskolai kórház, gyógyszer, iskolai díjak czímen egyes tanulóknak elengedtetett 1201 frt.

A papjelöltek, papnövendékek és gymn. felosztályú tanulók az alosztályúak felügyeletéért kaptak készpénzben 2535 frtot. — Ezenkívül ebédet vagy vacsorát kapott 7 tanuló.

A javadalmak összege élelmezésen kívül teszen 4713 frt 50 krajczárt.

4. Jutalmak.

A tanév bezárásakor junius hó 25-én a szokásos ünnepélyek között a következő jutalmak osztattak ki:

a) Alapítványokból.

1. **A Paget Olivér** alapítványból az angolnyelvtan tanulásában pályázati vizsgálaton felmútatott eredményért a 100 frt díjat egyenlően megosztva kapták: Csép Miklós és Gyergyai Árpád VIII. o. t., az 50 frtos díjat kapta: Gálfi Zsigmond III. év. papn., a 25 frtos díjat kapta: Kovács Kálmán VI. o. tanuló.

2. **A Fejér Márton alapból** szépírásért 1 frt jutalmat kapott: Zoltán Gábor IV. o. t, 2 frt jutalmat kapott: Némethi Ferencz V. o. tanuló.

3. **Az özv. Pap Sándorné, szül. Kovács Katalin** alapítványból 9 korona jutalom tűzetett ki egy egyházi beszéd jutalmazására. Beadatott egy mű, melynek szerzője, Biró Pál II év. papn. szorgalomdíjúl kapta a jutalmat.

4. **Az ifj Peielle István** alapítványból 80 frt osztatott ki a jeles tanulók között. Ez összegből kaptak: Rosenfeld Aladár IV., Abrudbányai Ede III., Gál Zsigmond, Gyulai Tibor, Máté Albert II., Kiss Ernő, Vári Ákos, Veress Géza I. o. tanulók 6 - 6 frtot, Farkas Mózes VIII., Abrudbányai Géza, Balogh József VI., Derzsi Andor, Tamás István V., Gelei József, Pethő Kálmán IV., Piger Sándor III. o. tanulók 4—4 frtot.

5. **A Bulyovszkiné sz Szilágyi Lilla** alapítványból a »Remény« című ifjusági lapban megjelent legjobb költemény szerzője: Gál Miklós VIII. o. t. 5 frt jutalmat kapott.

6. **A Kovácsi Antal** alapból 20 frt jutalom tűzetett ki a latinnyelvtanban, pályázati írásbeli zárt vizsgálaton, a legtöbb eredményt felmutatott tanuló jutalmazására. A díj egyenlően megosztatott Csép Miklós VIII., Puskás Endre és Karpf Vilmos VII. o. tanulók között.

7. **A Kővendi Szász Gergelyné** alapítványból egy dicsőítő beszéd jutalmazására 9 korona tűzetett ki. Beadatott 3 mű. Jutalmat nyert Ausch Jenő VII. o. t.

8. **A Lászlóczki Péter** alapítványból jeles tanulásért és jó magaviseletért 5 frt jutalmat kapott: Daczó Mózes V. o t.

9. **Az 1879—80-ban** végzett osztálytársak alapítványából a f. tanévben a rendes órácziókon tartott beszédért 18 frtot kapott Pap Domokos VIII. oszt. tanuló.

b) Egyes jóltevők, tanügybarátok adományából.

1. **Mélts. br. P Horváth Kálmán** egyházi főgondnok úr, nevelésügyünk nemeslelkű barátja s az ifjuság jóltevője ez évben is 100 frt jutalmat tűzött ki azon tanulónak, a ki az érettségi vizsgálaton jeles osztályzatot kap. Ezenkívül 50 frtot adományozott a gymn. felsőbb osztályú jeles tanulók jutalmazására. Ebből kaptak: Gyergyai Árpád VIII., Ausch Jenő VII., Kovács Kálmán VI. o. t. 10—10 frlot; Pap Domokos, Csép Miklós VIII., Lőrinczi Géza, Smiel József V. o. t 5—5 frtot.

2. **Sipos Gábor** ügyvéd alapítványából a magyar írásbeli dolgozataiért 2 frt 50 kr. jutalmat kapott: Pap Domokos VIII. o. t.

3. **Magyari Mihály** alapítványából 2 korona jutalmat kapott Kiss Árpád VIII. o. t.

4. **Dr. Meltzl Hugó** egyet. tanár úr 15 frtot adományozott jeles tanulók jutalmazására. Ebből 10 frtot kapott Pálfi Ferencz VIII. o. tanuló a mennyiségtanban tanúsított kiváló előmenetelért, Balázs András VII. oszt. t. szorgalmáért és jó magaviseletéért 5 frtot. Továbbá Berzeviczy »Itália« czimű művét és Halász »Gondolatok az ember tragédiájából« című művét jutalmúl. Elsőt kapta Gyergyai Árpád VIII. o. t., utóbbit Pap Domokos VIII. o. t.

8. **Lichtmann Károlyné** 10 frtot adományozott szegénysorsú

tanuló jutalmazására, mely díjból 5 5 frtot kaptak: Szathmári Miklós V. és Gál Zsigmond II. o. tanulók.

9. **Dr. Wettenstein József** orvos úr a mult tanévben adományozott volt 10 frtot, a f. tanévre is adott 10 frtot jutalmúl, melyből a *latinnyelvtanban* tanúsított kiváló előmenetelért 5—5 frtot kaptak: Ausch Jenő VII., Rosenfeld Aladár IV. o. tanulók.

10. **Dr. Wettenstein Áron** orvos úr 10 frtot adományozott szegény tanuló jutalmazására, melyet Rédiger Aladár VII. o. tanuló kapott.

11. **Kőváry László** isk. f. gondnok »Millenium« című művéből jutalomkönyveket kaptak: Sárpy László VII., Derzsi Zoltán, Gergely Lajos, Mocsán Aurél, Uzoni Imre VI, Létay Dezső, Weisz Mór V., Tóth Albert IV. o. tanulók.

12. **A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium** adományából, Gelléri Mór, a »Magyar Millenium« című művéből 1 1 példányt kaptak: Iszlai Géza, Taar Géza, Árkosi Zoltán, Kozma György, László Jenő. Nagy Miklós, Tyroler Ernő II., Balogh István, Fekete Sándor, Müller Gyula, Schäfer Gusztáv 1 o. tanulók.

13. **Lampei Róbert** (Wodianer F. és Fiai) budapesti könyvkiadó czég ez évben is 12 drb. értékes jutalomkönyvet adományozott, melyből részesültek: Pethő Kálmán, Veress Gábor, Gelei József IV. o. t., Kovács Kálmán, Májai Dezső, Abrudbányai Géza VI. o. t., Geley Gyula, Rédiger Aladár VII. o. t., Csép Miklós, Gyergyai Árpád, Farkas Mózes és Pap Domokos VIII. o. tanulók

14. **Rosenfeld Józsefné** 10 frtot adományozott unitárius jeles tanulók jutalmazására. Ebből 5 5 frtot kaptak: Geleí József és Pethő Kálmán IV. o. tanulók.

15. Az évvégi torngvizsgálaton jun. hó 10-én az egyes versenyeken felmutatott kiváló eredmény jutalmazására Főtisztelendő Ferencz József püspök úr 3 tallért, Boros Sándor igazgató 1 tallért adományoztak, melyből 1—1 tallért kaptak: Nagy Lajos VIII. o., Gergely Lajos, Kovács Lajos VI. o., Szász István V. o. t.

Elismerő okíratot kaptak: Biela Ernő (nyújtó). Kelemen István (távolugrás), Nagy Lajos (korlát) VIII. o. tanulók; Geley Gyula (futás), Kádár Gyula (korlát, nyujtó), Kiss Lajos (rúdugrás), Novák Béla (nyújtó), Pap Gyula (magas ugrás). Koncz János (rúdugrás) VII. o. tanulók; Benczédi Ferencz (futás), Bartha Ferencz (távol-

ugrás, rúdugrás), Kiss Ernő (futás), Kovács Lajos (korlát, nyújtó), Nagy Rudolf (futás), Gergely Lajos (korlát, nyújtó) VI. o. tanulók; Szász István (korlát, nyújtó) V. o. tanuló. Abrudbányai Ede (futás), Lővy Lajos (nyujtó) III. o. t., László Jenő (futás), Rosiescu Jenő (korlát) II. o. t., Fekete Sándor (futás), Szigethi Árpád (korlát), Kádár Balázs (korlát, nyujtó) I. o. tanulók.

16. **Az ifjuségi dalárda** tagjai közűl jutalomkönyveket kaptak: Raffaj Károly VIII., Kis Lajos, Kis Sándor VII., Tokaji Béla IV. és Ürmösi Gábor III. o. tanulók.

17. **Az elemi iskolai** tanulók közűl jutalom könyveket kaptak: Árkosi Gyula, Boros László, Nagy Tíbor, Tóth István 1-ső, Bitai András, Héjjas Sándor, Kisfaludi Lajos, Schéfer Ernő 2-ik, Benczédi László, Pollák Endre 3-ik, Kocs András, Farkas Jenő és Lászlóczki István 4-ik oszt. tanulók.

A jntalmak összege a könyvek értékén kívűl 532 frt. Ez évben is bebizonyult, hogy sok nemeslelkű emberbarát, igazi hazafi, mennyire szívén viseli a tanuló ifjuság ügyét, melyet áldozatokkal is előbb vinni s az ifjuságot nemes versenyre, kitartásra buzdítani törekszik. Fogadják a nemesen gondolkozó tanügybarátok igazgatóságunk szíves köszönetét.

XVI.

A tanulók érdemsorozata.

Az érdemjegyek fokozata.

Szám	Előmenetel	Magaviselet
1	jeles	jó
2	jó	szabályszerű
3	elégséges	kevésbbé szabályszerű
4	elégtelen	rossz

A használt rövidítések.

a) Vallásra nézve: unitárius nincs jelezve; róm. kath. = római katholikus; ev. ref. = evangelikus reformatus; ág. ev. = ágostai evangelikus; izr. = izraelíta; gör. kath. = görög katholikus.

b) Egyéb rövidítések: ism. = ismétlő; fm. = felmentve; ö. d. = ösztöndíjas.

Továbbá: f. o. l. = felső osztályba felléphet.
j. v. u. = javító vizsgálatra utasíttatik.
o. i. u. = osztály ismétlésre utasíttatik.
v. e. u. = végleg elutasíttatik.
*

* A csillaggal jelzett tanulók évközben elveszítették ösztöndíjaikat.

Első osztály.

Osztályfő: **Dr. Nyiredy Géza.**

	A tanuló neve és lakása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlat	Szépírás	Műének	Egyh. ének	Magaviselet	A vizsg. biz. itélete
	Alexi György g kel.	—	3	3	2	3	3	1	3	1	—	1	f. o. l.
	Alexi Kristóf g. kel.	—	3	3	2	3	3	fm	3	—	—	1	f. o. l.
	Ambrus Géza	3	4	4	3	4	4	2	3	—	3	1	o. i. u.
	Andrásofszki Ede ág. ev.	2	3	3	3	4	4	1	3	—	—	2	j. v. u.
5	Ács József ism.	1	3	3	3	3	2	2	2	—	2	1	f. o. l.
	Balogh István	1	2	2	1	3	1	2	1	2	2	1	f. o. l.
	Barabás Dezső	1	3	4	3	3	2	2	1	1	1	1	j. v. u.
	Barra Lajos	2	4	3	3	3	2	2	2	—	3	1	j. v. u.
	Binder Emil	1	2	4	3	3	2	2	2	—	3	1	j. v. u.
10	Boér Miklós ö. d.	1	3	3	1	3	3	2	3	—	3	1	f. o. l.
	Csiki Endre r. kath.	1	3	3	3	2	1	2	3	—	—	1	»
	Csiki István* ö. d.	3	4	4	3	4	4	1	4	—	3	2	o. i. u.
	Dali István ev. ref.	3	4	3	3	4	4	2	3	—	—	1	»
	Derzsi Dénes ö. d.	1	3	3	3	3	2	2	2	—	3	1	f. o. l.
15	Dietrichstein Jenő izr. ism.	3	3	3	4	3	3	1	3	—	—	2	j. v. u.
	Egyed József	1	2	2	2	3	2	2	2	—	3	1	f. o. l.
	Fekete Elemér	1	3	3	3	3	1	2	2	3	—	1	f. o. l.
	Fekete Kálmán	1	3	3	2	3	3	fm	1	—	3	1	»
	Fekete Sándor	1	1	2	1	2	1	1	1		3	1	»
20	Fischer Kálmán izr.	—	3	4	4	4	4	2	4	—	—	1	o. i u.
	Fodor Ferencz* ö. d.	n	e	m		v	i	zs	gá	zo	tt		o. i. u.
	Fodor Zsigmond	1	4	2	3	4	4	1	4	3	3	1	o. i. u.
	Gál Miklós	1	3	3	1	2	1	2	2	1	2	1	f. o. l.
	Gál Ödön ev. ref.	3	3	3	3	3	3	fm	3	—	—	1	»
25	Goldschläger Izidor izr.	3	3	3	1	3	1	2	3	—	—	1	»
	Gräf Lajos ev. ref.	3	3	3	2	3	1	2	3	—	—	1	»
	Grün Jenő izr	2	3	3	3	3	3	2	3	2	—	1	»
	Grün József izr.	3	3	3	3	3	3	2	3	—	—	2	»
	Herczeg István izr.	2	3	2	2	2	1	2	1	2	—	1	»
30	Kádár Balázs ö. d.	1	3	3	2	3	3	1	3	2	2	1	»
	Kis Ernő ö. d.	1	1	1	1	1	1	1	1	—	3	1	»
	Kleinberger Aladár izr.	3	4	4	4	4	4	2	3	2	—	1	»

	A tanuló neve és lakása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz geometria	Testgyakorlat	Szépírás	Műének	Egyházi ének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
	Klein József izr.	1	3	2	1	3	2	2	2	—	—	1	f. o. l.
	Knap Ferencz izr.	1	3	3	2	3	2	2	2	—	—	1	»
35	Kolb Jenő izr. ism.	1	3	3	2	3	1	1	2	1		2	»
	Kovács Lajos	1	3	3	1	3	2	2	2	3	2	1	»
	Kövendi János ism.	1	3	3	2	3	3	1	2	3	—	1	»
	Krausz Andor izr.	3	4	4	4	4	4	2	3	—	—	1	o. i. u.
	Müller Gyula	1	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	f. o. l.
40	Orbók Attila	2	4	4	3	4	4	fm	3		3	1	o. i. u.
	Orbók Gyula* ö. d.	2	3	3	3	3	3	2	1	—	2	1	f. o. l.
	G. Pálfi Rudolf	2	3	3	3	4	3	2	1	—	2	1	j. v. u.
	Pap Árpád ev. ref.	3	3	4	3	4	3	2	3	—	—	1	»
	Papszt József	1	4	4	4	4	4	2	2	—	2	1	o. i. u.
45	Patai Tibor ev. ref.	1	2	3	2	3	2	2	2	1	2	2	f. o. l.
	Pollák István izr.	2	2	2	2	3	3	2	3	—		1	»
	Rácz József izr.	—	4	4	3	4	4	2	3	—	—	1	o. i, u.
	Rákóczi Béla ág. ev.	1	2	3	2	3	3	1	3	—	—	2	f. o. l.
	Sárosi István ev. ref.	3	3	3	4	4	4	2	3	—	—	2	o. i. u.
50	Schäfer (Adolf) Gusztáv ág. ev.	1	2	1	1	2	1	2	1		—	1	f. o. l.
	Szász Dénes ö. d.	1	1	2	2	3	2	2	2	—	3	1	»
	Szigethi Árpád	3	4	4	4	4	4	1	4		3	2	o. i. u.
	Tóthfalusi Kálmán ev. ref.	3	3	3	2	3	3	2	1	—	—	1	f. o. l.
	Udvari György* ö. d.	1	3	4	3	3	2	2	3	—	2	1	j. v. u.
55	Vagyas Ferencz ism.	1	3	3	2	3	2	2	2	—	2	1	f. o. l.
	Váradi Sándor	3	4	4	4	4	4	2	4	—	3	2	o. i. u.
	Vári Ákos izr	1	1	1	1	1	1	1	2	3	—	1	f o. l.
	Veisz Andor izr.	1	3	3	1	2	2	2	1	—	—	1	»
	Veress Géza ö. d.	1	1	1	1	1	1	1	1	—	3	1	»
60	Vitális Dezső* ö. d.	1	4	4	3	4	3	2	2	—	3	1	o. i. u.
	Magántanulók:												
	Mikó Gyula	1	1	1	1	2	2	—	—	—	—	—	f o. l.
	Hirsch Lajos izr.	n	e	m	v	i	zs	gá	zo	tt			
	Összesen 62.												

Második osztály.

Osztályfő: **Ulár Pál.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlat	Szépírás	Műének	Egyh. ének	Magaviselet	A vizsg. biz. itélete
	Andrásofszky Géza ág. ev. ism.	2	4	4	2	4	4	1	2	—	—	2	v. e. u.
	Árkosi Zoltán	1	2	2	1	2	2	2	2	—	2	1	f. o. l.
	Baló Dezső ö. d.	1	2	3	2	3	3	2	2	—	3	1	» »
	Becker Izidor izr.	2	4	4	3	4	4	2	4	—	—	2	o. i. u.
5	Dániel Ferencz	1	2	3	2	3	2	2	2	—	3	1	f. o. l.
	Fenichel Henrik izr.	1	2	3	1	4	3	2	2	—	—	1	j. v. u.
	Fogarasi Károly ev. ref.	—	3	4	4	4	4	2	3	—	—	2	o. i. u.
	Gál Zsigmond ö. d.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	f. o. l
	Grün Dezső izr.	2	2	3	3	3	4	2	3	—	—	1	j. v. u.
10	Györfi István ö. d	1	3	3	2	3	3	2	2	—	2	2	f. o. l.
	Gyulay Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	» »
	Kohn Adolf izr.	2	2	3	2	2	2	2	2	—	—	1	» »
	Kohn Ferencz izr.	2	3	3	2	3	3	2	3	2	—	2	» »
	Kozma György	1	2	2	2	2	1	2	2	—	3	1	» »
15	László Jenő izr. ism	1	2	2	1	2	1	1	1	—	—	1	» »
	Máthé Albert ö. d.	1	1	1	1	1	1	2	2	—	3	1	» »
	Nanovszki György ism.	1	3	4	3	3	3	2	3	-	2	2	j. v. u.
	Pálfi József ö. d.	1	3	3	2	3	2	2	1	1	1	1	f. o. l.
	Nagy Miklós	1	2	2	1	3	2	2	1	1	1	1	» »
20	Perédi Ernő	1	2	3	3	3	3	1	3	—	2	1	» »
	Rosieszku Jenő g. kel.		3	4	3	3	4	1	3	—	—	2	o i. u.
	Simon András	1	3	3	2	3	3	fm	1	-	2	2	f. o. l
	Strachal János róm. kath. ism.	2	3	3	2	3	2	2	2	1	—	1	» »
	Szabó Ferencz	1	3	4	3	3	2	2	2	1	1	2	j. v. u.
25	Szász Domokos	1	3	3	2	3	3	2	2	—	3	1	f. o. l.
	Szigethi Endre izr.	1	2	3	2	3	4	2	2	2	—	1	j. v. u.
	Tiroler Ernő izr.	1	2	2	1	2	2	2	3	2	—	1	f. o. l.
	Weisz Bernát izr.	2	4	4	3	3	3	2	3	—	—	2	o. i. u.

A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Testgyakorlat	Szépírás	Műének	Egyh. ének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
Weisz Herman izr.	3	3	3	3	3	3	2	1	—	—	2	f. o. l.
30 Viski Géza ev. ref.	2	3	3	3	3	3	2	3	—	—	2	» »
Magántanuló:												
Mikó Lajos	1	1	1	1	2	1	—	—	—	—	—	f o. l.
Kimaradt:												
Gergely Miklós												
Összesen 32.												

Harmadik osztály.

Osztályfő: **Pálfi Márton.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Németnyelv	Történelem	Termtt. földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Műének	Egyházi ének	Magaviselet	A vizsg. biz. itélete
	Abrudbányai Ede	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	f. o. l.
	Ács László ev. ref.	3	3	3	2	2	3	3	2	1	1	—	—	2	»
	Ács Sándor ev. ref.	2	3	3	2	1	2	3	3	2	1	—	—	1	»
	Babos Dániel ev. ref.	3	4	4	4	3	3	4	2	2	2	—	—	2	o.i.u.
5	Babos Lajos ev. ref. ism	3	3	4	3	3	3	4	3	3	2		—	2	j. v.u.
	Barabási József	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2	—	1	2	f. o. l.
	Beregi Herman izr	1	3	3	1	3	3	1	2	2	2			1	»
	Bors Mihály	2	4	4	3	3	2	3	3	4	2	3	3	2	o. i.u.
	Csécs Árpád	1	3	3	3	2	3	3	2	2	2	—	3	1	f. o. l.
10	Czupor István ism.	1	3	4	3	1	2	3	4	3	2	—	—	1	j. v.u
	Daniel Lajos	1	3	3	2	1	1	2	1	2	fm	—	2	1	f. o. l.
	Dencz László	3	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	2	o. i.u.
	Farkas József izr.	2	3	3	3	2	2	3	1	2	2	—	—	1	f. o. l.
	Finta József	1	3	4	4	3	3	4	4	3	1	1	1	2	o.i u.
15	Gelei Vilmos	3	4	4	4	3	4	4	4	4	2	—	—	2	»
	Goldner Mihály izr.	3	3	4	3	3	3	3	3	4	2	—	—	1	j.v u.
	Grün Ferencz »	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	—	—	1	f. o. l.
	Grün Sándor »	2	3	3	3	1	3	3	3	3	2	—	—	1	»
	Iszlai Géza ö. d.	1	1	2	1	2	1	2	1	2	2	—	—	1	»
20	Keméndi Lajos	3	3	4	4	4	3	4	4	3	2	—	3	1	o. i.u.
	Kiss Dénes	1	3	4	4	3	3	4	4	3	2	—	1	1	»
	Kiss Gyula	3	4	4	4	3	3	4	4	3	2	—	2	1	»
	Kisgyörgy Sándor	2	3	4	4	2	3	3	2	3	2	—	1	1	j. v.u.
	Koncz Rudolf ev. ref.	2	2	2	2	1	3	3	1	1	1	—	—	1	f. o. l.
25	Kornis István ism.	1	2	3	2	1	3	3	2	3	2	2	2	1	»
	Lőwi Emil izr.	1	3	3	3	2	3	3	4	3	1	—	—	1	j. v.u.
	Lőwi Lajos izr.	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1	2	—	1	f. o. l.
	Müller Rezső	2	3	3	3	2	2	3	1	2	2	1	1	1	»
	Nemes Elemér ism.	2	3	4	3	3	3	3	3	4	2	1	1	1	j. v.u.
30	Piger Sándor ág. ev.	1	1	1	1	1	1	2	1	3	2	—	—	1	f. o. l.

A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Németnyelv	Történelem	Termtt. földrajz	Mennyiségtan	Rajz. geometria	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Műének	Egyházi ének	Magaviselet	A vizsg. biz. itélete
Piskolti Gyula ev.ref. ism.	2	3	3	2	2	2	3	2	3	2	—	—	1	f. o. l.
Reikovics Arthur izr.	1	2	3	1	3	3	3	3	3	2	1	—	1	»
Rosenberger Pál izr.	2	3	3	3	3	3	3	4	3	2	3	—	2	j. v.u.
Rosenberger Sándor izr.	1	3	2	1	2	3	2	3	3	2	—	—	2	f. o. l.
35 Smiel Lajos izr.	1	3	3	2	3	3	2	3	4	2	—	—	2	»
Szabó József ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	1	1	»
Székely Sándor	2	3	3	4	3	3	3	2	2	2	—	3	1	j. v.u.
Taar Géza	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	f. o. l.
Ürmösi Gábor	2	3	3	4	2	2	4	4	3	2	1	1	2	o. i.u.
40 Weiss Emanuel izr.	3	3	3	1	2	3	3	3	4	2	—	—	2	f. o. l.
Zakariás Ferencz	3	3	4	4	4	3	3	3	4	2	—	3	2	o. i.u.
Magántanulók:														
Hirsch Dezső izr.	1	3	3	2	1	1	3	3	—	—	—	—	—	f. o. l.
Vári Gábor ism. izr.	2	3	3	3	1	3	3	2	—		-	—	—	»
Kimaradtak:														
Binder János														
Lőwi Antal r. kath.														
Összesen 45.														

Negyedik osztály.

Osztályfő: **Dr. Kaufmann György.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Rajz geometria	Szabadkézi rajz	Testgyakorlat	Műének	Egyh. ének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
	Bors Albert	1	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	2	1	f. o. l.
	Bölöni József	3	3	3	4	4	4	3	1	1	2	—	3	2	o. i. u.
	Egyed János	1	1	3	3	2	2	3	2	1	2	3	3	1	f. o. l.
	Gálfalvi Péter	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	—	3	1	»
5	Gelei József ö. d.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	3	1	»
	Goldmann Árpád izr.	2	2	2	2	2	3	3	1	1	2	—	—	1	»
	Györfi Géza	1	3	3	3	2	3	3	3	2	1	2	3	1	»
	Inczefi Péter ö. d.	2	3	2	3	3	3	3	2	3	1	—	2	1	»
	Karpf Béla izr.	1	2	2	2	1	3	2	3	3	2	—	—	1	»
10	Kiss Károly ö. d	1	2	2	3	2	2	3	2	3	2	—	3	1	»
	Macskási Lajos ev. ref. ism.	—	2	3	4	2	2	3	2	3	1	—	—	2	j. v. u.
	Molnár Béla ö. d.	1	3	2	3	3	2	3	2	2	2	3	2	2	f. o. l.
	Nagy Imre	2	3	4	3	4	3	4	3	4	2	—	3	1	o. i. u.
	ifj. L. Nagy Lajos	2	3	4	4	3	3	3	2	4	2	—	3	2	»
15	K Nagy Lajos ev. ref.	3	3	4	4	4	3	4	4	3	2	—	—	2	»
	Oborzil Gyula	1	2	3	3	2	1	2	2	3	2	—	3	1	f. o. l.
	Pethő Kálmán ö. d.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	3	1	»
	Rázmán Sámuel* ö. d.	2	2	2	2	3	3	3	2	3	2	—	3	1	»
	Reich József izr.	1	2	2	3	2	2	3	3	3	2	—	—	1	»
20	Rosenfeld Aladár izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	»
	Simonfi Tamás	2	2	3	3	2	3	4	3	4	2	—	3	1	j. v. u.
	Tokai Béla ev. ref.	2	3	2	2	3	3	3	3	2	1	1	—	1	f. o. l.
	Tóth Albert ö. d.	1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	-	3	1	»
	Vári Tibor izr.	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	—	—	1	»
25	Velits Károly ág. ev.	2	2	3	3	3	1	3	3	4	2	—	—	1	»
	Veress Gábor	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	—	2	1	»
	Veress József	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	3	1	»
	Zoltán Gábor ö. d.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	—	3	1	»
	Összesen 28.														

Ötödik osztály.

Osztályfő: **Dr. Nyiredy Géza.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod.	Mértani rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlat	Műének	Egyházi ének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
	Barra Sándor ism.	2	2	3	3	2	—	—	2	2	3	1	—	3	1	f. o. l.
	Brunner József izr.	1	3	3	—	1	2	3	2	2	3	2	—	—	1	»
	Csia Albert ev. ref.	2	2	3	3	2	—	—	2	2	4	3	—	—	1	j. v. u.
	Csipkés Árpád	2	3	3	—	3	2	2	3	3	3	fm		3	1	f. o. l.
5	Daczó Mózes ö. d.	1	1	1	1	1	—		1	1	2	3	—	3	1	»
	Debiczky Béla ev. ref.	3	3	4	—	3	2	4	3	3	4	3	—	—	2	o. i. u.
	Derzsi Andor ö. d.	1	1	2	—	1	1	1	1	1	1	1	—	2	1	f. o. l.
	Fehér Mihály* ö. d.	2	1	3		2	2	3	2	2	4	3	—	3	1	j. v. u.
	Flórer János r. kath.	3	2	3	3	3	—	—	3	3	3	1	—	—	1	f. o. l.
10	Gálfi András* ö. d.	2	2	3	2	3		—	3	3	3	1	—	2	1	»
	Halmágyi János	1	2	3	2	3	—	—	2	2	3	3	—	3	1	»
	Landesberg Ernő izr.	2	2	3	—	3	1	3	2	3	3	3	—	—	1	»
	Létai Dezső ö. d.	1	1	2	2	2	—	—	1	1	3	3	—	3	1	»
	László Aladár	2	3	3	—	3	2	3	3	4	3	3	—	—	2	j. v. u.
15	Lőrinczi Géza ö. d.	1	1	1	1	1	—		1	1	1	fm	fm	fm	1	f. o. l.
	Kozma Béla	2	2	3	—	2	2	4	3	3	3	1	—	2	2	j. v. u.
	Kövendi Lajos ism.	1	2	3	—	3	1	2	1	2	3	3	—	3	1	f. o. l.
	Nagy Dénes	1	2	2	2	3	—	—	2	2	3	3	—	3	1	»
	Nagy József ev. ref. ism.			n	e	m	v		i	zs	g	á	zo	tt		
20	Némethi Ferencz ev. ref.	2	2	3	—	2	1	1	1	1	3	2	—	—	2	»
	Orbók Loránd	2	2	3	2	2	—		1	1	3	3	—	3	2	»
	Pálfi Zoltán ö. d.	2	3	2	4	2	—	—	2	3	3	3		2	2	j. v. u.
	Péter Ödön ism. ö. d.	2	2	3	2	2	—	—	2	3	3	2	—	3	1	f. o. l.
	Petersberger Pál ág. ev.	2	3	3	2	2	—	—	2	3	3	2	—	—	1	»
25	Piger József ág. ev.	1	3	3	—	3	2	2	2	2	3	2	—	—	1	»
	Ptacsnik György	2	3	3	—	4	2	1	3	3	4	3	—	2	2	j. v. u.
	Simon István	2	2	3		3	2	2	2	2	3	3	—	2	1	f. o. l.
	Smiel József izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	—	—	1	»

A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod.	Mértani rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlat	Műének	Egyházi ének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
Szathmári Miklós ö. d.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	—	2	1	f. o. l.
30 Szász István ö. d.	1	1	3	3	3	—	—	3	2	3	1	—	2	1	»
Tamás István ö. d.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	—	2	1	»
Téglás József	1	1	3	—	3	1	1	2	2	3	3	·	2	1	»
Tósa Gyula g. kath.	2	2	3	—	3	1	3	2	3	4	1	—	—	1	j. v. u.
Weiss Mór izr.	1	1	2	1	2	—	—	2	1	2	3	—	—	1	f. o. l.
35 Veress Lajos	2	2	4	—	3	2	2	2	3	2	fm	—	2	2	j. v. u.
Székely Géza			ne	m	v	iz	s	gá	zo	tt					
Magántanuló:															
Valentini Elvira ev. ref.	1	1	3	3	2	—	—	1	1	3	—	—	—	—	f. o. l.
Összesen = 37.															

Hatodik osztály.

Osztályfő: **Dr. Gál Kelemen.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görög nyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod	Mértani rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlat	Müének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
	Abrudbányai Géza	1	1	1	1	1	–	–	1	1	2	1	2	1	f. o. l.
	Balogh József	1	1	1	1	2	–	–	1	1	1	2	2	1	»
	Barabási Albert	2	3	3	3	2	–	–	2	3	3	3	–	1	»
	Bartha Ferenc ev ref ism.	3	2	3	–	4	3	3	2	3	3	3	–	1	j. v. u.
5	Bányai László	2	3	3	–	3	2	2	2	2	3	3	–	1	f. o. l.
	Bencze Gábor ism.	3	3	3	3	4	–	–	3	3	3	3	2	2	j. v. u.
	Benczédi Ferencz	1	3	3	–	3	1	2	1	2	3	1	1	1	f. o. l.
	Boros György	2	2	3	3	3	–	–	2	3	3	3	–	1	»
	Csipkés Ödön	2	3	3	–	3	2	2	2	2	3	3	–	1	»
10	Demény István	2	3	3	–	3	1	3	1	2	3	3	2	1	»
	Derzsi Zoltán ö. d.	1	2	2	1	2	–	–	1	1	3	3	–	1	»
	Gergely Lajos ö. d.	2	2	2	–	2	1	2	2	1	3	1	–	2	»
	Keller István r. kath.	3	3	4	–	3	3	4	3	3	4	3	–	1	o. i. u.
	Kis Ernő ism r. kath.	3	2	3	–	3	2	3	3	3	3	1	–	1	f. o. l.
15	Kovács István	3	3	3	3	3	–	–	3	3	4	3	2	1	j. v. u.
	Kovács Kálmán ö. d.	1	1	1	1	1	–	–	1	1	1	3	–	1	f. o. l.
	Kovács Lajos ö. d.	2	3	2	2	3	–	–	1	2	3	1	–	1	»
	Kovácsevics György g. kel	n	e	m	v	i	zs	g	á	z	o	tt			
	Májai Dezső ö d.	1	1	1	1	2	–	–	1	1	2	3	–	1	»
20	Mocsán Aurél g. kel.	1	1	1	1	2	–	–	1	1	2	3	–	1	»
	Nagy Benedek ev. ref.	1	1	3	2	3	–	–	1	2	3	3	–	1	»
	Nagy Rudolf	3	3	3	3	3	–	–	2	2	3	1	2	1	»
	Oláh Sándor ev. ref.	3	3	4	–	4	2	3	3	3	4	2	–	2	o. i. u.
	Pálfi György	3	3	3	4	4	–	–	3	3	4	3	–	2	»
25	Remisovszky János r. kath.	4	2	3	3	3	–	–	3	2	4	3	–	1	j. v. u.
	Sárpy István r. kath.	3	2	3	3	2	–	–	2	3	3	1	–	1	f. o. l.
	Simó József	3	3	4	4	4	–	–	3	4	4	2	–	1	o. i. u
	Szentpáli Sándor	2	3	3	3	4	–	–	2	3	3	1	–	1	j. v. u.
	Szén Mihály	2	2	3	3	3	–	–	2	2	3	3	3	1	f. o. l.

A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod.	Mértani rajz	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Testgyakorlat	Műének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
30 Tósa László g. kath.	2	3	4	—	4	2	4	3	3	4	3	—	1	o.i u.
Uzoni Imre ö. d.	1	1	2	—	3	1	1	2	1	2	3	—	1	f.o. l.
Vaska Béla* ö. d.	3	2	3	3	3	—		2	3	3	3	—	2	f.o. l.
Zoltán Gyula	2	2	3	—	3	2	2	3	2	3	3	—	1	f.o. l.
Magántanuló :														
Abrudbányai Sándor	2	3	3	—	3	2	fm	2	2	3	—	—		f.o. l.
Tóth László ev. ref		n	e	m	v	i	zs	g	á	z	o	tt		
Kimaradt:														
Simonfi József ism.														
Összesen = 36.														

Hetedik osztály.

Osztályfő: **Gálfi Lőrincz.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör pótló irod	Mértani rajz	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Egészségtan	Testgyakorlat	Műének	Magaviselet	A vizsg. biz. ité.ete
	Ausch Jenő izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	3	—	1	f. o. l.
	Balázs András ö. d.	1	1	1	1	2	—	—	2	1	2	2	3	1	1	»
	Czupor Miklós	1	1	2	—	3	2	2	2	1	3	2	2	1	1	»
	Dézsi Olivér ev. ref.	3	2	3	—	3	2	2	2	3	3	3	3	—	1	»
5	Farkas Győző	2	3	3	—	4	3	2	3	3	3	2	1	—	1	j.v. ú.
	Geley Gyula	1	1	2	—	2	1	1	2	1	2	1	1	—	2	f. o. l
	Farkas Gyula	1	2	3	—	3	1	1	1	1	3	2	2	—	2	»
	Jakobi József izr.	1	2	2	—	2	1	2	1	2	3	1	2	—	1	»
	Jobbágy Iván	n	e	m	v	i	zs	gá	zo	tt						
10	Karpf Vilmos izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	3	3	3	4	—	2	»
	Kádár Gyula	3	2	3	3	4	—	—	3	3	4	3	1	1	2	o. i. ú.
	Kiss András* ö. d.	2	2	3	3	3	—	—	2	2	3	1	3	—	2	f. o. l.
	Kiss Lajos	2	2	3	—	4	3	2	3	3	3	3	1	1	1	j.v. ú.
	Kiss Sándor	3	2	3	2	3	—	—	3	3	3	3	1	1	2	f. o. l.
15	Koncz János ö. d.	2	2	1	2	3	—	—	2	3	3	2	1	1	1	»
	Kökösi Mihály ö. d.	2	2	2	3	3	—	—	3	3	3	1	3	1	1	»
	Gr. Kún Zsigmond ev. ref.	3	3	4	—	3	3	3	3	3	4	2	3	—	1	o. i. ú.
	Novák Béla r. kath	2	1	2	—	3	1	2	2	3	4	2	1	—	1	j.v. ú.
	Pap Gyula	2	3	3	3	4	—		3	4	4	3	1	1	2	o. i, ú.
20	Puskás Endre r. kath	n	e	m	v	i	zs	gá	zo	tt						
	Rédiger Aladár ö. d.	1	1	1	2	3	—	—	1	1	2	1	1	—	2	f. o. l.
	Sárpy László r. kath.	1	2	1	1	2		—	2	1	1	1	2	—	1	»
	Székely László	2	3	3	—	3	2	2	3	3	3	1	3	1	1	»
	Zsakó István	1	1	2	1	2	—	—	2	2	3	3	1	—	2	»
25	Zsakó József	1	2	2	—	2	2	2	2	3	3	2	1	1	1	»

A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod.	Mértani rajz	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Egészségtan	Testgyakorlat	Műének	Magaviselet	A vizsg. biz. ítélete
Magántanuló :															
Gr. Bethlen Ádám ev. ref.	—	4	4	3	3	—	—	3	3	4	4	—	—	—	o. i. u.
Kimaradt :															
Bencze Béla															
Gálfi Zsigmond															
Összesen = 28.															

Nyolczadik osztály.

Osztályfő: **Kanyaró Ferencz.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör pótló irod	Mértani rajz	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcseletlan	Testgyakorlat	Műének	Magaviselet
	Antónya Mihály	2	1	3	2	3	—	—	2	2	2	2	3	—	1
	Bányai Mózes	1	3	3	3	3	—	—	2	3	3	2	2	—	2
	Bedő Béla ism.	1	3	3	—	3	2	1	3	2	2	2	3	—	1
	Benczédi Andor	1	2	3	—	3	2	2	1	1	3	2	1	—	1
5	Biela Ernő róm. kath. ism.	3	2	3	—	1	2	2	3	3	3	2	1	—	2
	Czakó László	1	1	3	—	2	1	2	2	1	3	2	3	—	1
	Csép Miklós ö. d.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	3	—	1
	Csiszér Sámuel ág. ev.	2	2	3	2	2	—	—	3	3	3	2	3	—	1
	Darkó Gyula	2	2	3	—	2	2	3	2	3	3	2	3	—	1
10	Farkas Mózes izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	1	—	1
	Gál Miklós ö. d.	1	1	3	—	3	1	1	2	2	3	2	1	1	1
	Gelei Kálmán	2	2	3	2	3	—	—	2	2	3	2	2	—	1
	Gyergyai Árpád ö. d.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	—	1
	Jeszenky Aladár ág. ev.	2	2	3	—	3	2	2	3	3	3	2	1	—	1
15	Kappel Izidor izr.	1	2	2	2	3	—	—	3	2	3	2	1	—	1
	Katona Ferencz ö. d.	1	1	3	2	3	—	—	1	3	3	2	2	—	1
	Kelemen István	1	2	3	2	3	—	—	2	3	3	2	1	1	1
	Kiss Árpád* ö d.	1	1	2	1	3	—	—	2	2	1	1	1	—	2
	Kiss Gábor	2	2	3	3	3	—	—	3	3	3	2	1	1	2
20	Kozma Szabin g. kath.	1	2	2	2	1	—	—	2	3	3	1	3		1
	Lőve Mór izr.	1	3	3		3	3	3	3	3	3	3	1		1
	Málnási Rezső ág ev,	1	2	3	2	3	—	—	2	3	2	2	3	—	1
	Meltzl Balambér ág. ev.	1	1	1	1	1	—	—	1	2	3	1	2	—	1
	Miklós Zsigmond	2	2	3	—	3	2	2	3	3	3	2	2	1	1
25	Nagy Lajos ö. d.	1	2	3	3	3	—	—	2	3	3	2	1	1	1
	Pap Domokos	1	1	1	1	2	—	—	1	1	1	1	2	—	2
	Pálfi Árpád ö. d.	2	2	3	3	3	—	—	3	2	3	1	3	—	2
	Pálfi Ferencz ö. d.	1	1	2	2	2	—	—	1	1	1	1	fm.	—	1
	Péter Lajos ö. d.	1	2	2	2	3	—	—	3	3	2	2	2	—	1
30	Petersberger Frigyes ág. ev.	1	2	3	3	2	—	—	2	3	2	2	2	—	1

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Latinnyelv	Görögnyelv	Németnyelv	Gör. pótló irod.	Mértani rajz	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Bölcselettan	Testgyakorlat	Műének	Magaviselet
	Raffaj Károly ö. d.	1	2	3	2	3	—	—	2	3	3	3	3	1	1
	Rosenberger Simon izr.	1	2	1	—	2	1	1	2	1	1	1	2		1
	Sándor Gergely ö. d.	1	2	2	2	3	—	—	2	1	3	2	—	1	1
	Sárdi Elemér	1	2	3	—	3	2	1	2	3	3	2	1	—	1
35	Sigmund Gyula ág. ev.	2	2	3	3	3	—	—	2	3	3	2	3	1	1
	Strobl Alajos ág. ev. ö. d.	1	1	2	2	2			1	3	3	2	2	—	1
	Szentmártoni Kálmán ö.d.	1	2	3	3	3	—	—	3	3	2	2	3		1
	Székely Gyula	2	2	3	3	2	—	—	3	3	3	2	1	1	2
	Ürmösi József	2	2	3	—	3	2	3	2	3	3	3	3	1	2
40	Veress Gyula	1	2	3	—	3	2	2	2	3	3	3	3	1	1
	Magántanulók:														
	Kraft János ág. ev.	1	2	3	—	1	2	3	1	2	3	3	—	—	—
	Veress János r. kath.	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	—	—	—
	Összesen = 42														

Statisztikai kimutatás a gymn. tanulókról.

Osztály	A tanulók száma: Felvétetett: nyilvános	magán	Vizsgálatot tett: nyilvános	magán	Előmenetelük: haladó	ismétlő	Tandíj: fizető	mentes egészen	mentes részben	ösztöndíjas	A vizsgálatot tett tanulók közül volt: Vallásra nézve: unitárius	ev. ref.	ág. ev.	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	izraelita	Összesen	Anyanyelvre nézve: magyar	román	német	Összesen	Nyelvismeretre nézve: csakis magyarul beszél	magyar-német	magyar-német-franczia	magyar-román	hányan tudnak magyarul?	A tanulók illetősége: helybeli	megyebeli	más megyebeli	más országbeli	Összesen
I.	60	2	60	1	57	4	41	11	9	7	33	7	3	1	—	2	15	61	60	—	1	61	55	5		1	61	23	3	35	—	61
II.	31	1	30	1	27	4	20	6	5	7	16	2	1	1	—	1	10	31	29	1	1	31	24	5		2	31	10	1	20	—	31
III.	44	2	41	2	37	6	29	4	10	3	22	6	1	—		—	14	43	43	—	—	43	38	2	—	3	43	22	6	15	—	43
IV.	28	—	28	—	27	1	13	7	8	5	19	3	1	—	—	—	5	28	28	—	—	28	19	4	1	4	28	6	4	18	—	28
V.	37	1	34	1	33	2	20	6	9	10	22	4	2	1	1	—	5	35	33	1	1	35	20	7	1	7	35	9	—	25	1	35
VI.	35	2	32	1	31	2	19	6	8	7	24	3	—	4	2	—	—	33	31	2	—	33	28	1	—	4	33	6	2	25	—	33
VII.	27	1	23	1	24	—	13	8	3	4	16	3	—	2	—	—	3	24	24	—		24	18	4	—	2	24	7	1	16	—	24
VIII.	40	2	40	2	39	3	24	5	13	10	26	1	8	2	1	—	4	42	40	1	1	42	28	9	2	3	42	9	4	29	—	42
Összesen	302	11	288	9	275	22	179	53	65	53	178	29	16	11	4	3	56	297	288	5	4	297	230	37	4	26	297	92	21	183	1	297
	313		313		297		297																									

Osztály	A tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt																A tanulók életkora								
	őstermelő			Iparos			Keresk. és vállalkozó										9	10	11	12	13	14	15	16	17
	önálló			önálló			önálló										életévét betöl-								
	Nagybirtokos és bérlő	Kisbirtokos és bérlő	Alkalmazott	Nagyiparos	Kisiparos	Alkalmazott	Nagykereskedő	Kiskereskedő	Alkalmazott	Közitisztviselő	Magántisztviselő	Katona	Értelmiségi	Személyes szolgálatból élő	Magánzó	Összesen									
I.	1	14	1	1	9	1	-	5	—	10	1	1	7	3	7	61	—	15	29	10	7	—	—	—	—
II.	1	6	—	—	2	—	-	7	-	3	1	—	8	1	2	31	—	—	10	12	7	-	2	—	—
III.	3	10	—	—	10	—	-	5	—	5	-		5	4	1	43	—	—	—	12	15	11	2	2	—
IV.	—	12	2	—	1	—	—	—	—	3	1	—	6	1	2	28	—	—	—	—	8	6	12	2	—
V.	—	5	2	—	4	-	-	1	—	7	-		9	5	2	35	—	—	—	—	-	7	11	12	1
VI.	—	12	—	—	1	—			—	6	—	1	7	1	5	33	—	—	—	—	—	—	5	15	7
VII.	2	7		-	—	—	—	2	—	4	—	1	6	1	1	24	—	—	—	—	—	—	1	4	7
VIII.	-	6	1	—	1	—	-	2	—	6	—	-	16	2	8	42	—	—	—	—	—	—	—	—	1

tanév végén					A tanulók egészségi állapota				A tanulók mulasztása				A tanulók magaviselete				A tanulásban tett előmenetel							
																	Minden tárgyból							
18	19	20	20-an felül	Összesen	Könnyű	Súlyos	Járványos	Nemjárványos Meghalt	Igazoltatott	Nem igazoltatott	Hány tanuló nem mulasztott	Hány tanuló mulasztott igazolatlanul	Jó	Szabálytalyszerű	Kevésbé szabályszerű	Rossz	Jeles eredménnyel	Legalább jó eredménnyel	Legalább elégséges eredménnyel	Egy tárgyból elégtelen eredm.	Két tárgyból elégtelen eredm.	Több tárgyból elégtelen eredm.	Osztály ismétlésre utasíttatott	
—	—	—	—	61	32	3	—	—	1341	18	27	8	49	10	—	—	3	3	31	6	2	14	14	
—	—	—	—	31	34	2	—	—	598	3	5	3	18	12	—	—	3	4	13	5	2	3	4	
1	—	—	—	43	69	5	—	—	756	4	11	4	26	15	—	—	1	3	21	5	3	10	10	
—	—	—	—	28	42	1	—	—	351	7	8	6	23	5	—	—	1	4	17	2	1	3	4	
3	1	—	—	35	17	3	—	—	427	3	15	2	26	8	—	—	2	2	23	7	1	1	1	
6	—	—	—	33	30	1	—	—	368	9	10	7	26	6	—	—	1	4	18	4	1	5	5	
7	4	—	1	24	34	2	—	—	373	15	5	14	14	9	—	—	1	3	13	3	2	2	4	
16	19	1	5	42	10	6	—	—	648	26	4	25	32	8	—	—	1	5	36	—	—	—	—	

A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

Tantárgy	I.					II.					III.					IV.					V.					VI.					VII.					VIII.				
	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Etegtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Fölmentve
Hittan	33	8	15	—	—	20	8	1	—	—	18	14	11	—	—	14	11	2	—	—	16	17	2	—	—	9	12	11	1	—	11	8	4	-	—	27	12	3	—	—
Magyarnyelv	6	8	33	13	—	4	12	12	3	—	4	3	31	5	—	6	11	11	—	—	12	15	8	—	—	7	10	16	—	—	8	11	4	1	—	12	25	5	—	—
Latinnyelv	6	7	31	16	-	4	5	15	7	-	2	4	23	14	—	5	9	11	3	—	5	5	23	2	—	5	4	20	4	—	6	7	9	2	—	6	7	29	—	—
Görögnyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	7	5	1	—	6	2	10	2	—	5	3	5	—	—	6	13	8	—	—
Németnyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	10	16	11	—	1	8	15	4	—	7	12	15	1	—	2	7	17	7	—	1	7	12	4	—	6	10	26	—	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	11	12	17	3	—	5	10	10	3	—	11	16	8	—	—	10	13	10	—	—	—	--	--	—	—	10	19	13	-	—
Földrajz	14	16	22	8	—	10	11	9	1	—	6	8	27	2	—	—	--	—	--	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	10	9	—	—	—	—	—	—	—
Természetrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	14	1	—	11	11	12	1	—	8	11	13	1	—	-	—	—	—	—	—	-	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	3	18	1	—	9	9	24	—	—
Mennyiségtan	3	8	32	17	—	3	6	18	4	—	2	5	27	9	—	3	4	18	3	—	3	5	22	5	—	2	4	20	7	—	1	4	14	5	—	6	7	29	—	—
Gör. pótló irod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	—	—	—	6	10	—	—	—	4	7	2	—	—	4	4	3	—	—	3	10	2	—	—
Mértani rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	5	5	2	—	1	5	4	2	1	2	8	1	—	—	4	6	5	—	—
Rajz. geom.	14	15	17	14	—	6	8	11	6	—	8	11	15	10	—	7	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bölcsel. előtan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—	10	26	6	—	—
Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	8	7	1	—	—	—	—	—	—
Szépírás	13	18	23	5	—	7	13	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlat	14	41	—	—	4	6	23	—	—	1	7	30	—	—	1	9	19	—	—	—	7	8	14	—	6	8	3	21	—	1	11	4	7	1	—	14	11	14	—	3
Műének	6	5	5	—	—	5	4	—	—	—	7	4	2	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	1	6	1	—	—	10	—	—	—	—	13	—	—	—	—
Angolnyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	3	—	—	—	—	2	—	—	—	—
Egyházi ének	2	12	17	—	—	4	6	5	—	—	12	4	4	—	—	—	4	15	—	—	—	11	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

XVIII.

Kimutatás az érettségi vizsgálatokról.

Az 1897/8-ik tanévben az érettségi írásbeli vizsgálatok május hó 16—21-ik napjain, a szóbeliek junius hó 20. és 21-ik napjain tartattak meg Kozma Ferencz isk. f. gondnok elnöklete alatt, Kuncz Elek tank. kir. főigazgató, mint kormányképviselő jelenlétében.

Az írásbeli vizsgálatra a következő tételek tűzettek ki:

I. **Magyarnyelv és irodalomból:**

1. Emlékbeszéd Petőfi szobrának leleplezése alkalmából.
2. A kereszténység és protestantismus elterjedése hazánkban.
3. A gőz és elektromosság, mint a művelődés terjedésének eszközei.

Eredmény: 6 jeles, 6 jó, 5 elégséges.

II. **Latinnyelv és irodalomból.**

Catónak az összeesküvők megbüntetése ügyében mondott beszéde, Cserny—Dávid: Latin stilusgyakorlatok II. 42. és 43.

Eredmény: 5 jeles, 2 jó, 10 elégséges.

III. **Görögnyelvből:**

Szemelvények Xenophon műveiből. Nemes életczél.

Eredmény: 6 jeles, 2 jó, 4 elégséges.

IV. **Németnyelvből:**

Egy derék ember története. Endrei Ákos: Német stilusgyakorlatok.

Eredmény: 5 jeles, 3 jó, 7 elégséges, 2 elégtelen.

V. **Mennyiségtanból:**

1. Egy aránypárban a külső tagok összege = 24, a belsőké = 16, valamennyi tag négyzeteinek összege = 580. Irassék föl az aránypár.

2. A ferdeszögű háromszögben az egyik szög, $\alpha = 76^0 54' 3$ s az adott szöget bezáró oldalakhoz tartozó magasságok $m_b = 4m$, $m_c = 8m$. Meghatározandók a háromszög alkotó részei és területe.

Eredmény: 4 jeles, 4 jó, 9 elégséges.

Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése.

Jelentkezett	Írásbeli vizsgálatot tett	Szóbeli vizsgálatot tett	Érettnek nyilvánítttatott: Jelesen	Jól	Egyszerűen	Három hóra visszavettetett	Végleg elutasíttatott	Az írásbeli vizsgálat alapján: Egy évre visszavettetett	Végleg elutasíttatott	A végzettek által választott pálya: Papi	Tanári	Jogi	Mérnöki	Gazdasági	Alsóbb hivatali	Orvosi	*Megjegyzés*
20	17	17	3	6	6	1	1	—	—	1	2	8	2	—	2	2	A jelentkezettek közül 1 magántanuló volt.

Jelesen érettek: Költő Gábor, Kríza János, Mikó Lőrincz. Költő Gábor és Mikó Lőrincz egyenlően megosztva kapták a br. P. Horváth Kálmán egyh. főgondnok úr által adományozott 100 frt jutalmat.

XIX.

Elemi iskola.

I. osztály.

Osztálytanító: *Régeni Áron.*

Vallástan. Heti 2 órán. Reggeli, estéli, étel előtti, étel utáni és közönséges imák. Az úr-ima. Erkölcsi elbeszélések. Boros Gy. Jó gyermek könyve.

Beszéd és ért. gyakorlat. Heti 5 órán. Szoktatások és előkészítések. A feladott gyermek fogadása. A bizalom felkeltése. Fegyelmi szoktatások. Szólásra ébresztés és bátorítás. Az iskolai rend és kötelességek tudatára hozása. Öntevékenységre, szorgalomra ébresztés, előkészítő gyakorlatok kezdete az írás- és olvasásra stb. Az iskolában levő tárgyak megnevezése, száma, közös név alá hozása, helye, szemléltetése színökre nézve, alakjokra

nézve, terjedtségökre és anyagjukra nézve. Az iskolában levő tárgyak használata, összehasonlítása és megkülönböztetése stb Nagy L. Beszéd és ért. gyak. vezérkönyve alapján.

Számtan. Heti 4 órán. A számjegyek és műveletek jegyeinek megismertetése. Az arab és római számjegyek írásának és olvasásának begyakorlása a 30-ig. A 4 alapművelet szintén a 30-as körben. Dr. Lutter N. Példatára alapján.

Olvasás és írás. Heti 7 órán. A kis és nagy betük írott és nyomtatott alakjának teljes megismertetése. Olvasmányok, versek és imák megtanultatása. Előmondás- és Vass-, Sziklay ABC kézi könyve alapján.

Ének. Heti 2 órán. Világi és egyházi énekek, gyermekdalok. Wéber J. R. Énekoktatás I. r. Hangjegy ismertetés.

II. osztály

Osztálytanító: *Régeni Áron.*

Vallástan. Heti 2 órán. Az első osztályban végzettek ismétlése. A világ teremtés, özönvíz és Noe, Ábrahám, Izsák és fiai. Mózes története. A tíz parancsolat. Boros Gy. Jó gyermekek könyve. Vass-, Sziklay olv. k. és előmondás után.

Beszéd és ért. gyak. Heti 5 órán. Az első osztályban végzettek ismétlése. Továbbá: A szülői ház, háziállatok, a házban és ház körül tartózkodó kártékony állatok. Családi élet. A helység és lakosai, polgári élet. A helység és határa a földrajzi előfogalmakkal, ásványi ismertetéssel. A természetből az eső, hó, levegő, nap, hold, ég, idő. Istenről és a világtájak. Nagy L. »Beszéd és ért. gyak. vezér k. alapján.

Magyarnyelv. Heti 3 órán. A mondat és beszéd. Jelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó és óhajtó mondatok. Szó, szótag elválasztása. A hangok. Magán- és mássalhangzók, ezek osztályozása. Mássalhangzók megkettőztetett írása. A mondat alanyi és állítmányi része. Az írásjelek. Főnév. Melléknév, névmás, ige, névelő, kötőszó, számnév ismertetése. Szótani elemzés. Egyes és többes szám. Az ige. Az ige három fő ideje. A szók rövidítése. Nagy L. Vezérkönyve és Vass-, Sziklay olv. k. alapján.

Számtan. Heti 2 órán. Az első oszt.-ban végzettek rövid is-

métlése. A római és arab számok írásának begyakorlása 100-ig. A négy alapművelet szintén a 100-as körben fejbeli számítással, gyakorlati példák alapján. Szorzó-tábla. Brassai S. és Dr. Lutter N. Számtani példatárai alapján. Példatár olvastatás.

Irás. Heti 7 órán. Előírás és tollbamondás, diktálás után.

Rajz. Heti 2 órán. Előrajzolás után.

Ének. Heti 2 órán. Egyh.- világi énekek. Hangjegy ismertetés 6 hangkörben. Weber R. Énekoktatás 1 füz. alapján.

III. osztály.

Osztálytanító: *Csongvai Dénes.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Tarcsafalvi A. »Biblia történetek« cz. könyve alapján. Ó-szövetségi rész. Imák, erkölcsi mondások.

Magyarnyelv. Heti 3 órán. T. k. Deme K. »Nyelvtani gyakorló könyv. I. r.« és Vass-, Sziklay: Magyar olvasó könyv III. k. A mondat fő részei. Egyszerű-, bővített-, tő és kihagyásos mondat. Személyes névmások, melléknév. Névelők, tárgy. Kettőspont és használata. Számnevek. Jelzők. Kötőhangzók. Határozói bővítmények. Ige. Ige fő-ideje (3). Főnév, tulajdon főnév. Az olvasókönyvben levő versek betanítása. Az elolvasott olvasmányok elbeszélése. Irásbeli dolgozatok tollba-mondás és emlékezet után.

Olvasás és Irás. Heti 4 órán.

Földrajz. Heti 3 órán. T. k. Csiki: »Kolozsvár földrajza.« Kolozsvár és vidéke. Község, járás, megye. Kolozsmegye nagyobb vizei, hegyei, városai, községei és folyói.

Számtan. Heti 5 órán. T. k. Orbók M.: »Számolókönyv« és Brassai S. Socratese szerint a négy alapművelet egész számokkal fejben és írásban. Pénz-, hosszuság-, űr-, súly-, darab- és papirmértékek. Irásbeli dolgozatok.

Rajz. Heti 2 órán. Előrajzolás után, ponthálós füzetekbe.

Irás. Heti 5 órán. Szépírási gyakorlatok előírás után és mintáról. Ütenyírás.

Ének. Heti 2 órán. Egyházi és világi énekek két szólamra. Hangjegy ismertetés 8 hangkörben, Weber R. Énekoktatás II. füzet alapján.

IV. osztály.

Osztálytanító: *Csongvai Dénes.*

Vallástan. Heti 2 órán. T. k. Simén D.: »Szenttörténetek« ó és ujszövetségi része.

Olvasás. Magyarnyelv. Heti 7 órán. T. k. Deme K.: «Nyelvtani gyakorló könyv.« II. k. Vass-, Sziklay-, Tergina Gy.: Magyar olvasókönyv IV. k. Állító-, tagadó-, felszólító és parancsoló mondatok. Tulajdon főnév. Ok-, czél-, hely-, idő-, mód-, állapot-, eredet-, részes és eszközhatározók. Határozó ragok. Névutók. Igenév. Határozó nevek. Névmások. Időragok. Igeragozás. Cselekvő és szenvedő igék. Igemódok. Főnévképzés. Összetett mondatok. Fő- és mellékmondat. Összevont mondat. Kötőszók. Indulatszók. Az olvasókönyv versei könyv nélkül. Olvasmányok és elbeszélések. Elemzés szó és mondattani alapon. Irásbeli gyakorlatok.

Olvasás és Irás. Heti 4 órán.

Földrajz. Heti 3 órán. T. k. Vargyas E.: »Földrajz.« Magyarország megyéi, nevezetesebb városai, folyói és hegyei. Szomszédos tartományok. Osztrák birodalom és az öt világrész általános vonásokhan.

Történelem. Heti 2 órán. T. k. Vargyas E.: Történelem és a magy. olv. könyv IV. k. Őseink bevándorlása, Árpád. Vezérek kora s az ősmagyarok műveltsége. Szent István. Pogányság végső küzdelmei. Szent László. Jeruzsálemi Endre. IV. Béla. Keresztes háboruk. Róbert Károly. Nagy Lajos. Zsigmond. Hunyadi János Mátyás. Zrinyi Miklós. Mária Terézia. Nemzeti ébredés; Gr. Széchenyi István. Magyar szabadságharcz. Kiegyezés.

Számtan. Heti 5 órán. Orbók M. Számtani kézikönyve alapján IV. füzet. A négy alapművelet egész számokkal. A méterrendszer és római számok.

Rajz. Heti 2 órán. Elörajzolás után, ponthálós füzetekbe.

Irás. Heti 5 órán. Szépirási gyakorlatok Ütenyirás.

Ének. Heti 2 órán. Egyházi és világi gyermekdalok. Két szólamra, hallás után.

A tanterv táblázatos áttekintése.

Tantárgyak	Osztályonként heti óra szám				
	1.	2.	3.	4.	Együtt
Vallástan	2	2	2	2	8
Beszéd- és értelem gyakorlat	5	5	—	—	10
Magyar nyelvtan	—	3	3	3	9
Földrajz	—	—	3	3	6
Történelem	—	—	—	1	1
Számtan	4	4	5	5	18
Olvasás-írás	7	7	4	4	22
Ütenyírás	—	—	1	1	2
Rajz	—	2	2	2	6
Ének	2	2	2	2	8
Összesen	20	25	22	23	90

Első osztály.

Osztálytanító: **Régeni Áron.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Olvasás	Besz. ért. gyak.	Számtan	Rajz	Írás	Ének	Magaviselet	Általános oszt.	*Megjegyzés*
	Balás Lajos	3	4	3	4	—	3	2	1	3	
	Árkosi Lajos	1	1	1	1	—	2	1	1	1	jutalmat nyert
	Árkosi József	1	2	2	1	—	3	1	1	2	
	Boros László	1	1	1	1	—	1	2	1	1	jutalmat nyert
5	Ferencz Nándor	1	1	2	1	—	3	3	1	3	
	Kovács János	1	2	3	1		2	3	1	2	
	Kovács József	k	i	m	a	r	a	d	t		
	Nagy Tibor ev. ref.	1	1	1	1	—	1	2	1	1	jutalmat nyert
	Tóth István	1	1	1	1	—	1	1	1	1	jutalmat nyert
10	Vagyas Zsiga	2	2	2	1	—	3	3	1	3	

Második osztály.

Osztálytanító: **Régeni Áron.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Olvasás	Besz. ért. gyak.	Számtan	Rajz	Írás	Ének	Magaviselet	Általános oszt.	*Megjegyzés*
	Becker József izr.	1	2	2	3	2	3	1	1	2	
	Bitai András ev. ref.	1	1	1	1	1	1	—	1	1	jutalmat nyert
	Fodor Aladár ev. ref.	2	2	2	2	2	3	2	1	2	
	Héjjas Sándor ev. ref.	1	2	1	1	1	1	2	1	1	jutalmat nyert
5	Kisfaludi Lajos ev. ref.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	jutalmat nyert
	Perédi József	ne	m	vi	zs	gá	z	o	tt		
	Pereki János	1	2	1	1	1	1	2	1	1	
	Sándor Simon g. kath.	2	2	2	1	1	1	1	1	2	
	Schéfer Ernő ev. ref.	1	2	1	1	1	1	1	1	1	jutalmat nyert
10	Veress Szilárd	1	1	1	3	2	1	1	1	2	
	Sorbán János	4	3	3	3	1	2	2	1	3	

Harmadik osztály.

Osztálytanító: **Csongvai Dénes.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Földrajz	Számtan	Sz.-kézi rajz	Írás	Ének	Magaviselet	Alt. osztályzat	*Megjegyzés*
	Balogh Ferencz	3	3	3	3	3	3	2	2	3	
	Balogh János ev. ref.	3	4	4	3	3	3	3	1	4	
	Benkő Gyula ev. ref.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	
	Benczédi László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	jutalmat nyert
5	Biluska József	4	4	4	3	3	4	4	1	4	
	Goldmann Mihály izr.	—	2	2	2	2	1	2	1	2	
	Halmágyi József	3	4	4	4	3	4	3	2	4	
	Keller Ernő izr.	—	1	1	1	2	1	1	1	1	
	Kriza János	2	3	2	2	2	3	3	2	3	
10	Kopp Elemér	1	1	1	1	2	2	1	2	1	
	Kovács Béla	2	3	2	2	1	2	1	1	2	
	Leményi Sándor g. kel.	3	3	3	2	2	2	1	1	3	
	Pollák Endre izr.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	jutalmat nyert
	Szolnay István ev. ref.	1	2	2	2	2	2	3	1	2	

Negyedik osztály.

Osztálytanító: **Csongvai Dénes.**

	A tanuló neve és vallása	Hittan	Magyarnyelv	Földrajz	Történelem	Számtan	Szabadkézi rajz	Irás	Ének	Magaviselet	Alt. osztályzat	*Megjegyzés*
	Andrássy Gábor	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	
	Ady László ev ref.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	Biluska János	3	4	4	4	3	3	4	4	2	4	
	Csermák Emre r. kath.	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2	
5.	Deutsch Ernő izr.	—	3	3	4	4	3	3	3	2	3	
	Farczádi Gerő	1	1	1	1	2	2	2	3	1	2	
	Farkas Jenő izr.	—	1	1	1	1	2	2	1	1	1	jutal. nyert
	Farkas László	2	3	3	3	2	2	2	1	2	3	
	Fekete József	3	3	3	3	4	2	2	3	2	3	
10	Hirsch Vilmos izr.	—	1	1	1	1	2	2	2	1	1	
	Keresztély Nándor r. k.	2	3	2	2	3	2	2	2	1	3	
	Kocs Andor	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	jutal. nyert
	Lászlóczki István	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1	jutal. nyert
	Lászlóczki Samu	2	3	3	3	3	1	2	1	2	3	
15	Lusztig Jenő izr.	—	3	3	2	2	2	2	4	2	3	
	Majoros Jenő r. kath.	—	3	3	3	3	2	2	2	1	3	
	Orbók Sándor	1	2	2	2	2	1	1	3	1	2	
	Papszt Gyula	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	
	Pataki János	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	
20	Stampa László ev. ref.	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	
	Szatmári Pál ev. ref.	2	3	3	3	2	1	2	3	2	3	
	Takács Andor	1	2	2	1	2	2	1	3	1	2	
	Veress László	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2	
	Goldman Mihály	—	3	3	3	2	2	1	2	1	3	

Megjegyzés: Az elemi iskolában 1=kitűnő. 2=jeles. 3=jó, 4=elégséges, 5=elégtelen.

XX.

A jövő tanévre vonatkozó értesítés.

1. A jövő 1899-1900-ik tanévre a tanulók fölvétele szeptember hó 1. 2. és 3. napjain d. e. 8—12 óráig fog eszközöltetni; a javító, pót és felvételi vizsgálatok augusztus hó 30. és 31. napjain tartatnak.

Szept. hó 3-án túl csak az esetben vehető fel tanuló, ha a késedelem okát hitelesen tudja igazolni; 10-én túl csak az iskolai igazgatóság és 15-én túl csak a mélt. és főt. E. K. Tanács adhat engedélyt a fölvételre.

2. Javító és pótló vizsgálatért az igazgatósághoz oly tanuló folyamodhatik, ki csak egy kötelezett tárgyból kapott elégtelen jegyet. Az, ki egy tárgyból elégtelen, de magaviselete kevésbbé szabályszerű vagy rossz, továbbá a ki két tárgyból elégtelen javításra engedélyért a mélt. és főt. E. K. Tanácshoz folyamodhatik. A folyamodványokat legkésőbb julius 31-ig az isk. igazgatósághoz kell benyújtani. A ki folyamodványát a kitűzött időig be nem adja, azt javító vizsgálatra bocsátani nem lehet. A szeptemberben tartandó javító érettségi vizsgálatra aug. 29-ig kötelesek az illetők az előző évben kapott érettségi bizonyítványukat beadni.

3. A gymn. I. osztályba oly tanulók vétetnek fel, kik 9-ik életévüket már betöltötték, 12 évnél nem idősebbek s az elemi iskola 4-ik osztályát jó eredménynyel végezték; e minősítésüket keresztlevéllel vagy születési bizonyítványnyal és iskolai bizonyítványokkal kell igazolniok. Az 1887. évi XXII. törvényczikk értelmében nyilvános és magániskolába nem vehető fel az oly növendék, ki nem igazolja, hogy élete 12-ik évéig újra oltatott, vagy azt, hogy öt éven belül sikeresen beoltatott, vagy hogy valóságos himlőt állott ki.

A mely tanuló mindezeket a bizonyítványokat be nem mutatja, beiratásra nem számíthat.

3. A fölvételre való jelentkezéskor minden tanuló köteles iskolai bizonyítványát bemutatni és *az iskolai díjakat felerészben befizetni.*

5. A gymn. V. osztályába lépő tanuló szülője vagy gyámja

a beíratásnál köteles kijelenteni, hogy fia, vagy gyámoltja a görögnyelvet tanulja-e, vagy az azt pótló tantárgyakat.

Oly tanuló, ki már egy vagy több osztályban görög nyelvet tanult, átléphet a görögpótló tanfolyamba, ha e tanfolyam végzett tananyagából felvételi vizsgálatot tesz, viszont a görögnyelv és irodalomból tartozik vizsgálatot tenni az oly tanuló, ki már egy vagy több éven át a pótló tantárgyakat tanulta.

6. A fölvételre minden tanuló atyja, anyja vagy gyámja kiséretében tartozik jelentkezni. Vidéki szülők vagy gyámok, beiratáskor kötelesek bejelenteni, hogy fiokat, illetőleg gyámoltjukat hol és kinél fogják elhelyezni, kire fogják a házi felügyelet és nevelés gondjait bízni.

Az alapos kifogás alá eső szállás megváltoztatását követelni az igazgatónak jogában áll.

A fölvételre a tanulók előbb az igazgatónál, azután az illető osztályfőnöknél jelentkeznek, a ki a beíratáshoz tartozó egyéb teendőket végzi.

7. Azon tanulók, kik az iskolában bennlakást óhajtanak nyerni, kötelesek ezen óhajukat legkésőbb aug. 15-ig az igazgatónak bejelenteni. A ki ezt elmulasztja, fölvételre csak azon esetben számíthat, ha a jelentkezett tanulók elhelyezése után marad fönn hely.

A bennlakók a legszükségesebb ágy- és ruhaneműt kötelesek magukkal hozni, t. i. *két rend ágyneműt, 6 pár fehérneműt, két törölközőt* stb.

8. *Az iskolai díjak felerészben a beíratáskor, felerészben február hó 1-én fizetendők be.* Szegénysorsú, unitárius vallású tanulók a díjak elengedéséért kellően felszerelt folyamodványnyal a beíratáskor folyamodhatnak, azonban a díjak felereszét ők is kötelesek előre befizetni.

9. Ösztöndíjért szintén a tanév elején lehet folyamodni, a folyamodványokat az isk. igazgatósághoz kell benyujtani.

XXI.

Kimutatás
a különböző címeken fizetendő díjakról.

I. Beiratási díj.

E címen a gymnasiumi nyilvános vagy magán unitárius

vallású tanuló 1 forintot, nem unitárius vallású 2 forintot fizet. — Az elemi isk unitárius tanulók 50 krt, nem unitáriusok 1 frtot fizetnek.

II. Iskolai szükség

E címen minden al- és felosztályú nyilvános vagy magántanuló valláskülönbség nélkül 2 frtot fizet.

III. Tandíj czimen fizet:

a) Gymnasiumi unitárius vallású, nyilvános vagy magán tanuló 5 frtot;

b) nem unitárius vallású, nyilvános vagy magán tanuló 20 frtot;

c) elemi osztályú unitárius vallású, nyilvános vagy magán tanuló 5 frtot;

d) nem unitárius vallású nyilvános vagy magán tanuló 10 frtot.

IV. Kórház díj czímen:

Minden tanuló beiratáskor 1 frtot, következő években pedig 20 krt.

V Ágyhely díj czímen:

a) Unitárius tanuló:

I. osztályú szobában nagy ágyért 6 frtot, kis ágyért 80 krt.
II. » » » » 5 » » » 40 »
III. » » » » 4 » » » 20 »

b) Nem unitárius tanuló:

I. osztályú nagy ágyért 2 frtot, kis ágyért 1 frt.
II. » » » 10 » » » 80 krt.
III. » » » 8 » » » 40 »

VI. Ágyhasználat czimen minden tanuló vallásküloönbség nélkül:

a) nagy ágyért 1 fiókkal 3 frtot, két fiókkal 4 frtot.
b) kis » 1 » 1 frt 50 krt fizet.

VII. Tanári nyugdíj alapra minden gymn. tanuló 3 frtot, elemi isk. tanuló 50 krt fizet.

VIII. Bizonyítványra és értesítőre gymn. tanuló 1 frtot, elemi isk. tanuló 50 krt fizet

IX. Szobaszükség fapénz czímen:

a) bennlakó tanulók . . . . . 6 frt 50 krt.
b) feljáró » . . . . . 4 frt 50 krt.

X. Könyvtári díjba:

VI—VIII. oszt. tanuló egész évre 2 frtot,
I—V. oszt tanuló egész évre 50 krt fizet.

XI.

A bennlakó tanulóktól az esetleges károkért 1 frt biztosíték szedetik.

XXII.

Az 1898—99-ik tanévben használandó tankönyvek jegyzéke.

A főgymnasiumban.

I. osztály.

Nagy Péter: Ó-szövetségi történetek 40
Dr. Halász Ignácz: Magyarnyelvtan I. r. 80
Dr. Badics Ferencz: Magyar olvasókönyv I. r. . . . 1·20
Dr. Csengeri: Latinnyelvtan . . . . . 1·20
» Gyakorlókönyv . . . . . 1·20
Orbók-Gerevich: Közönséges számtan . . . . . 1·50
Hornischek: Rajzoló Geometria I. r. . . . . 1·20
Kogutowitz: Középiskolai földrajzi atlasz I. r. . . . 1·30

II. osztály:

Nagy Péter: Új szövetségi történetek 50
Halász Ignácz: Magyarnyelvtan II. r. 60
Dr. Badics Ferencz: Magyar olvasókönyv . . . . 1·20
Dr. Csengeri: Latinnyelvtan . . . . . 1·20
» Gyakorlókönyv . . . . . 1·20
Simony Jenő: Egyetemes Földrajz II r. 90
Gerevich-Orbók: Közönséges Számtan 1 50
Hornischek: Rajzoló Geometria I. . . . . 1·20
Kogutowitz; Középiskolai földrazi atlasz II. r. . . . 1·30

III. osztály.

Schultz-Dávid: Latin olvasó, Livius, Ovidius és Phaedrus műveiből . . . . . 1. —

Schultz-Dávid: Latin olvasó- és gyakorló könyv . . 1.20
Schultz-Dávid: Latinnyelvtan 1.20
Dr. Bartók György: Biblia ismertetés 75
Dr. Halász Ignátz: Rendszeres magyarnyelvtan . . 1·40
Dr. Badits Ferencz; Magyar olvasó könyv III. r. . 1.40
Gál és Helmár: Magyarország története . . . . . 1. -
Dr. Cherven: Az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza 1 20
Dr. Schmidt Ágoston: Természettani földrajz . . . 80
Hoffmann Mór: Németnyelvtan és olvasókönyv I. r. 80
Gerevich-Orbók: Közönséges Számtan 1.50
Hornischek: Rajzoló Geometria III. 1.40

IV. osztály

Ferencz József: Unitárius káté 40
Négyesi László: Stilisztika II. kiad. . . . . 1·10
Lehr Albert: Arany »Toldija« magyarázattal . . . 80
Schultz-Dávid: Latinnyelvtan . . . . . 1·20
» » Gyakorlókönyv . . . . . 1·20
Dávid István: Latin olvasókönyv . . . . . 1·—
Hoffmann Mór: Németnnyelvtan és olvasókönyv II. r. 80
Ribáry Ferencz: Világtörténelem I. r. 80
Kriesch-Koch: Ásványtan III. . . . . 1·60
Grünwald Miksa: Algebra . . . . . 2.—
Hornischek: Rajzoló Geometria III. r. . . . . 1·20

V. osztály.

Négyesy: Szerkesztéstan II. r. . . . . 1·20
Greguss-Beöthy: Magyar balladák 70
Dávid István: Tit. Livii ab urbe condita libri Vol. I. 80
Pirchala: Latin stilusgyakorlatok II. kiad. 80
Dr. Csengeri: Anthologia Latina . . . . . 1·—
Dr. Maywald: Görög nyelvtan . . . . . 1·40
Herder: Der Cid. Magy. Dr. Hoffmann 50
Harrach J.: Német olvasó könyv III. kötet . . . 1 —
Endrei: Német stilusgyakorlatok 1.20
Dr. Maywald: Görög olvasókönyv . . . . . 1·—
Dr. Ribáry: Egyetemes történelem I. 1 10
Simonkay: Növénytan és növényhatározó . . 1·20 és 1.—

Grünwald Miksa: Algebra . . . . . 2 —
Mocnik-Schmidt: Geometria . . . . . 2·20
**Schill Salamon:* Görög régiségtan . . . . . 1·40
Polgár György: Újkori hitéleti régiségek . . . . 1·40
Szemelvények: Thukydidesből ford. Szilassy Mór . . 1·60
**Dr. Jancsó Benedek:* Magy. irod olvasmányok I. k. 1·20
Dr. Nyiredy Géza: Növénygyüjtő 60
Cserép: Római régiségek III. kiadás . . . . . 1·60

VI. osztály.

Ferencz József: Hittan 60
Riedl Frigyes: Rhetorika . . . . . 1·20
Julius Caesar: magyarázta Lévy L. II. 60
C. Sallustius Cr.: Bellum Catilinae et bell. Jugurthin. Ed. Petz. 40
Pirchala: Latin stilusgyakorlatok II. kiad. 90
Vergilius: Aeneis Ed. Némethy 80
Cicero: Orationes Selectae XIII. Ed. Dávid . . . 80
Dr. Maywald: Görög nyelvtan és olvasókönyv . . 2·40
Heinrich G.: Német balladák és románczok I. II. r. 70
Harrach J.: Német olvasókönyv IV. köt. . . . . 1·40
Endrei: Német stilusgyakorlatok . . . . . 1·20
Ribáry: Egyetemes történelem II. r. . . . . 1·—
Kriesch: Állattan, átdolgozta Teschler VI. 1 60
Grünwald Miksa: Algebra . . . . . 2.—
Mocnik-Wagner: Geometria V. kiadás . . . . . 2·40
Dr. Lutter: Öt számjegyű logar táblák . . . . . 1·20
**Schill Salamon:* Görög régiségtan . . . . . 1·20
**Jancsó Benedek:* Magyar irod. olvasmányok. II. köt. 1·—
Cserép: Római régiségtan (segédkönyv) III. kiadás . 1.60

VII. osztály.

Pálfi J.: Egyháztörténelem 6. kiad. 90
Riedl Frigyes: Poetika 2. kiad. . . . . 1·40
Vergilius: Aeneis Ed. Némethy 80
Plautus: Trinummus. Ed. Goetz-Schwell Lipsiae . . 36
Cicero: Orationes Selectae. Ed. Dávid. XII. . . . 80
Pirchala: Stilus gyakorlatok III. r. 90
Homer: Ilias és Odyssea 47

Goethe: Hermann u. Dorothea. Magy. Dr. Harrach . 30
Demek: Német olvasókönyv. II. kiad. . . . . 2·50
Varga Ottó: Politikai földrajz . . . . . 1·20
Fodor: Közegészségtan . . . . . 1·10
Dr. Abt: Természettan . . . . . 3·—
Grünwald Miksa: Algebra . . . . . 2·—
Mocnik-Wagner: Geometria V. kiadás . . . . . 2·40
**Schill Salamon:* Görög irodalom történet . . . . 1·40
**Dr. Fodor László:* Ábrázoló geometria . . . . . 1·—
**Jancsó Benedek:* Magyar irod. olvasmányok III. . 1·—
Dr. Lutter: Öt számjegyű logartáblák . . . . . 1·20
Cserép: Római régiségek III. kiad. . . . . 1·60
Endrei: Német stilusgyakorlatok . . . . . 1·20

VIII. osztály.

Ferencz József: Unitárius egyház történet 60
Dr. Horváth Cyrill: Magyar irod. történet II. kiad. 2·80
Cicero: Laelius de amicitia. Heinrich 60
Tacitus: Szemelvények. Magy. Dr. Gyomlay . . . . 1·20
Horatius: Carmina Ed. Pozder 80
Cserny Dávid: Stilus gyakorlatok III. r. . . . . 1·20
Dr. Cserép József: Római régiségek III. kiad. . . . 2·80
Platonis: Apologia Socratis Ed. Martinis Wohlrab Lipsiae 80
Schiller: Wallensteins Tod. Magy. Alexander . . . 80
Demek: Német olvasókönyv II. kiad. 2 50
Dr. Ribáry: Magyarok oknyomozó történelme . . . 2·—
Dr. Sárffy Aladár: Lélektan és logika . . . . . 1·—
Mocnik-Schmidt: Algebra . . . . . 1·40
Mocnik-Wagner: Geometria . . . . . 2·40
Dr. Abt: Természettan . . . . . 3·—
**Alexander Bernát:* Platon és Aristoteles szemelvények 1·50
**Jancsó Benedek:* Magyar irod. olvasmányok IV. kt. 1·40
**Fodor László:* Ábrázoló geometria . . . . . 1·—

A *-gal jelzett tankönyvek a görög pótló tanfolyamon használtatnak, az I. oszt. számára a földrajzi és természetrajzi tankönyvek a tanév elején fognak kijelöltetni.

Az elemi iskolában.

1-ső osztály.

Vass M. Sziklai F.: ABC könyv . . . . . 20 kr.
Koczkás palatábla . . . . . 20 »

2-ik osztály.

Boros Gy.: Jó gyermek könyve . . . . . 20 kr.
Nagy L.: Magyar nyelvtan . . . . . 40 »
Vass M. Sziklai F.: Magyar olvasókönyv II. r. . . 30 »
Dr. Lutter N.: Számtani Példatár . . . . . 25 »

3-ik osztály.

Tarcsafalvy A.: Bibliai történetek . . . . . 40 kr.
Deme K.: Magyar nyelvtan I. r. . . . . 20 »
Vass Mátyás, Sziklay F.: Magy. olv.-könyv III. r. . 35 »
Csíki: Kolozsvár földrajza . . . . . 20 »
Orbók: Számtan III. . . . . 20 »

4-ik osztály.

Simén: Szent történetek . . . . . 20 kr.
Deme K.: Magyar nyelvtan II. r. . . . . 20 »
Vass M. Sziklai F.: Magy. olv. k. IV. . . . . 45 »
Vargyas E.: Magyarország története . . . . . 20 »
Orbók: Számtan . . . . . 20 »
Vargyas E.: Földrajz . . . . . 20 »

Kolozsvár, 1899. junius hó.

Boros Sándor,
igazgató.

TARTALOM.

Fejezet		Lap
I.	Erzsébet királyné emlékezete	3
II.	Iskoláink reformja és az internatusok	10
III.	Adatok a collegium 1898|9-ik tanévi történetéhez	19
IV.	Fontosabb rendeletek és átíratok kivonata	25
V.	Főfelügyelőség	26
VI.	Papnevelő intézet	27
VII.	Főgymnasium	41
VIII.	Tanárok irodalmi működése	46
IX.	Végzett tananyag	47
X.	Magyarnyelvtani dolgozatok	62
XI.	A tanterv táblázatos áttekintése	64
XII.	Tanszerek és gyűjtemények	65
XIII.	Ifjusági egyletek és alapok	69
XIV.	Collegiumi kórház	74
XV.	Ösztöndíjak, segélyezés, javadalmak és jutalmak	75
XVI.	Tanulók érdemsorozata	82
XVII.	Statistikai kimutatás	99
XVIII.	Kimutatás az érettségi vizsgálatokról	103
XIX.	Elemi iskola	104
XX.	Jövő tanévre vonatkozó értesítés	113
XXI.	Kimutatás as iskolai díjakról	114
XXII.	Az 1899—1900-ik évi tankönyvek jegyzéke	116